

Orationes iatrici argumenti quas in Patavino Gymnasio pro anniversaria studiorum instauratione habuit Bernardinus Rammazzini [sic] / [Bernardino Ramazzini].

Contributors

Ramazzini, Bernardino, 1633-1714

Publication/Creation

Padua : Widow Frambotto & G.B. Conzat[ti], [1708-1709]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/vpxwf9xz>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

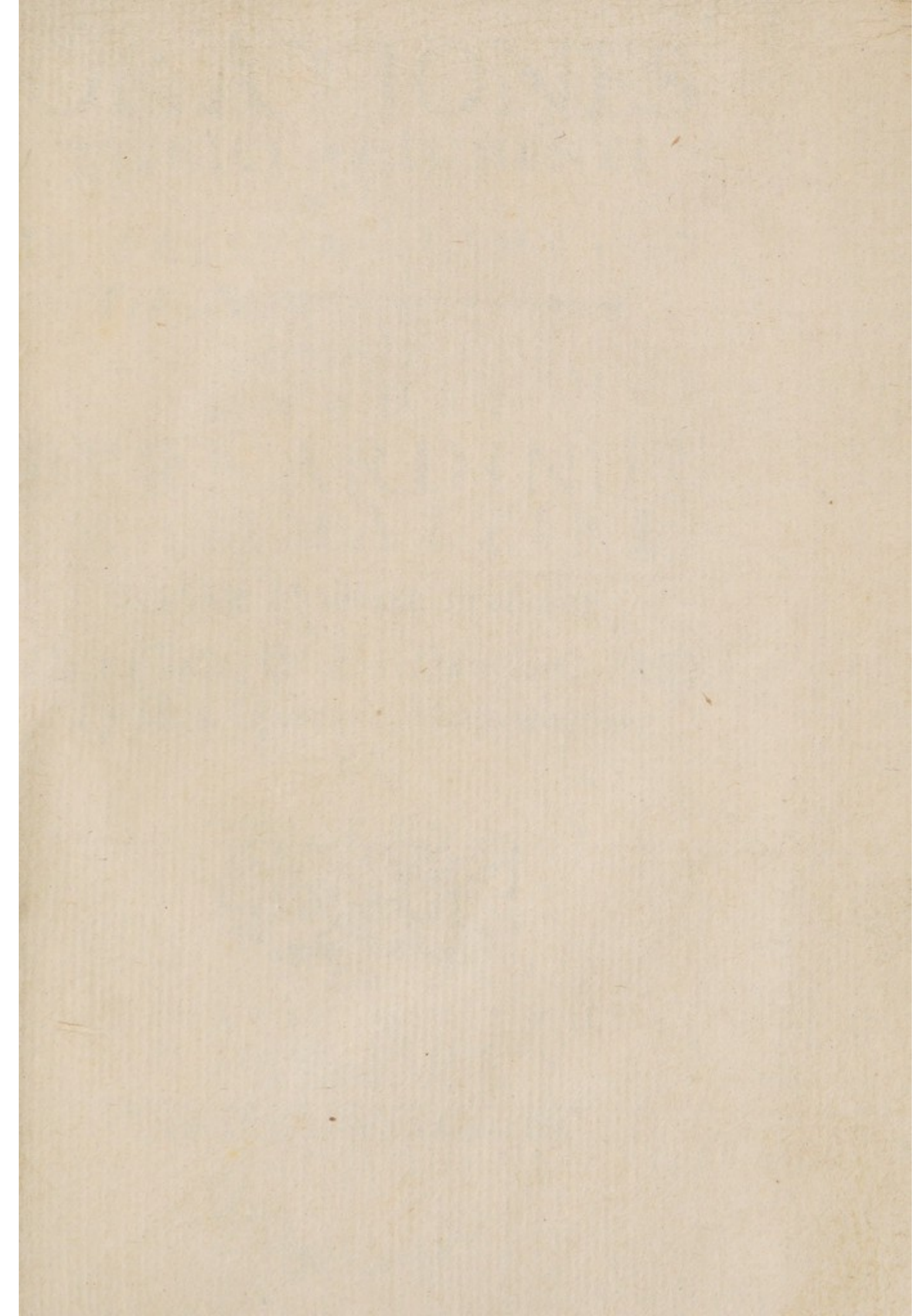

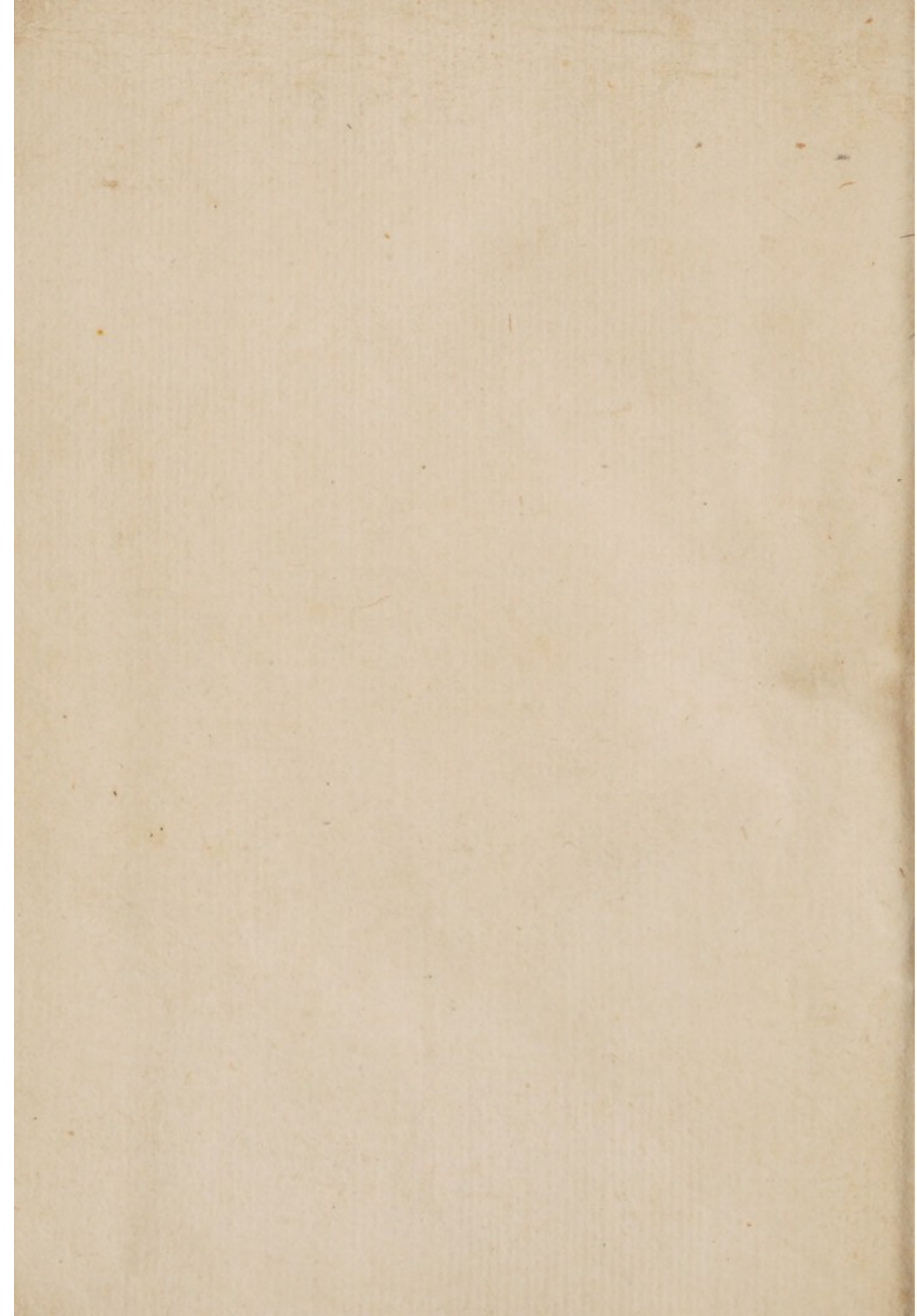
42901/A

Axxx Ram

ORATIONES

JATRICI ARGUMENTI

QUAS

IN PATAVINO GYMNASIO

*Pro Anniversaria Studiorum**Instauratione*

HABUIT

BERNARDINUS

RAMMAZZINI

Practicæ Medicinæ Professor

*Illustrissimis, & Excellentissimis D.D.**Ejusdem Gymnasii Moderatoribus**D.*

Zedl.

PATAVII, M. DCC. VIII.

Ex Typographia Vid. Frambotti,

Et Jo: Baptistæ Conzati.

SUPERIORUM PERMISSU.

B. F. Langerandi

Illustrissimis, & Excellentissimis D.D.

D. FEDERICO MARCELLO
Divi Marci Procuratori

D. HIERONYMO VENERIO
Equiti, & Divi Marci Procuratori

D. MARINO GEORGIO

BERNARDINUS RAMAZZINI
Felicitatem.

*Um mihi haëtenus mos
fuerit singulis annis
pro solenni Studiorum
instauratione Oratio-
nem aliquam in Lyceo habere,*

ut diu feriatam Juventutem a-
liquo non incurioso argumento ad
capessenda studia illicerem, cum-
que jam octavus agatur annus
ex quo professorio muneri in hoc
Gymnasio sum addictus, ac toti-
dem Orationes mihi sint habitæ,
quarum quidem nonnullæ typis
traditæ fuerunt, aliæ publicam lu-
cem non videre, consultius fore
credidi, si easdem in unum com-
pactas evulgarem, quàm si disso-
ciatas, & citò perituras vaga-
ri sinerem. Hosce itaque pusil-
los ingenii mei fœtus in unum
coactos, qualescumque sint, Vo-
bis Illustrissimi, & Excellentissimi

Domini-

Domini sisto, ac tutela vestra
commendo, quam si impetrarint,
in publicum securi prodibunt, ne,
si laudem non promeruerint, des-
pectui sint futuri. Ea enim est a-
pud omnes dignitas Vestra, & No-
minum Amplitudo, ut qui sub pa-
trocinio Vestro degunt malignos af-
flatus non pertimescant. Optassem
equidem librum grandioris molis
Vobis offerre, & qui dignitatem Ve-
stram magis deceret, at forsitan (si
Lachesi adhuc supererit quod tor-
queat) incrementum suscipiet; e-
tenim cum Institutum hoc meum
Studiorum principio inaugurandi,
religiosè servare mihi in animo sit,

Opus

Opusculum hoc meum adjiciali O-
ratione, & annua fœtura, sensim
augescet. Ita Vos ad publica com-
moda, & literaria Reipublicæ
quoque felicitatem natos, nisi Se-
culo emenso, & summis honoribus
perfunctos, ex hac vita migrare
fata non sinant, mihiq; detur vi-
tæ lineam ulteriùs producere, ut
sæpiùs Donario aliquo Vobis lita-
re possim. Valete plurimùm Pa-
tavini Athenæi Custodes Vigilan-
tissimi, & Sapientissimi

Patavii Die 13. Junii 1708.

LECTORI BENEVOLO

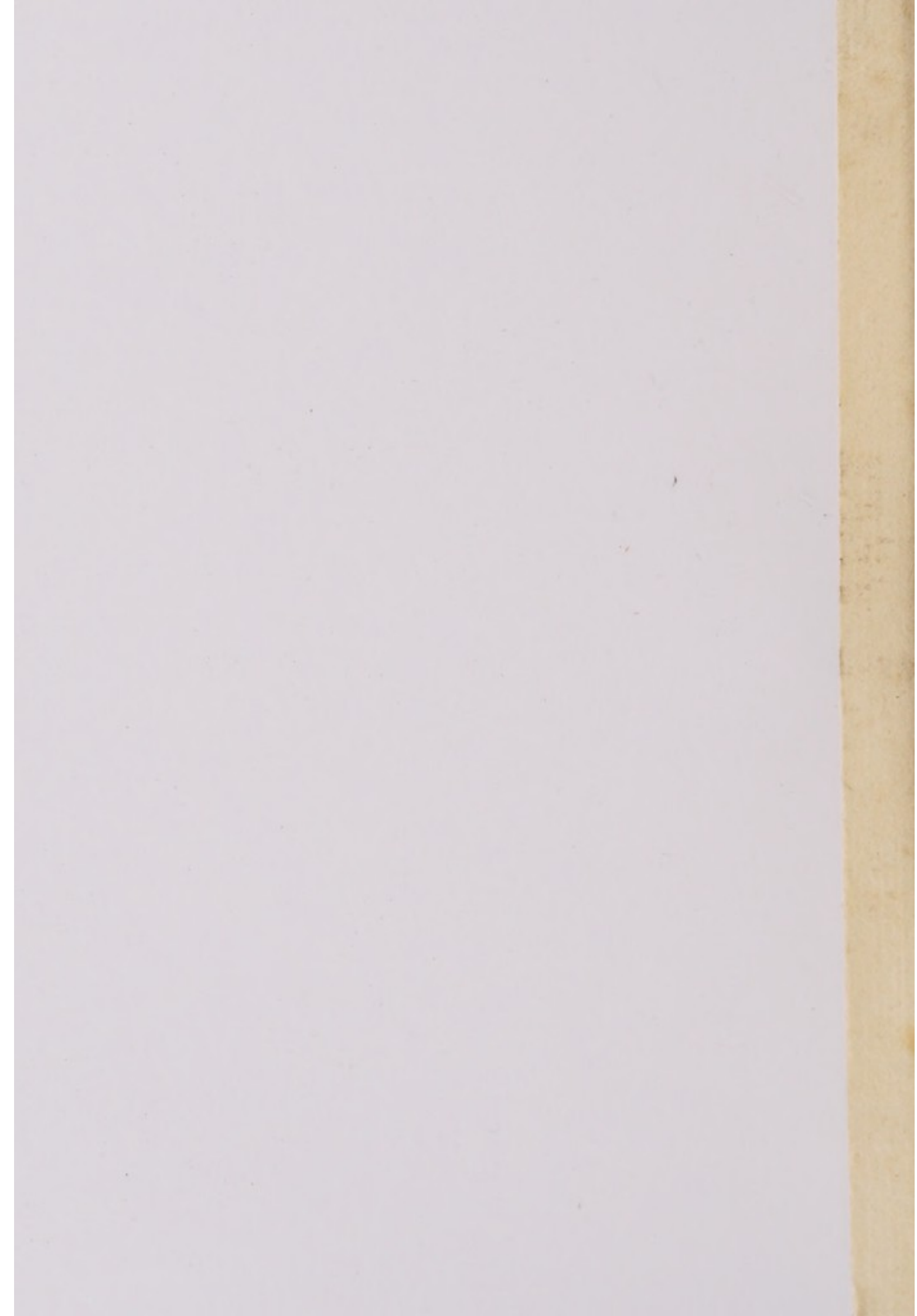
S.

Aud sum nescius non defuturos quibus titulum quem huic meo Opusculo præfixi, arrodere libido erit, quòd nimirum complures, apposita veluti hædera, allicere voluisse, & Oratoris quoque laudem affectasse visus fuerim. Sentiat quisque ut velit, ego certè hujusmodi ambitione non sum ductus, ut Orator dici, vel credi velim. Intra Medicinæ Castrâ steti, & quia quæ ex Cathedra dicturus essem, neque Progymnasmata, neq; Prælectiones vocare poteram, cum à materia, de qua toto anno verba facturus essem longè differrent, Orationes appellare licuit; pro lubitu enim, & genio, ex Artis penu argumenta deprompsi, quæ mihi magis curiosa viderentur, & quibus documenta theorica, & practica Studiosæ Juventuti

tuti possem suggerere. Qua lege autem mihi interdictum esse debuit, ne aliquo sermonis & eruditionis cultu id agerem, quando hac nostra ætate, barbarie excussa, alio vultu & ornatu in publicum Medicina procedit? Fecit hoc olim Carolus Patinus, in hac Universitate celeberrimus Professor, eruditione clarus, qui singulis annis elegantissimas varii argumenti Orationes in Lyceo habuit, ac typis tradidit. Caterum si discretos Lectores Orationes hæc meæ non repererint, agrè non feram, imò pro gratia habebo; est enim aliqua Eruditorum rejectio, qua usus est Marcus Tullius: *Hæc doctissimum Persium legere nolo, Lælium Decimum volo*, aiebat ille, sic ego quoque mea hæc Eloquentiæ Professores legere nolo, Medicos volo, eosque ingenuos, & præcipuè, qui cultum aliquem à Medicina alienum non putent. Interim Lector benevole mea hæc æqui bonique consule, & vale.

ORATIO

SECULARIS,

Quam Auctor primam habuit
In Patavino Lyceo

Die XII. Decemb. Anno. M. DCC.

I quis unquam fuit, A.N.
qui in hoc amplissimo ac
toto Orbe celeberrimo
Sapientiæ Theatro pri-
mum dicturus apertè tre-

pidarit, eum ipsum esse me sentio,
& Vos, qui hìc confiditis, ac me
intuemini, sensisse jam video. Ete-
nim cum pro Medica facultate, ad
quam publicè profitendam sum ac-
citus, dicendi mihi munus incum-
bat, eamque nunc magis, quàm
aliàs, celebrari oporteat, quando
nostra hac ætate sic crevit, ut gran-
dior pene fieri non possit, idque
sit agendum in tam splendido lo-
co,

co, ante spectatissimum tot Professorum ac Literatorum coetum, ac in ea Civitate, è cujus sinu in Latium usque manarunt Eloquentiae Fontes, dubia, fateor, mihi mens heret, non satis perspiciens, quonam modo tantarum rerum magnitudini possit satisfieri. Jamdudum equidem, ac antequam patriis è laribus solverem, hujusmodi animi æstus præsenferam, quos tamen compescere studebam, subinde memorans, singulos hujus Lycei Clariss. Professores mihi pro more prius audiendos, quàm Exedram hanc dicturus conscenderem; rebar enim hoc pacto, posse me paulatim assuescere, ut omnium postea simul oculos, & ora in me conversa firmiori obtutu sustinerem, vel saltem trepidationem meam non tam facile proderem. Verùm quàm læva mihi mens esset, & quàm parum fido Nepenthe curas meas sopire postmodum cognovi. Singuli

li enim Eloquentiæ non minùs,
quàm Sapientiæ præfidiis armati,
audientem me deterruere cùm di-
cerent, quidpostea omnes simul
facturi, cum me tam ineptè, &
semipagano sermone dicentem au-
dirent? Sic nova in dies trepidan-
di succrescente materia, mihi non
semel optandum fuit, ut in Areo-
pago potiùs, ubi in tenebris age-
bantur judicia, quàm in Patavino
Athenæo, coram fulgurante Sa-
pientia vestra, causam meam age-
rem. Quoniam verò aleam hanc,
quocumque res cadat, subire mihi
necessum est, ac ulteriùs humani-
tatem vestram morari non decet,
proptereà rem aggrediar, ac eò
lubentiùs, quò forte quadam in-
huiusmodi tempus incidisse me vi-
deo, quo Medicam facultatem pe-
culiari modo celebrandi peroppor-
tuna oblata est occasio. Dicendi
principium itaque mihi erit Seculi
huius extremam pulsantis metam

finis & exitus, & conformandæ
Orationis modum Romana dicta-
bunt Exemplâ. Perantiqua, & so-
lennis fuit olim Romæ consuetu-
do, ut centesimo quoquo anno lu-
dos quosdam agerent, tanta qui-
dem celebritate, ac tam magno ho-
minum conventu, ut una in Urbe
totus pene Orbis hospitari videretur.
Ludos hujusmodi, Seculares
dictos, primus Valerius Poplicola,
exactis Regibus, & primo li-
bertatis Anno, instituit, quorum
tempore adventante, missitabantur
circumquaque Præcones, qui po-
pulos convocarent ad spectandos
ludos, quos nemo vidisset un-
quam, nec esset amplius visurus.
Eruditis auribus vestris nimis one-
rosum me crederem, si ea, quæ
per totum triduum, & trinoctium
in summa Romani Imperii Majesta-
te fieri consueverant recensere ve-
lim. Liceat mihi tamen ritum quen-
dam memorare, quo ipsis solenne
fuit

5
fuit Carmen quoddam, *Seculare*
dictum, in Apollinis Palatini Tem-
plo græca & romana voce conci-
nere, quo ob res illo Seculo prof-
perè gestas Diis gratiæ agebantur,
ac iisdem Urbis, Senatus, Roma-
nique Imperii æternitas commen-
dabantur, cujuscmodi carminis pe-
nes Venusinum Poetam pro ludis
Augusti egregium adhuc habemus
Exemplar.

Jam pene *Seculum* exegimus de-
cimum septimum, exordio ab æra
Christiana, & redempta libertate
desumpto, quo Seculo mehercle,
nullum aliud foeliciùs, nullum glo-
riosiùs vidit, nec forsan ampliùs
visura est universa Medentum Res-
publica, ut in quo, & Professorum
solertia, & Fortunæ blandientis
favor ex æquo decertarint, ut Fa-
cultatem hanc ad summum gloriæ
fastigium eveherent. Quemadmo-
dum igitur Romanis (si fas est par-
vis magna componere) in seculari-

bus Ludis exacti Seculi gesta, & fastus recolere & seculari carmine in Apollinis Templo insignire mos fuit, ita mihi in hac Æde amplissima Sapientiæ, ubi datum est Apollineam Artem profiteri, mihi, inquam, liceat hac mea seculari Oratione Seculi hujus in re medica prosperitatem recolere, ac perverstigare, quibus machinamentis, quali alarum remigio Facultas hæc, quæ tot retrò actis seculis humi quodamodò repserat, nunc tam in sublime, ad prodigium usque conscenderit. Sic mihi talis contingat Oratio, qualem & materiæ dignitas, & loci reverentia, ac hujus sapientissimi Confessus majestas exposcunt.

Ut Romanis documentis Orationis filum persequar, Roma terrarum princeps, quæ Imperii fines eò usque provexit, ut magnitudine laborans sua de Imperii finibus statuendis aliquandò cogitarit, quin-

quingentis pene annis à Romulo
 Conditore sortem suam vidit intrà
 Italiæ claustra conclusam. Tandiu
 illi cum finitimis populis conflictan-
 dum fuit, imò interdum pro focis
 & aris dimicandum, & libertas ip-
 sa quandoque auro redimenda. Erupit
 tamen post tam longum in-
 tervallum Romana Virtus, fractis-
 que Italiæ repagulis, citissimè to-
 tum terrarum Orbem tanquam flam-
 ma pervasit. Hinc nostra hac æ-
 rate non parùm laborat Annalium,
 & Numismatum fides, ut vix cre-
 di possit, Romam paulò plus uno
 Seculo tot bellis, tot victoriis eò
 devenisse, ut nec parem haberet,
 nec superiorem.

Ablegatis ad Poetas & Mytho-
 logos notis figmentis de Apolline,
 Hygæaque, Hippocratem Medicæ
 Artis primum Conditorem fuisse
 sat abundè testantur egregia ejus-
 dem monumenta, imò quæ adhuc
 extant Oracula. Jecit quidem ille

summa, qua pollebat ingenii profunditate solida, ac eternum duratura fundamenta, quibus egregiam molem superstruxit, sed non absoluit, ut cui ad Artem longam, perficiendam, longior, imò Nestorea, debebatur vita. Operi tam magnifico ex Galeni industria, Viri acris ingenii, & solertiæ, non levis accessit ornatus & amplitudo, cujus vestigia si postmodum pressissent Posteriores, jamdudum fuisset absoluta, *aquataque Machina Cælo*. Verum ab Hippocratis & Galeni ævo usque ferè ad hæc postrema duo Secula jacuit squalens & cultu horrida Medicina, cujus quippe nativum candorem obfuscarint non parum Arabes, ac Mauritani; quin (quod pudet referre) & Græcè & Latinè loqui penè dedidicit, voces adeò barbaras crepans, ut propter ipsas penè liceret vadimonium deferere. Non vacat hìc tam diuturni, & gravis Veterni causas disqui-

9

disquirere , ni forsan arbitrari liceat , id fato quodam contigisse , ut huic Seculo tota reservaretur gloriæ plenitudo ; habent quippe , ut reliqua omnia , sic Artes , & Scientiæ sua Sydera , quibus splendescant magis , & culmen suum pertingant.

Præluxit quidem huic Seculo præcedens aliud , & Medicina à barbarie & squalore non parùm vindicata , magna futuri incrementi exhibuit prælagia , ast id sub finem præstitit , & cum ad metam jam properaret . Seculum verò istud ab ipsis incunabulis usque ad extremum senium egregia suæ virtutis edidit specimina , ac semper ferax , validumque tot præstantissimos Heroes edidit (& quorum pars magna fuit nobilissimum istud Lyceum) ut nonnisi Nomenclatoris ministerio justa fieri posset illorum recensio . Hi ergo anatomicis studiis instructi summa alacritate ,
tan-

tanquam è stativis erumpentes ,
 amplissimum Naturæ imperium sunt
 adorti , ac alii quidem Regnum
 Animale , alii Minerale , alii Vege-
 tabile sibi pertentandum delegere.
 Tam provido consilio velificante
 fortuna , sub ipsius Seculi initium ,
 viam præmonstrantibus Aquapen-
 dente , & Casserio , in Regni Ani-
 malis interiora altiùs penetratum
 est , cùm antea circa oras extre-
 mas Anatomicorum solertia veli-
 tatione quadam oberrasset. Per
 innumeras ergo Animalium cædes ,
 crudeli quidem diligentia , sed in
 bonum commune cessura , in am-
 plam Regionem , adspectu jucun-
 dam , fluentem lacte , ac Veneran-
 dæ Antiquitati non antè visam ,
 perventum est. Lactearum Ve-
 narum Inventum hìc innuo , quod
 Clariss. Aselio potissimùm debe-
 mus , qui primus in Microcosmo
 Galaxiam indigitavit , veros nem-
 pe ductus , per quos Chyli pars
 tenuior

tenuior discurrit in Mare purpureum devolvenda. Fœlix profectò, si Cordi potius, quàm Hepati nectareum hoc libum deberi advertisset, nec pluris credulæ Antiquitatis documenta, quàm Veritatis indaginem fecisset.

Verùm rei novitate ac tam jucundo spectaculo forsan abreptus, suam passus est perfrigescere industriam, communi tunc temporis præjudicio detentus, lacteum scilicet succum purpurâ in Hepate induere. Quòd si tot rivulos per mesenterium superiora versus discurrentes in unicum fluentum necessariò coire debuisse animadvertisset, donec in cavitatem aliquam contentum humorem profunderent (quod enim flumen est, quod certo tramite ad Mare non devehat?) sicuti lactearum principium deprehenderat, ita quoque earumdem finem deprehendisset. Sic autem integram, quam Sors obtulerat, gloriæ

Vid.
Sênert.
de
Morb.
Mesenterij

riæ palmam cum Pecqueto partitus est, qui candida primi Observatoris vestigia relegens Chylosi laticis stagnum, ac Thoracica vasa Chylum in subclaviam refundentia postmodum observavit, magnoque plausu lactearum historiam feliciter absolvit. Meherclè tamen fortunati ambo, qui per lacteam viam, ac veriùs quidem, quàm prisci Heroes ad nominis immortalitatem migrastis. Chyli ergo motu, ac illius ductibus in apricum deductis, illicò ab hæmatoseos munere exauctoratum Hepar, ac purpura illi detracta, Vennæ Mesentericæ à Chyli vectura absolutæ, Cordi prisca dignitas restituta, lactis generatio in mammis patefacta, multæque futes disceptationes, quæ ad ravim usque Scholas exercuerant, è Foro Medico penitùs proscriptæ.

Verùm sicuti prosper eventus ad alium prosperiorem persæpè viam pandit,

pandit , ita insigne lactearum Inventum aliud gloriosius , circularis nempè sanguinis motus , excepit. Phœnomenon istud , non secus ac novum & prodigiale in Cœlo Sy-
 dus , omnium Oculos valde per-
 strinxit , tanquam in Medentum
 Repub. magnam portenderet re-
 rum vicissitudinem. Tam admira-
 bile Ostentum , nobis quidem no-
 vum , Naturæ antiquissimum (quid
 enim , precor , Veritate antiquius ?)
 circa hujus seculi sextum lustrum
 primus omnium Mundo visendum
 præbuit Celeberrimus Harvejus ,
 cujus nomen tandiu stabit , quan-
 diu movebitur sanguis , ac in or-
 bem agetur è Corde in Arterias ,
 ab Arteriis in Venas , à Venis in
 Cor , refluxo cursu reediturus.

Non secus ac liquidis phrygius

Meander in undis

*Ludit , & ambiguo lapsu refluit-
 que , fluitque ,*

Ovid.

l. 8.

Met.

Occur-

*Occurrensque sibi venturas
adspicit undas.*

Ex Italis nostris tamen (ut suus
cuique honos perstet) ac potissi-
mum à Celeberrimo , & sui sæcu-
li omniscio Viro , Paulo Servita ,
Vid. V. non exigua tam famosi Inventi do-
vall. in cumenta Venetiis , ac Patavii ,
Epist. haufit Harveius , quæ postea in
ad Bar- ordinem digesta post suum ad Bri-
thol. tannos reditum evulgavit & Orbi
literato patefecit. Ast ab Italo so-
lo , tanquam divite Fodina , in-
formem hanc gemmam & rudi sa-
xo involutam Anglus ille Arti-
fex , ac peritus rerum Æstimator
eruerit , illam tamen sic expolivit ,
splendentemque effecit , ut eam
Orbi erudito , veluti rem suam ven-
ditare potuerit. Verum , ut fieri
assolet , ac sicuti olim Vir magnus
literis prodidit , *Intacta & nova ,*
Plin. graves offensa , levis gratia , sic Har-
Iun. l. 5. veio ex tam celebri ac frugifero
Epist. 8. Invento nulla ferè gratia , imò non
nisi

nisi probra, cum illud Mundo aperuit, accessere. Hinc Parisanus, illinc Primirofius, aliique hunc Magnæ Britanniae Democritum, non secus ac olim suum Abderitæ, insanire proclamarent. Illorum tamen latratus Magnus Vir ille despexit, nec quemquam responso est dignatus, Tempori, Judici æquissimo, causa commissa, donec tandem pro livore, qui ut plurimum in vivis pascitur, ac cineribus parcit, meritas laudes, & æternam venerationem promeruerit. Hinc penes Literatos omnes, cum Philosophos, tum Medicos, nihil æquè celebre est quàm Harvei nomen; nihilque tam pro rato habitum, quàm admirandum hoc Naturæ Magisterium, ut certior sit sanguinis in Microcosmo circuitus, quàm Aquarum in Magno Mundo è fluminibus ad Mare, & è Mari ad fontes & flumina pericyclos.

Quid

Quid nunc clariores priorum
 temporum Medicinæ Coriphæos,
 dicturos putamus si ab Ælysiis evo-
 cari possent, ac iisdem non apodi-
 cticis argumentis, sed oculata fide
 purpurei laticis in orbem motus
 demonstraretur? Quid, inquam,
 dicturos putamus de commentitia
 tot facultatum familia? quid de
 suis Morborum theoriis? quid de
 tam curioso in phlebotomia vena-
 rum delectu? quid de credita Re-
 vulsionis per Venam sectam tam
 grandi potestate? quid de suis In-
 tercipientibus, quid de Derivan-
 tibus, quid de tot errorum tene-
 bris, quibus transversæ agebantur,
 quos Phœnomenon istud splendi-
 dissimæ facis ad instar planè dis-
 cussit? Hiscerent profectò, & ani-
 malem œconomiam ab ea longè
 diversam, quàm ipsi in mentibus
 suis procuderant, & hisce quoque
 in Scholis tradiderant, admiraren-
 tur stupore perculsi, non secus ac
 Arabes

Arabes illi , qui in Castra Pompei trangressi alium admirabantur umbrarum ordinem , quàm quem in torrida Regione spectare consueverant , de quibus sic Poeta. *Luc. l. 3.*

Ignotum vobis Arabes venistis in Orbem ,

Umbras mirati nemorum non ire sinistras.

Mirarentur sane tanquam Hospites , quomodò tam finistrè , ac inverso ordine illorum animis res procederent , ac secum ipsi non caperent , quòd rem tam obviam ignorarint , quasi nostrum hoc Seculum illud ipsum sit , quod olim prænovit , ac prædixit Seneca , qui cum à morali Philosophia , quæ *l. 7. e. 25* paucos semper habuit Auditores , *Q. N.* ad naturales quæstiones divertisset , scriptum reliquit , venturum tempus quo Posterì mirarentur , illos tam aperta nescivisse. E' Cymmeriis tenebris igitur , ac post altam noctem Mundo coævam , Har-

B

vejano

vejano Phosphoro emergente, cœ-
 pit albescere Veritas, ut non
 amplius in dubia & crepera luce,
 sed in meridiana claritudine satis
 pateat, quale sit Microcosmi po-
 liticum regimen, quis ordo, quis
 Promocondus, quis Alimonix Dis-
 pensator, cum antea vi ἐλξεῖ non
 ὠσεῖ per attractum, non appulsum
 alimenti, partes omnes nutriri,
 constans quidem, sed æquè fallax
 esset opinio. Absit tamen, quòd
 in eorum, qui Seculum istud præ-
 cesserunt, famam & existimatio-
 nem quidquam statuam; colendi
 sunt utique, ac Parentum loco ha-
 bendi, multumque illis debemus,
 si illorum studiis adeò profecimus,
 si nos, veluti super Gigantum hu-
 meros, tam longè prospeximus.
 Choream itaque ducente sangui-
 ne, cœteros humores, ut succum
 pancreaticum, Lympham, nervo-
 sum laticem, & quotquot alia
 fluida in humano corpore depre-
 hendit

hendit Prosectorum solertia, facili obsequio, & hydraulico quodam concentu in orbem moveri compertum est; hinc Virfungii, Bartholini, Rudbechii, Vuillifii inclaruere nomina.

Quot alia porrò Phœnomena fortunatissimum hoc Seculum vidit? res parvas ac minutas omit- tam, ne relictis fontibus, rivulos, ut dici solet, consecrari videar. Vesicularem Pulmonum structurā, nec non Hepatis, & Lienis glandulosam compagem Mundo aperuit Malpighius, veram nervorum originem Fracassatus, variam, & numerosam glandularum sobolem & usum Vvarthonus ac Steno, Vasorum lymphaticorum valvulas Sylvius, & Rudbechius, ductus salivales Glissonius, generationis Organa, & Ovarium mulierum, R. Graaff, Cordis fabricam Lovverius, Musculorum structuram & motum ad Geometriæ leges nun-

quam satis laudandus Borellus. Par-
cant, quæso tot Clarissimorum Vi-
rorum Manes, si illorum nomina
ac gesta unico veluti fasce comple-
ctor tam numerosa etenim hoc Se-
culo giganteo Heroum est phalanx,
ut Orationi suus ordo constare non
valeat. Hisce artibus igitur, his
studiis Professorum phalanges fer-
ro, & Microscopiis armatæ per
totum Animale Regnum palantes
discurrere visæ sunt, ut nil tam
abditum esset, nil tam profundè
repositum, quod in apertam lucem
non fuerit protractum. Hoc pacto
Medicina, præ cæteris naturalibus
Scientiis, quibus multum lucis foe-
nerata est, caput extulit, & unius
Seculi compendio tot seculorum
damna pensavit.

Valeant ergo priscae illæ Catonis
Plin. H. N. l. 9. querelæ quibus censoria veluti vir-
gula suorum temporum Medicos fu-
gillabat. *Discunt*, ajebat ille, *pe-*
riculis nostris, experimenta per mor-
tes

tes agunt Medicoque tantum hominem occidisse, summa impunitas est. Discimus profecto alienis periculis, & experimenta per mortes agimus, sed Animalium, quæ mactamus, quorum viscera lustramus, in quibus vivam anatomem exercemus, & per longam illorum torturam veritatem in alto positam extorquemus. Experimenta, inquam, per mortes agimus, dum per Medicinam infusoriam (quod hujus Seculi quoque egregium Inventum est,) in Venas Animalium venena infundimus, ac postmodum, illis extinctis, observamus quamnam labem Sanguini affricuerint, num illum in crassamentum, & offam quandam coegerint, an in atrum liquamen dissolverint. Quin ab uno Animali in alterius venas sanguinem transfundimus, quo pacto Juventam renovandi modum didicimus. Jam fabula desit esse, quod de Medea commenti sunt

Poetæ, quæ ut Aefoni senio confecto juvenile robur conciliaret, resectis jugularibus, vitales succos per os & vulnus infudit; en quàm eleganter à Poeta describitur.

Ov. l. 7.
Met.

— *Stricto Medea recludit
Ense senis jugulum, veteremque
exire cruorem
Passa replet succis, quos postquam
combibit Aeson,
Aut ore acceptos, aut vulnere,
barba, comæque,
Cannicie posita, nigrum rapuere
colorem,
Pulsa fugit macies, abeunt pal-
lorque situsque.*

Hominem porrò occidisse, summa, ut Medicinæ Osore, volunt, sit impunitas; at summa quoque eorum dementia est, qui in tanta peritorum Artificum copia, Agyr- tis & Circulatoribus se curandos committunt, & à quorundam blanditiis, ob crebras visitationes, se capta-

captari sinunt, qui, ut ajebat Si- Lib. I,
Ep. 10
donius, *parum docti, satis seduli,*
multos agros officiosissime occidunt.

Neque Pithagoræus aliquis la-
nienam hanc animalium probro no-
bis obtrudat; etenim si animalia
mactamus, quæ tanto studio no-
stris in laribus educamus, quæ in
artis culinariæ gratiam, imò in-
terdum pro ganea, saginamus,
quare nobis ut plurimum Canes
macie confectos necare, & hujus-
modi victimis Veritati litare non
liceat? Pingues ac torosos Juven-
cos florum coronamentis ornatos
prisci Haruspices ad suorum Nu-
minum aras immolabant, ut divi-
nando ignarum vulgus fallerent.
Nos in quocumque animalium ge-
nere Extispicia nostra celebramus,
seu pingua sint, seu strigosa,
seu magna, seu pusilla, in
Elephante, in Formica, in Cu-
lice, in Acaro quoque, si lubet,
non ut alios decipiamus, sed ne

decipiamur, imò ut immensam Divini Conditoris Sapientiam admiremur, ut sic Atheismum è Mundo eliminemus. E' Luciani Schola etenim Lyciscus aliquis in Theatrum Anatomicum pedem immitat, pius exhibit. At quid aptius ad notionem aliquam supremi Numinis mortalium mentibus imprimendam humana poterat excogitare solertia, quàm Anatomicam indaginem! Divini Opificis cuncta nexu admirabili componentis peculiaris, ut ita dicam, ludus est Synthesis, humani ingenii propria est Analysis. Pro Secularium ludorum celebritate (quos in Deorum honorem institutos agebant) ingentes Belvæ, & multa Gladiatorum paria in Theatra urgebantur, ut ad invicem pugnando P. R. oblectamento essent, ac homini alterum jugulanti magno plausu acclamabatur. Mitiores ac sanctiores ludos habent hæc nostra tempora;

pora; dum in Theatris nostris Animalium viscera lustrantur, dum Insecta quoque secantur, attonito stupentique animo Divino Artifici solummodo plauditur.

Neque verò leve est quod universæ animantium Naturæ pro suscepto beneficio Medicina rependit; quænam enim animalia, quos alites, quæ reptilia, quos vermiculos Terra educat, quos pisces, quæ monstra alit Oceanus, quorum imagines in amplis Voluminibus non sint depictæ? Quin, quod elegantius est, ipsa animalium primordia, & successiva incrementa, quotidiana Ovorum inspectione (quam Spartam primò Fabricius in Patavino Theatro, mox Malpighius in Bononiensi adornarunt) tam eleganter, tam affabrè exarata sunt, ut nostro hoc Seculo absolutam, & ab Ovo, ut dici solet, Animalium habeamus historiam. Quantum ergo humanæ solertiae

lertia datum, perspectam omnium penè viventium structuram ac indolem habet Ars Medica; novit intus & in cute; novit numerum partium, novit mensuram ac symmetriam, qua sibi ad invicem respondent, novit quoque in pondere. Cui etenim non innotuit Clariss. Sanctorii Inventum, qui primus, & ex hoc Lyceo, Staticam in Medicinam invexit?

Lustrato igitur, & pererrato toto animali Regno, medicisque legibus parere jussu, ad excolendum id, quod tanta Dissectorum industria partum fuerat alii solertissimi Viri operam suam impenderunt. Hinc ad veram & solidam Morborum theoriam & praxim statuminandam egregia prodiere Monumenta, ut Physiologiæ & Pathologiæ reformatæ Methodi medendi ad sanguinis circulationem, novæ Hippocratis Aphorismorum ad veritatis normam Expositiones, Pharmacu-

maceuticæ & Chirurgiæ Rationales, Irides febriles, nova Medica Systemata, ac tot alia cedro digna Volumina.

Non minori quoque alacritate, nec dispari sorte ad Seculi famam perennandam in Regni Mineralis viscera itum est. Et hîc quoque in quo se exerceret Anatomes invenit, non quidem ferro, sed Igne, magno rerum Analyîta. Vulcani ministerio itaque, qualis nunc est bellandi forma, fossilium, & metallorum omnium ferocia perdomita ac triumphata, eò usque devenit Hermeticorum solertia, ut ea, quæ forent magis sylvestria, cicurare didicerit, & quæ discreta dirum ac mortiferum essent venenum, ad invicem confociata, Antidoti naturam adsciscerent. Haud ibo inficias, quin priora quoque Secula egregios Viros habuerint, qui nervosè quidem, ac totis viribus Mineralis Regni latebras
per-

pertentarint, adeò ut sibi triumphales currus confinxerint. Verùm mineralia triumphata potius, quàm victa. Revera hoc Seculo Hermetica disciplina rem planè confecit, & omnium penè, quæ in Terræ sinu Natura recondiderat, analysi facta, medicam gazam ditavit, effecitque ut ea, quæ priùs *irritamenta malorum* dici poterant, in medicamenta saluberima transferint. Antimonium, quod tam variam sortem expertum est, ac aliquandò tam malè audiit, ut à Parisiensi Curia olim damnatum fuerit, ac in exilium actum, licet postmodum absolutum & revocatum, nunc ope Chymica ad tam bonam frugem redactum est, ut apud celebriores Pharmacopolas inter selectiora remedia suum habeat elegans Narthecium. Quin varios ad usus paratum, modò emeticum est, modò catarticum, modò diaphoreticum,

*V. Etm.
T. 2. de
Med.
purg.*

cum, ac, si lubet, etiam cosmeticum. Quænam febris, precor, imò quanam morbus est, quem oppugnandum suscipiat Medicus, nisi Stibio diaphoretico armatus? Mercurius quoque, Servus ille olim fugitivus, nunc vinctus & in compedibus, ad quamcumque enchiridion paratus est, ac modò se precipitari, modò in sublime projici patitur; imò cum volumus, in Torricelliana fistula (quod hujus Seculi quoq; nobile Inventum est, quod cum Philosophorum, tum Medicorum exercuit, & adhuc exercet ingenia) perpetuò suspensus pendere cogitur, ut sic ingruentium tempestatum, atque etiam exinde secuturæ serenitatis fidelis sit Præmonstrator. Nimius essem si remedia martialia, jovialia, solaria, antihectica, stomachica, ac tot alia è metallorum sinu ad herculeos morbos perdomandos eruta, multaque alia recensere

re velim, sub quorum ingenti & magnifica supellectile penè laboramus. Præterire tamen non liceat, Thermalium aquarum virtutem non solum magis, quam aliàs, nunc esse exploratam, sed tam exactam ope Chymica illarum analysim factam, ut varia mineralium genera in aqua naturali dissolvendo, ipsius Naturæ magisteria Ars æquare potuerit, magno utique ægrorum commodo, ut propriis in laribus eos videant Fontes erumpere, quos morbi conditio reposit. Jamdudum equidem damnum senserat rerum Parens Natura, dum Fontes suos hinc inde muscosos, ac fere desertos conspiceret, secumque ipsa mirabatur, quomodo tantum gratiæ medicatis suis scatebris decessisset, cum per tot secula, *commune Medentum auxilium* audissent, ut de Aponitanis cecinit Claudianus; ast cognita causa risit, ac de Hermetica disciplina

plina rectè judicavit , quòd illius
 magnà Opera tam parvo labore
 lufiffet. Hoc pacto quot egregii
 Viri nomina fua immortalitati com-
 medarunt , ut Libavius , Drebel-
 lius , Crollius , Helmontius , Po-
 terius , Tachenius , ac postremò
 celeberrimus Ettmullerus?

Non minùs prosperè quoque in
 vegetabilis Regni amplitudine per-
 vestiganda à Botanicis allaboratum
 est. Neque hujufce rei adeò lon-
 gè mihi testimonia erunt petenda.
 Ad Patavinum Hortum provoco ,
 quem meritò appellare liceat Plan-
 tarum totius penè Orbis Coloniam
 florentiffimam. In hoc etenim ,
 non fecùs ac nativo in folo , ac
 præfertim fub tanto Præfide, Plan-
 tæ omnes ex quacumque Mundi
 plaga , feu calenti , feu algida re-
 vulfæ feliciter vernant ,

*Miranturque fua frondes , nec
 non fua poma .*

Diverfa tamen Methodo , ac re-
 liquis

liquis temporibus , nostra hac æ-
 tate exculta est Botanica ; antea
 circa externam Plantarum effigiem ,
 & signaturam præcipuus impende-
 batur labor , ut ea in re absolu-
 tam haberemus Plantarum histo-
 riam ; modò perfectam habemus
 Anatomem. Oculis enim micro-
 scopio armatis Plantarum paren-
 chymata , membranas , fibras , u-
 triculos , canaliculos , per quos li-
 quor nutritius in Plantam , & è
 Planta in radices in orbem fertur
 (qualem circuitum magnus olim
 adumbravit Hippocrates) apertè
 conspicimus. Quòd verò præci-
 puum est , innumeris experimen-
 tis , non tralatitia Scriptorum fi-
 de , Plantarum omnium , fruticum ,
 ac herbulæ cujusque explosis Ve-
 terum fabulis , satis explorata est
 Virtus , & quamam in parte con-
 clusa lateat , num in volatili , an
 fixa , num acida , an alchalina .
 Sic non amplius , veluti olim , plan-
 tarum

de Nat.

Pue. n.

32.

tarum cujuscun que ordinis confu-
 faneo apparatu, & excogitata com-
 positione luxuriæ (uti olim de
 Theriaca Plinius) parantur reme- l. 29. H.
N. c. 1,
 dia, sed tota sua simplicitate, ac
 nativa dote à cordatis ac ingenuis
 Professoribus Vegetabilia in usum
 revocantur, adeò ut ad Homerici-
 cam Medicinam Ars medendi pau-
 latim remigret. *Medicina quondam,* Ep. 95,
 ajebat Seneca, *paucarum fuit scien-*
tia barbarum, quibus fluens sisteretur
sanguis, vulnera coirent paulatim.
 Sic Helena apud Homerum sola Od. 8.
 radice Oenopiæ, qua à Theonis
 Regis Uxore fuerat donata, no-
 bilem illam mœroris antidotum,
 Vinum Nepenthes, paravit, quo
 Menelai, & Telemachi Uliſſis fi-
 lli luctus & curas confopiret. E-
 quidem eò ventum erat, ut qui
 prolixiores ac palmares remedio-
 rum formulas (ſcriptas & à tergo
 quandoq;) Ægris præſcriberet, is ve-
 rè utramq; paginam abſolviffſe crede-
 retur.

In hac quoque re Fortunæ favor accessit ; quot enim seculis defudarunt Artis primores ; ut febrifugum aliquod reperirent , vel arte conflarent ? Modò è Peruviana regione Cortex ad nos defertur , divinum plane remedium ad malè natam febrium sobolem exterminandam. Postremò ut inoffensa prosperitate ad extremam sui metam Seculum istud procederet , paucis abhinc annis novum anti-dysentericum remedium in Europam delatum est , radix nempe quædam , cujus admiranda virtus in cruentis alvi fluxibus , multis experimentis comprobata est , quæ de re elegantissimum libellum edidit Leibnitius , Vir Celeberrimus. Lubenter equidem , ac ut mei muneris , est egregios Professores , qui Botanicam hoc Seculo illustrarunt , hîc memorarem ; verùm quos primo loco memorem , cum omnes primas teneant ? Absit , quòd hac
in

in re cujusquam dignitati & famæ
 quicquam detractum velim; omnes
 in commune bonum allaborarunt,
 suus quemque honos tuebitur. Ja-
 ctat, æternūque jactabit Gaspa-
 rum, & Joannem de Bauhinis am-
 bos fratres Helvetia, Paulum Her-
 manum Batavia, Joannem Rajum
 Anglia, Robertum Morisonum Sco-
 tia, Josephum Pittonē Tournefortiū
 Gallia, Fabium Columnam, Læ-
 lium, & Jo: Baptistam fratres de
 Triumphetis, Illustrissimum & Spe-
 ctatissimum Virū D. Abbatem Feli-
 cem Viali, Patavini Horti Præfi-
 dem, nunquam sat dignis laudibus
 nostra condecorabit Italia.

Grande igitur patrimonium, ac
 tam magnificam supellectilem Po-
 steris nostris relinquimus, Audi-
 tores Nobilissimi, ut partæ ma-
 gnitudinis optanda sit potius con-
 servatio, quàm speranda amplitu-
 do. Ac profectò si tot experi-
 menta, si tot tentamina, vel in

minimis, mente recolamus, si celeberrimæ Naturæ Curiosorum Academię Ephemerides, si ea, quæ veluti in fastus, & acquisiti Imperii Rationaria relata sunt, ut Acta Lipsiensia, Hassniensia, Britannica, Gallica, Italica evolvamus, citrà jactantiæ aleam fas est asserere, Veritatem penè occupatam, tria amplissima Naturæ Regna in medicam potestatem quasi ex toto redacta. Admirari tamen semper licebit quomodo tot publica Gymnasia, moribus, locorum diversitate, religionis quoque cultu difflata, tanto, ac adeò tacito inter se animorum consensu, in eundem finem collimarint, ut Seculum istud perennarent. Quomodo autem à tot inter se fœderatis Academicis Natura per integrum Seculum circumventa, obsessa, tot machinis petita, arietata, vincetas tandem non daret manus, ac non pateretur sibi peplum detrahi, ut
 non

non amplius personata, sed tota
 quanta esset, Oculis nostris pate-
 ret? Illa equidem sub Ifidis perso- *Plut. de*
 na nimis jactabunda olim hisce *Ifid.*
 gloriabatur verbis. *Ego sum Uni-*
versum, & flammeum meum morta-
lium nemo aperuit: ac propterea ut
scrutatorum industriæ securius il-
luderet, se totam in minimis abdi-
derat; in minimis quoque quæsitæ
est, inventa est, flammeoque de-
tracto, in apertam lucem protra-
cta.

Quid ergo superest agendum?
 Nonnisi, quemadmodum Romanis
 in secularibus ludis mos fuit, ut
 ob res prosperè gestas Divi-
 næ beneficentiæ agantur gratiæ (&
 quando Romanæ libertatis, & La-
 tini sanguinis reliquiæ è Tyberi in
 Adriacam Regiam veluti in Portum
 concessere) ut pro *amplissimo Sena-*
tu, pro Serenissimo Principe, pro Ve-
neti Imperii æternitate suscipiantur Vo-
ta; hoc enim stante æternum sta-

bit, vigebitque celeberrimum istud Athenæum. Stabit profecto, ac novo in dies existimationis & famæ incremento, quod hætenus obtinuit, potiori jure retinebit, nimirum ut cæteris præcellat. Videte quæso quos illius custodiæ Sapientissimos Moderatores præferit amplissimi Senatus auctoritas? Ii Veneta in Urbe, tanquam è Specula, non solum illius incolunitati, verum amplitudini & decori, vigili cura prospiciunt. Videte quoque, quos spectatissimos Viros illi propius, tanquam tutelaria Numina adesse voluerit. Tanti interest hanc Palladis Arcem antiquissimam in hac Civitate custodiri, ac in Adriaca Regia Martis Armamentarium ipsum, illud quidem ad publicam securitatem, hanc ad publicam felicitatem. Ibi non secus ac in Lemnia Vulcani Officina ad arma conflanda continuo defudant, & ictus ingeminant

nant Steropes , ac Brontes ,

— *Stridentque cavernis*

Strictura Chalybum , & fornacibus ignis anbelat.

*Vir.
Æne. l.
8.*

Hic ad conflandos homines numerosa Sapientum Virorum exercetur phalanx , & continuo , sed non improbo labore perstrepunt Scholæ , Atria ,

Semper & assiduo rupte Lectore Columnæ.

*Juven.
Sat. 1.*

Sic autem decebat , imò oportebat , Venetam Majestatem non solum armis esse decoratam , sed Sapientia quoque armatam.

Juxtà Patavium locum quendam olim fuisse , ubi Geryonis Oraculum colebatur , eumque locum adiisse Tiberium , nondum Imperatorem , jactisque in Aponi Fontem aureis talis , futuri Principatus præfagia suscepisse , ex Svetonio habemus. Non est quòd ubinam esset mendacis Oraculi Domicilium curiosè disquiramus , dum in hac

Civitate Lyceum istud extat, ubi
humanarum, divinarumque rerum
tot sunt Oracula, quot Professo-
res. Sic antiquam hanc Reip. Li-
terariæ Sedem fartam tectam tue-
antur Superi, cui nec metas rerum,
nec tempora ponant.

*Feliciùs curari à Medico popu-
larem gentem, quàm Nobiles,
& Principes Viros.*

ORATIO SECUNDA

Habita Die XII. Novemb. Anno M. DCC I.

Non possum, fateor, non
admirari A. O. quomodo
mentibus nostris tam al-
tè insederit communis de
Fortunæ supra res hu-
manas dominatu opinio, ut si
Templa, & Aræ more Veterum
non exstent, ubi ad bonæ Fortu-
næ simulacrum litemus, nescio quid
tamen ignotum Numen mente con-
cipimus, quod nobis benignum &
salutare vovemus, cum ad novum
aliquid moliendum sollicitamur.
Sic nimis amplam potestatem in
rebus,

rebus, tum publicis, tum privatis illi affingimus, in politicis, in œconomicis, in magnis & privatis domibus, licet etiam infimæ fortis, hinc omnibus in locis sola Fortuna invocatur, sola laudatur, non rarò etiam arguitur, tanquam cæca, temeraria, invida, & injusta bonorum dispensatrix. Nihil autem esse ubi quid, & quantum possit Fortuna, magis, appareat, *quàm in Gubernatione, in Navigatione, in militari Imperio, ac Medicina,* scripsit Plato in libris de Legibus; hinc nihil æquè vulgatum est, nihilque magis pro re indubia acceptum, *quàm oportere Medicum,* esse fortunatum, ac in illo præter doctrinam, & prudentiam desiderari quoque Fortunam. Num autem in Arte Medica tantum domini, ac potestatis sibi Fortuna vindicet, uti persuasum habet vulgus, mihi non tam facilè persuadere possum; etenim si Fortune in
Medi-

Medicina facienda locum aliquem
 largiri liceat, eam esse crediderim,
 cum Medicus aliquis, alioquin
 sapiens, exercitatus, ac prudens,
 in morbum inciderit, aspectu
 gravem, qui ægrum, & Assidentes
 perterrefaciat, qui quantus, &
 qualis est, vigiliis jactationibus,
 doloribus, aliisque symptomatibus
 se prodatur, sed qui tamen curatio-
 nem non respuat, sicuti enim eum
 infortunatum appellare fas sit, cui
 accersiri obtigerit ad curandum
 morbum fonticum, ac malignum,
 qui latenter spiritus depopuletur,
 & plus periculi habeat in recessu,
 quam in fronte, & qui neq; som-
 num interpellat, appetentiam non
 deiciat, neque ullam ab ægro que-
 relam extorqueat, ut ut enim Medi-
 cus prognostico tanquam clypeo,
 se communierit, non tam facile il-
 li erit ut vulgi calumniam decli-
 net, cum ægri extincti rumor im-
 provisus per Civitatem vagari ce-
 perit.

perit. Cæterum, quòd Medici docti licet, ac boni Practici in curandis splendidis personis, eam non sortiantur felicitatem, quam ut plurimùm experiuntur Clinici minùs docti, qui ad curandam plebem quotidianam operam impendunt, & quibus admirandæ non rarò contingunt curationes, id inter Fortunæ jura reponendum nequaquam censeo, illud enim quod ex quarundam causarum complexu, sic & non aliter fieri necessum est, fortuitum nemo sapiens, ut reor, appellabit, atque id ipsum est, quod hodierna hac mea Oratione demonstrandum suscepi, absolutè nimirum, ac feliciùs curari à Medico popularem gentem, quàm Nobiles, & Principes Viros.

Haud sum nescius O. D. omnium ferè mentibus hanc hære opinionem, non aliam ob causam minùs prosperè curari Nobiles, & Egregios Viros, quam vulgarem,
&

& proletariam gentem nisi quia
 Medicus, qui ad Virum aliquem
 excelsum curandum fuerit accitus,
 non minùs ad sui nominis existi-
 mationem, actu tamen, quam ad
 ægri salutem sit attentus, adeò ut
 tali cautione remedia præscribat,
 quæ culpa in quolibet eventu va-
 care credantur, *cum nemo, uti aje-*
bat Celsus, in splendida persona *In Pro-*
sua conjectura periclitari velit, ne *emio.*
occidisse, nisi servarit, videatur; ubi
 si ad plebeum aliquem curandum
 accessisset, generosa remedia, quæ
 & morbum, & morbi causam ave-
 runcarent, animosè ac fidenter præ-
 scripsisset. Egregiè sanè, atq; ut
 ingenuum Artificem decebat se
 prebuit Galenus, qui cum ad Co-
 modum Imperatorem passione qua-
 dam stomachi laborantem curan-
 dum, *ex cibi*, ut ipse ait, *in ven-*
triculo attritione, ut à Romanis Me-
 dicis febrile crederetur, cum ab
 assumpto cibo paulò post rigeret
 fuisset

fuiſſet evocatus, explorato pulſu, illum nulla febre teneri pronuncia- vit, ſed ſimplicem eſſe cibi in Ventriculo attritionem, & in fla- tus converſionem, quam ob cau- ſam ab Imperatore queſitus, quid agendum eſſet, hiſce verbis reſ-

Lib. de præco- gn. ad Poſth. Cap. 11. Vide Petrum Bayrū Lib. 11. C. 9. pondit. Si quiſpiam alius eſſet, qui hoc morbo laboraret, bibendum ipſi dediſſem, quemadmodum ſolitus ſum, vinum pipere inſperſum; Vobis autem Regibus, quibus tutiſſima remedia, Medici admove- re conſueverunt, lanæ manipulum Nardino pigmento calido intinctum oſtio Ventriculi imponere ſufficiet. Galeni ingenuitatem ad- mirans Imperator, præſcriptum re- medium in vulgari gente expertum ſibi laboranti adhiberi juſſit, accep- to enim vino ſabino cum piperis pulvere inſperſo Imperator ſanita- ti feliciter eſt reſtitutus. Non ibo ſanè inficias, quin Medentium ſinis politicus, & circunſpectio in curandis Nobilibus Viris promptæ &

& expeditæ curationi aliqua remora esse possit, ut Nobiles, & Principes Viri, in quorum sinu, honores, opes, & omnia fortunæ bona videantur confluxisse, ea beneficia, ab Arte Medica, quæ omnibus ex sui natura eadem est, non referant, quæ gens vulgaris; aliæ tamen supersunt fortiores causa, quæ non sinunt, ut hac in re feliciores sint Patricii, quam plebei homines. Quàm diversa, immo quam contraria vivendi ratione, eadem in regione, eadem in Urbe ætatem suam traducant Nobiles Viri, & viles Operarii, sub eodem etiam tecto Servi, & Domini, nemo non novit. Plebs misera, & malis assueta, paucis contenta est cibus, ac talis, impellente necessitate, esse cogitur sobrie vivendo, ubi enim à manuariis operibus lares suos redierit, si mensa illi sit tripes, salis concha, & vappæ lagena, lautè sibi vivere

vere videtur , pulte , seu pane
secundario , & nigro victitans

Juven.
Sat. 5.

*Nam tener , & niveus , molliq;
siligne factus*

Servatur Dominis — — —

quoniam etiam festis diebus plerunq;
sacrum sine fumo , ut dici solet ce-
lebrare illi necesse est.

Ast à pauperum , & operario-
rum mensis , quàm longè distant
in Magnatum Palatiis , & Princi-
pum Aulis mensæ , non elegantia,
& cultu , sed omnifario dapum
genere instructæ , & oneratæ. At
precor quot homines unius Domi-
ni gulæ serviunt , ut ad illos re-
censendos nomenclatore opus sit!
Sic Saltuarios, Aucupes, Venatores,
Piscatores, Coquos, Cupediariorum,
Prægustatores, Pocillatores, &
comptam Ephæborum phalangem,
grandes & argenteas patinas lon-
go ordine gestantium , videre est
sollicitam, & anhelantem. Fruga-
les profectò ac parcas fuisse Deo-
rum

rum menfas , fi iis conferantur ,
 quæ olîm apud Romanos Cæſares
 parari confueverant , & quæ no-
 ſtra hac ætate in Regum Palatiis
 ſpectantur, fateri oportet, in illis
 etenim ſolo neâtare , & ambroſia
 victitabant Dii , & ſi aliquando
 ambroſia ſaturi eſſent , ſolo neâta-
 re vivebant , ut de Jove Martialis
 luſit.

*Jupiter ambroſia ſatur eſt , nunc
 neâtare vivit.*

Qualem autem chyloſim ex tot di-
 verſis epularum generibus , ex
 tot monſtruofis condituris , ex vi-
 nis , variis è regionibus conquiſi-
 tis fieri credendum eſt , quàm por-
 tentoſas in venis , in viſceribus
 humorum corruptiones progigni co-
 njectare licet? Cum igitur Viris
 tanta lautitia degentibus egrotare
 contigerit , quænam apta remedia
 habent medica Promptuaria , &
 Pharmacopæorum pyxides , quibus
 ipsis ſuccurri poſſit! Quis Medicus,
 D fi

si sapiat, mochlicis remediis Ca-
 marinam hujusmodi movere auit,
 quænam Panacæa, quod Nepen-
 thes, ad tam grandes turbas com-
 ponendas sufficiet? Tempestivè
 quidem sibi olim consuluit Aloy-
 sius Cornarius Patritius Venetus,
 qui alienis periculis edoctus, &
 cautior factus, cum advertisset
 duos, quos habebat fratres, lau-
 tè, & opiparè, uti mos est Nobi-
 lium, assiduè degentes, in ipso ju-
 ventæ flore, è vivorum statione
 sublatos, nec ulla ope medica ser-
 vari potuisse, secum animo repu-
 tans, sibi quoque idem fatum im-
 minere, si illorum vestigiis hære-
 ret, non aliud effugium superesse,
 credidit quàm si sobriæ, & fruga-
 li vitæ se totum dederet, ex qua
 id beneficii est consecutus, ut in-
 tegrum penè seculum fuerit emen-
 sus. Et quod magis mirere, fene-
 ctutem adeò robustam, & vegetam
 traduxerit ut nonagesimum agens
 an-

anum, non minus corporis, quàm animi viribus polleret non secus ac quilibet alius ætate, & viribus florens, ut cum vellet, Equum conscenderet, venaretur, choreas ageret, folle luderet, legeret, declamaret, studiis vacaret, quorum egregium specimen exhibuit, opus in illa ætate de Vitæ sobriæ commodis conscribendo, Opus sanè elegantissimum, ac dignum, quod notis Medicis ab aliquo Professore illustretur, & in publicum bonum recudatur. En quomodo moderata vivendi ratio in hoc Nobilissimo Viro vitæ lineam feliciter produxit, quam intemperantia miserè intercidisset.

At non solum familiaris ciborum, elementa per omnia quæsiturum, quotidiana congestio ea est, quæ difficiliores, & magis dubias curationes in iis efficit, qui divitiis affluunt, quàm in popularibus, quorum victus simplicior est non

evenit ; multa enim alia extant ,
 quæ non sinunt ut Nobiles , &
 Principes Viri , è Medicinæ fonti-
 bus eam salubritatem hauriant ,
 quam Artifices & viles Operarii :
 Qui enim in Urbibus potentiores
 sunt , eòq; magis , qui in summo
 rerum fastigio sunt positi , perra-
 rò Medentium præceptis obse-
 quantur , & auscultant , eos enim
 qui cæteris , imperitare solent ,
 non parum pudet Arti parere om-
 nium imperiosissimæ , ut Medici-
 nam vocavit Plinius , *quæ ipsis im-*
perat Imperatoribus. Cum autem
cap. 1. citissimè curari velint , & urgeant ,
Histor. si quid non profuit illicò damnant ,
Natur. & nova hinc inde præsidia exqui-
 runt , illos tamen non rarò sua
 diligentia frustrante , dum præco-
 cem sanitatem non nisi longo re-
 mediorum usu , & temporis muta-
 tione maturandam somniant. Hinc
 fit , ut Medentium judicia alioquin
 sana pervertantur , ac persæpè in-
 fu-

futuri eventus præfagitione, quem habituri sint morbi, illi facilius divinent, qui ad ægrotantis mores potius, quàm peccantes humores, & morbi ingenium respiciant. Curiosum fanè, & memoratu dignum, quod de familiari quodam Anti-*Lib. 3.*
goni Regis memoriæ prodidit Cel-*Cap. 21.*
sus. Huic Nobili Viro, & notæ intemperantiæ, aliquot, sed mediocria aquæ inter cutis signa apparere incæperant, quam ob causam duos tunc temporis Medicæ Artis Professores, unum Chryssippi Discipulum, alterum Philippum Epirotem acciri Rex jussit, ut de nascente morbo judicium ferrent, & quid agendum esset edicerent, de natura morbi, illius causis, parte affecta, inter ipsos prorsus conventum est, solummodò circa eventum non pauca fuit dissensio. Negabat asseveranter Chryssippi Discipulus Ægrum hujusmodi cum sanitate, unquam in gratiam redire posse,

ac tandem hydropicum moriturum,
 constanter autem assererebat Philip-
 pus Epirotes curabilem esse mor-
 bum suamque fidem opignerare, &
 polliceri se suis pharmacis pristinae
 sanitati redditurum. Acriter hac de
 re coram Rege disputatum est,
 donec tandem litem hanc diremit
 Chryssippi Discipulus, iudicii enim
 sui rationem aperiens dixit Colle-
 gam suum rectè sentire, sed so-
 lum ad corporis morbum, se verò
 ad animi ægritudinem respicere,
 ut qui sciret qualis esset Juvenis
 illius intemperantia. Neque eum
 res fecellit, licet enim Æger ille
 sub Regis custodia, & Medici cu-
 rantis diligentia custodiretur, reme-
 dia, quæ ad sanitatem conduxis-
 sent pertæsus, *malagmata sua devo-*
rando, & urinam suam bibendo in
 extremum exitium se præcipitavit.
 Auream propterea egregii Scripto-
 ris sententiam de hydrope licet sub-
 nectere. *Facilius, inquit ille, in-*
ser-

servis, quàm in liberis tollitur; quia cum desideret, famem, sitim, mille alia tedia, longamque patientiam, promptius his succurritur, quàm quibus inutilis libertas est. Cur non etiam proferre liceat promptius à Medicis auxilia præstari, popularibus, & Operariis, qui obsequentes, qui Medentis fidei se totos concedunt, qui adventantem Medicum tanquam præsens Numen excipiunt, qui præscripta remedia alacriter capiunt, qui suavioriam non exigunt, antequam poculum ori admoveant, de Medicina tanquam re sacra contenti, potiùs credere, quàm scire; Cur non inquam iis expeditiùs opem ferri asseremus, quàm splendidis personis, quibus cum ex gravi aliquo morbo ægrotant, auctoritas sua

Per sæpè noxia est.

Quid porrò magis ancipites, variisque Fortunæ casibus obnoxias efficit morborum curationes, quàm

ubi ad ægrum unicum curandum Medici plures convenerint ? Satis vulgata est vetus Inscriptio illa, *Medicorum turba Regem interfecit*, sint licet, experientia, doctrina, & fama percelebres, sint ingenui, & ab omni similitate, quod perrarum est alieni, per prodigio erit, si omnes idem censeant, si ad unicum scopum colliment; etenim si ulla in re, Comici dictum illud locum habet, *Quot capita, tot sententiae, suus cuique mos*, maximè in hac re verum esse deprehenditur; cuique enim Medentium pro sua indole, pro ingenio, quo pollet, de eo quod agendum est, in quo potissimus versatur curationis cardo, facile suam sententiam profert, sicut unus sine mora properandum censeat, hic cunctandum, alter lentè festinandum, donec dum consulitur, agendi opportunitas, quæ præceptum est, elabatur. Inter has fyrtes, graviter periclitantur

tantur Nobiles, & Principes Viri,
 dum gravis alicujus morbi tempe-
 state præmuntur, quos non sine
 commiseratione aliquando specta-
 re licet à Medicis circumventos,
 ac veluti obsessos; ac si quis ex
 hoc ordine alieno periculo edoctus
 juramento se obstrinxerit, nolle
 nisi unicum salutis suæ Rectorem
 habere ubi ex morbo cogatur de-
 cumbere, peritum potius, quam
 disertum, non tam facile votorum
 suorum compotem fieri illi dabitur,
 ubi enim ægrotare contigerit, si
 fortè ingravescat morbus, Vxor,
 Filii, tota domus, ac Civitas re-
 clamabit uni Medico rei sum-
 mam non esse committendam, &
 Familiæ splendori indecorum esse,
 nisi plures Clarissimi Viri in subsi-
 dium advocentur, quasi sine fastu,
 & ambitione ægrotare non liceat,
 imò quod magis mirere Medicus
 ipse, cujus fidei, & peritiæ se to-
 tum tradiderit, rationibus, five
 clam,

clam, five precario ægrum ipsum compellet, ut unum Collegam sibi habere permittat quocum scilicet in sinistro eventu potius partiatur infamiam, quàm in secundo communicet gloriam. Ab hujusmodi angustiis populares homines absolvit paupertas, & humilis conditio; utpote quibus cum decumbunt unus sufficit Medicus, interdum etiam nullus, succenturiante Natura, vera, ac fida morborum medicatrice.

At neque Medentium tantum, sed medicamentorum quoque copia, ac turba promiscua; Nobilibus Viris offerri solita, sæpè numero graviores efficit morbos, seu saltem protractiores facit, qualia incommoda non sentiunt populares ægri, & operarii, in quibus Natura, quæ paucis contenta est, remediorum parcitatem, & simplicitatem facilius sustinet, & instaurationem suscipit conferanti
quæ-

quæso, si lubet, ingentes illæ
 Vecherianæ, & Schroderianæ Phar-
 macopææ, & Chymicæ Collecta-
 neæ aliæque permultæ, quæ in
 Procerum, & Nobilium gratiam
 videntur conflatae, conferantur in-
 quam cum Medicina pauperum,
 Prevoci nostri libro, quidem parvo,
 sed aureolo, uti scripsit de Crantoris
 Opusculo olim Tullius. Nec for-
 tē quis putet vulgaria medicamen-
 ta, & paratū facilia popularibus
 præscribi, ne tenues illorum fa-
 cultates prætiosioribus remediis,
 & operosè elaboratis penitus ab-
 sumantur, nam si res benè pensi-
 tetur, non hanc ob causam facilia
 medicamenta, & intra Urbis po-
 mæria prognata, à bono, & peri-
 to Medico huic hominum generi
 præscribi solent, sed quia humo-
 rum conditio, quibus scatent il-
 lorum corpora, hujusmodi phar-
 maca exposcat, & vehementiora
 respuat. Longè profectò diversa
 est

est totius humoralis massæ in populari, ac in Nobilium corporibus; Plebei enim homines, qui intra Urbes degunt, & laboriosæ vitæ sunt addicti, (si quosdam Artifices demas, qui sedentarias Artes exercent, Sutores, Sarcinatores, aliosque hujusmodi) eoque magis rusticanæ gentes, quibus ab agrorum cultura nullum otium, nullæ feriæ, nisi hyeme parumper, cum nix alta jacet, cruorem habent, cæterosque quotquot sunt in corpore humores ad legem motus circularis sanguinis faciles, & prompti, cujus rei argumentum non leve præbet venarum latitudo, ut non immerito, qui validis exercitiis vitam traducunt Epiphlebii dicantur. Quid enim promptius, & facilius sanguinem vitæ humanæ thesaurum in debito fluore detinet, quam motus, & corporis exercitatio? Hinc non tam facile in vasis sanguifluis, ac præcipuè in

in arteriarum finibus contingunt
 stagnationes, quales in iis, qui
 mollem, & veteranosam vitam a-
 gunt sæpenumerò observantur.
 Hanc ab causam sicubi hominibus,
 quotidianis laboribus exercitis fe-
 brire, sive aliquo morbo laborare
 contigerit, & illorum corpora à
 noxiis humoribus expurgare ne-
 cesse sit, tanto molimine opus non
 est, nec fortioribus catarticis u-
 tendum est, cum solis ecoproticis
 id absolvi possit, quando expe-
 rientia non rarò commonstrat à
 pharmacis fortioribus malè habere
 pauperem plebeculam, & exolu-
 tiones, sive hipercatarfes subire,
 erroneum certè est, mea quidem
 sentētia, Operarios fortes alioquin,
 & robustos, fortiora medicamen-
 ta faciliùs perferre, quàm molles,
 & delicatos Viros inter otia, &
 delitias enutritos; in his enim ab
 humorum lentore, in quibus Ven-
 triculus, & naturalia viscera sunt
 in-

infarcta, franguntur purgantium spicula, ac inviscantur, ubi in operatoriorum stomachis ac toto intestinorum volumine, in quibus non hospitatur tam crassa pituita, quam motus, & exercitia extenuant, validiora solventia vim suam exerunt, & vires exolvunt. Quid usitatius, quid frequentius, quam videre Religiosos Viros, qui in Claustris desidem vitam trahunt, litterarum studiis occupatos, parata è stibio remedia, aliaque hujusce generis in usu habere sine noxa, quæ in plebejo homine magnas cierent turbas? Licet enim crassiori victu utantur Artifices urbani, & rusticanę gentes, urgente sic necessitate, ea tamen est exercitationis virtus, ut alimenta etiam crassiora ab acri fermento dissolvantur, & in justum fluorem facessant, quam tenues cibi in otiosis, & feriatis corporibus. Non enim satis est scelectos, & facilis

coctionis cibos in usu quotidiano
habere, ut rectè quis nutriatur, &
benè valeat, sed quod potissimum
requiritur, ut quod assumitur, ni-
si ab humana natura adeò sit alie-
num, à ventriculi fermento in li-
quorem abeat, ac iusta anadosi per
corpus feratur. *O dura messorum*
illia, exclamabat olim Venusinus
Poeta admiratione plenus, quo-
modo segetum messorum ardenti sub
Sole allium ederent cicutis nocen-
tius, ut ipse ait; Egregiè quoque
in hanc rem, nec minus medicè,
quàm philosophicè scripsit Lucre-
tius.

Epodon
L. Ode
2.

Nec multum refert, quo victu
corpus alatur,

De Rer.
Nat. L.
4.

Dummodo quod capias concoctum
didere possis

Artubus, & stomachi bumeſtum
servare tenorem.

Ne autem quis hæc mea com-
menta esse, & mentis cogitata, ut
propositum meum quoquo modo
con-

confirmem, adeamus si lubet Hip-
pocratem nostrum fallere, & falli
nescium, si ab illo percunctemur
in quo statuenda sit sanitas, non
enim ulla in re sanitatem sitam esse
ille voluit, quam in justa quadam
commoderatione, inter cibos, &
labores, observare enim oportet,
ajebat ille, *an labores cibos, supe-
rent, aut moderatè inter se habeant,
utrum enim tandem superetur morbi
sunt, ab æqualitate autem inter ipsa
sanitas adest.* At precor in
Proceribus, & summis Viris,
qualis est proportio inter cibos, &
labores, quis non fateatur, si ad
illorum vivendi modum parum-
per attendat, longè superari la-
bores à cibis, quàm cibos à la-
boribus, quid mirum postea, si
crassiores suci cumulentur in venis,
& æquabilis ille motus in cruoris
circulo pervertatur, & unà cum
ipso naturalis totius corporis œco-
nomia, quæ postea non tam faci-
lè

lè, nec nisi validioribus remediis
 restitui possunt, neque sibi blan-
 dianur, quòd exercitationis ne-
 cessitatem agnoscentes, identidem
 equitatione, venatione, aut quo-
 vis alio modo se exercendo, inco-
 lumes præstare possint, non enim
 adeò securum est à diuturna cor-
 poris quiete, ad insolita & vali-
 da exercitia migrare, atq; id est,
 quod Oraculi ad instar scripsit Hip-
 pocrates; *facilius esse transire à ne-*
gotio ad otium, quàm ab otio ad ne-
gotium. Cum ergo illustrium Viro-
 rum hujusmodi vivendi genus, ut
 cibi superexcedant labores, non
 adeò constans, & firma poterit ef-
 se illorum valetudo, nec tam faci-
 lè restitui, ubi à statu suo decide-
 rit, sicuti in popularibus in qui-
 bus cum inter labores, & alimen-
 ta proportio ad æquabilitatem magis
 accedat, expeditiores erunt viæ;
 per quas impuritates, quæ in il-
 lis morbos faciunt, promptiùs è

*De rar.
 vicina.
 cut. d.n.
 24.*

E

cor-

corpore eliminantur, five ano, five cato; siquidem si magis fluxiles, & ad motum proni sint humores medicamentis emeticis, cataracticis, deobstruentibus, aliisque minùs obfistent. Sic ubi hoc hominum genus febribus tenetur, si sudores elicere (quod præcipuum in febribus solet esse præsidium) opportunum censeatur diaphoreticis faciliioribus, è vegetabilium familia petitis res absolvitur, neque opus est ad Bezoartica, Jovialia Mineralia confugere, uti in Nobilioribus Viris, ut hujusmodi machinis obstacula, & humorum resistantia vincatur. In Operariis enim, & Artificibus, qui ex consue-
 ris exercitiis proni sunt ad sudorem, ut etiam media hyeme ad quemlibet motum illorum artus madescant, perfacile Medicus remediis parvo constantibus optatum sudorem impetrabit. Idem quoque de diureticis asserendum, ubi per urina-
 narias

narias vias serosa colluvies sit edu-
cenda. Nimius essem si per singula
morborum genera ire vellem, &
palam facere, quomodo hic, vel
ille præter naturam affectus, prom-
ptius, & facilius curetur in pau-
perculis, & vili plebecula, quàm
in ditioribus. Unicum tamen mor-
bum pro reliquis omnibus in Sce-
nam producere mihi liceat. Lues
Celtica, morbus olim ignotus, &
exterus, sed jamdudum Civitate
donatus, hujusmodi est indolis, ut
cuique hominum generi, cuique
ætati, temperamento facilè con-
societur, adeò philanthropos est hic
morbus, nullius consuetudinem,
nullius hospitium, & contuber-
nium reipuit, *aquo pede* ingreditur
pauperum tabernas, Regumq; turres,
nulla illi ambitio, nullus fastus,
veluti Podagræ, quæ penes Ma-
gnates in Palatiis hospitatur, in
humiles verò casus, & rusticorum
mapalia, pedem immittere, di-

*In enco-
mio Po-
dagræ.*

gnitati suę indecorum existimat. Podagra habet nescio quid regium ajebat Cardanus, *sedet cum alii stant, cubat in mollibus stratis, & si in publicum procedit, sella gestatur;* sic olim dum Carolus Quintus Imperator super Equum sublimis Mediolanum ingressus est, illi ad latus adstabat Antonius de Leva in lectica, quia podagricus; at non sic Lues Venerea, multam habet comitatem, & sociabilitatem, Amoris enim est filia; cum ergo indiscriminatim hæc morbosa affectio, quemque corripiat, ac mille modis viam sibi struat, etiam per oscula, per halitum, & alimentum, ut cum à Nutrice infecta lac pueri exsugūt. nemo est profecto qui hospitem adeò infestum è domo sua procul abigere non velit, ac studeat, si tamen bonos, & ingenuos Practicos consulamus, nullum profecto fore existimo qui ultrò non fateatur, *feliciùs sanari hunc morbum*

in populari, & rusticana gente,
 quàm in Divitibus, & Nobilibus
 Viris. Sepènumerò præmissa pur-
 gatione simplici Guajaci decoctione
 lues illa abstergitur, & si quod re-
 liquum est virulentiae, dum ad so-
 lita exercitia ablegantur, quando
 sola exercitatio, sed valida &
 continuata, primis illis temporibus
 hujusce morbi, Falloppio teste,
 singulare erat remedium, facilè ex-
 cutitur, ut in hipocaustis non sint
 ustulanda illorum corpora, neque
 Jatralipta opus sit, qui Mercuria-
 li unguine animam persæpè cogat
 expuere, humores enim ob assi-
 duos labores, & frugaliorem vi-
 ctum, non adeò crassi sunt, nec
 tantæ ubertatis, ut tam altas radi-
 ces morbofa semina Luis Venereæ
 jacere possint, quemadmodum in
 iis, qui ex nobili genere nati sunt,
 & in conviviorum lautitia vitam
 traducunt. Sic olim Dorias Cele-
 berrimus ille Classium Ductor remi-

*Fallopi
 de Morb.
 Gall.
 c. 39.*

ges suos , quotiescunque gallico morbo laborarent integri remi faginei decocto , & solita remigationis exercitatione sub dio & in medio mari ad sanitatem deducebat.

Quantum porrò in quibusque morbis , ac præcipuè malignis , qui præsens exitium minitentur ad feliciorum curationem conducat , decumbentium animos , molestioribus curis quantum licet esse vacuos , nemo non novit , etenim in subita quadam pernicialis morbi tempestate , si ægrotantis animus , variis curarum fluctibus , tanquam in Euripo , huc , & illuc jactatur ; quid , precor , præstare valeant , & Medicus sua solertia , & doctrina quid pretiosiora medicamenta ? quid celebriora Bezoartica , quid Panaceæ , aliaq; hujusmodi ? Oculorum morbosos affectus sanari non

*Plato in
Charmi.
de.*

posse , nisi prius curetur caput , neque caput nisi prius curetur corpus , neque corpus sine animo aiebat Medi-

cus

*cus quidam apud Platonem , quando
omnia penè bona , & mala ab animo
lege consortii corrivant in corpus ; cum
itaque animis curarum multitudi-
ne obsessis , multum officiat sanatio-
ni morborum , & ab animo ipso cu-
ratio esset auspicanda , quis , o-
ro , ibit inficias , quin hanc ob
causam quoque præ cæteris prof-
periores eventus fortiantur paupe-
res , & viles operarii , quàm Ex-
celsi , & Nobiles Viri ? Confera-
tur quæso vilis Artifex in suo
grabatulo ex gravi morbo decum-
bens , ut agnoscat sibi non leve
vitæ periculum impendere , confe-
ratur inquam cum Magnate aliquo ;
Ægre fert uterque dum sentit ,
ac timet , ne sibi hæc vita , qua
nihil est carius sit deferenda. U-
trius verò animum molestioribus
curis transversum agi putandum
est , plebei hominis , an Patricii ?
dolet sanè miselus Artifex , dum
se in ancipiti casu esse videt , &*

periculum instare , ne Conjugi ,
 Filiis supremum vale dicere illi
 necesse sit , attamen ad Religiosi
 viri venientis adspectum non ex-
 pavefcit , quin ipfemet sponte ac-
 cerfiri jubet , qui facra remedia ad-
 miniftrret , non illum rei , familia-
 ris , neque condendi testamenti
 cura follicitat , neminem quærit ,
 cui filiorum tutelam commendet ,
 quos summi Rectoris providentiæ
 commifit , fic de divina pietate
 fecurus placidè , quantum humana
 imbecillitas patitur , ad mortem fe
 componit , & quia non agnovit lite-
 raturam , ficut audivit , fic fperat fe
Pfalm. *visurum in Civitate dei* , fi illi ab
 70. hac vita fit migrandum. Jacet al-
 ter aurato in lecto purpura , &
 byffo regaliter inffrato , ac dum
 veretur ne à morbi violentia è vi-
 vorum albo eradatur , & ftare lo-
 co nescit , curarum mole licet op-
 preffus , hac , & illac fe jactans ,
 animo identidem occurfant opes
 ho-

honores dignitates, familiæ splendor, Fortunæ bona, Conjux, Liberi, quæ omnia possit deferere, adeò ut, quid de rebus suis deliberet æger sæpè nesciat, & impar consilio illa fati committat. Si verò in statu orbitatis Vir aliquis ex Nobilium ordine dives, & opulentus existat & graviter ægrotet, ubi rumor aliquis vagari incipiat graviter illum periclitari, ex templo sibi tanquam ad cadaver adesse videt, vultures, captatores, hæredipetas, vultu quidem pietatis officia simulantes, sed qui citam illius mortem opperiantur. Quid verò si invalescente morbo videat amicos affines accedere, illum bono animo esse hortantes, suadentesque ut oblata alicujus festi occasione, & devotionis ergo animum à culpis expiare, & sacra Synaxi beare se velit. At si magnæ sunt angustia, & curarum fluctuationes, cum æquis viribus inter

inter naturam, & morbum decer-
tatur, & nescitur quorsum res e-
vafura fit, num ad salutem, an
ad interitum, quid porrò cum res
conclamata est, ac deposito simu-
lationis vultu mors præ foribus
denuntiatur, ac de tabulis testamenti
interrogatur, & de funebri pom-
pa, humine, an sublime velit pu-
trefcere. Verùm hæc Magna-
rum, & potentiorum Virorum an-
gustias nemo melius novit, quam
qui in Medicina facienda ætatem
suam triverit. Si ergo nihil ma-
gis cavent Medici, nihil magis a-
pud ægros & affidentes crepant,
quam ista animi pathemata, quæ
curationem feliciter, & ex arte
inchoatam possint evertere, cur
statuere non liceat, hanc quoque
ob causam, longè felliciores esse
morborum curationes in vulgari
gente, quàm in Nobilium, & Illu-
strum Virorum ordine.

Haud aliter in feminis illustrio-
ribus

ribus difficilioreſ , & magis protrahæ obtingunt morborum curationes , & curantibus Medicis non leve negotium faceſſunt , quàm in plebejo fæminarum genere. Nobiles enim Mulieres , & ſplendidæ Matronæ , inter otia , & molles delitias enutritæ , gentilitia intemperie non minus quàm viri laborant , unde ciborum varietate oblectantur , ſtruenuè perpotant , noctes totas vigilant , in ludis , choreis , theatris , ac poſtea ad multas diei horas altum ſtertunt , ac ſimul exinde meridiando , commefſando , pergræcando , uti ajebat Plautus vitam ducunt , ut Viros etiam provocent , ſicubi autem ægrotarint quàm moroſæ ſunt , quàm moleſtæ , & artis præceptis refractariæ. Qualem crucem Medicis figunt , ut non rarò eaſdem ludificari neceſſe ſit , larvata remedia offerendo. *Quædam non niſi decepta ſanantur ajebat Seneca ,* hiftoriam

De Ira
l. 3. c. 39
reſe-

referens filię cujusdam Regis, quæ cum in mamilla tumorem haberet jam maturum, nec ullis precibus adduci posset, ut fineret illum sibi ferro aperiri, Sagax Chirurgus ab ipsa tandem impetravit, ut spongia oleo imbuta tumorem blandè mulcere sibi liceret, dum igitur leniter tumorem oblinit, scalp pro in spongia abscondito abscessum aperuit, quo pacto regiam puellam grata deceptione sanavit. Conquererebatur olim hic morum Instigator, quòd sua ætate Mulieres Medicorum maximum sua intemperantia mendacem reddidissent

6. Aph. *Mulieres podagra non laborare, nisi*
 36. *menstrua defecerint, neque calvas fieri*
inter sua oracula scripsit Hippocra-
tes. Atqui hæc, agebat Seneca, jam
 Seneca *& capilis destituuntur, ac pedibus æ-*
 Ep. 91. *græ sunt. Non mutata feminarum*
natura sed vita est, nam cum viro-
rum licentiam æquaverint corporum,
quoque virilium vitia æquaverunt.

Bene-

Beneficium sexus suis vitiis perdiderunt. Hac tamen Senecæ in muliebri genus tam acri, & felle resperfa objurgatione, illustres Feminas tantum fugilari, nequaquam verò vulgares è plebe mulieres, ex aliis ejusdem Scriptoris verbis, quæ hic missa facio satis liquet: Perrarum enim est nostris quoque temporibus, & monstro simile plebejas mulieres, ac præcipuè rusticanas assiduis laboribus, & frugaliore victui ex necessitate addictas arthriticis fluxionibus tentari, nisi fortè aliquando in caritate annonæ leguminibus uti cogantur, quemadmodum in constitutione quadam penes Hippocratem, ubi in Æno Civitate Thraciæ Fæminæ, & Viri, qui continenter leguminibus, & orobo præcipuè utebantur gonagra laborabant. Quid mirum igitur si in tam improprio, & naturæ legibus incongruenti vitæ genere frequentius,

4. in 2.
Epid.
Vide
Gal. 3.
Apho.
16.

tiùs, & graviùs præ vilioribus fæ-
minis ægrotent Nobiles Matronæ,
& affectibus, & morbis, qui sexui
magis sunt proprii mulctentur,
quàm cæteræ mulieres, facilè enim
sunt histericæ, crebrò subsistunt
catamenia, difficiliore sunt par-
tus, & magis protracta puerperia,
& conſectariè in iis magis ſint la-
borioſæ curationes, aſt hæc in ple-
beis, & ruſticanis mulieribus, ob
contrarium omninò vitæ genus non
eveniunt, parciùs enim degunt,
magis laboribus exercitæ, & ope-
roſæ totos dies vigilant, atque et-
iam antelucanis horis ad conſue-
ta munia exurgunt, ac ſi quando-
que illis ægrotare contingat, pau-
cis remediis faciliùs evadunt. Quàm
bellè, quàm eleganter Poetarum
Princeps deſcripſit veram Matrem
familias.

Æneid.
lib. 8.

*Cui tolerare colo vitam, tenuiq;
minerva*

Impo-

*Impositum cinerem , sopitos susci-
tat ignes*

*Noctem addens operi , famulas-
que ad lumina longo*

*Exercet penso , castum ut serva-
re cubile*

*Conjugis , & possit parvos edu-
cere natos .*

Non est ergo , quòd Nobiles ,
& Principes Viri , sicubi graviori-
bus morbis plectuntur , quòd Ar-
tem , & Artifices culpent , & exe-
crentur , si non tam citò ac tutè
curentur , uti pauperes , & vilio-
res Artifices , sed æquo animo fe-
rant , si aliquid in terris sit , quod
plebeæ & proletariæ genti invi-
deant.

Veram

*Veram Februm Theoriam &
Praxim inter ea, quæ ad
huc desiderantur esse
recensendam.*

ORATIO TERTIA

Habita die 6. Novembris M. DCC II.

lennali peragratione non
improsperè tamen, ne-
que infrugiferè, ut re-
or, celebriores microcos-
mici imperii provincias
& fines medica indagine lustravi-
mus, singularum scilicet humani
corporis partium, non structuram,
& usum, quam Spartam Profecto-
rum solertiæ exornandam relinqui-
mus, sed morbos inquilinos, quan-
tum per vires nostras licuit perve-
stigavimus, & singularia remedia,
quæ

quæ ratio & usus salubriora ostendit recensuimus. Quæ Monstra, quas pestes, intra ipsius Vitæ hospitia, nedum in extremis artubus cubantes deprehendere obtigerit, Vos ipsimet nostis Ornatissimi Juvenes, quorum non paucos hoc Anno quoque, quod foelix faustumque sit, summa cum animi mei voluptate datū est revisere. Herculi profecto terrarū Orbem discurrenti non occurrere tot Belvæ tot Monstra, quot nobis obviam processere multiformes, & monstruosæ Morborum cohortes, ut non minus laboris fuerit modum tradere, quo ab iis, quos obsederant locis abigi possent, ac ipsimet Herculi Augiæ stabulum repurgare. Memoria vestra non refricabo, quos perniciales affectus intra ipsius Palladis sacram Arcem, & Animæ, Lararium, Caput scilicet, deprehenderimus, herculeos verè morbos, veluti Epilepsias, Apople-
F
xias,

xias, Catalepfes, Manias, Phrenitides, & alios confimiles affectus, qui Animam ipsam è sua sede dejicere sunt potis, nec non quæ mala Cor ipsum Vitæ Fontem ac primum movens impetant, ac arient, uti Syncopes, Polypi, Eclyses, & animatæ quoque pestes, verminosa scilicet propago, nec memorabo, quot exitiales ægitudines naturalia Viscera, Stomachum, Intestina, Hepar, Lienem, Renes, & ipsa quoque generationis organa infestent & exerceant, ac denique non repetam quomodo pars quælibet suos patiatur males.

Per biennium itaque cuncta isthæc pervestigavimus, & ad oppugnandos tot hostes, qui Vitæ nostræ clanculum & apertè excidium pertentant è triplici Regno Animalis, Vegetabili, & Minerali subsidia advocavimus. Itum est in viscera terræ, ut ea quæ Sulmonensis

nenfis Poeta , alio tamen sensu ,
irritamenta malorum vocavit , in
remediorum materiam facefferent.

Verùm ut ut operam nostram
pro virili impenderimus , non om-
nis tamen penitus exantlatus est
labor ; multum operis adhuc , imò
quod præcipuum , & maximum est
fubeundum superest , cum Hydra
multorum capitum , quam igne po-
tius exacuas quàm perimas nobis
hoc Anno agendum , cum Febre
scilicet , cujus Monstri ingenium a-
trox ac versipelle clarioribus Artis
Proceribus ad tot Secula illufit , &
quod dolendum , nostrorum quoq;
temporum Antesignanis non rarò
illudit & imponit.

Quàm cautum igitur , quàm cir-
cunſpectum oportet esse Medicum ,
ubi cum hoc Proteiformi monstro
congrédiendum accesserit , nun-
quam enim satis armatus , satis in-
structus ad illud oppugnandum in-
cedet. Id sanè mirum est , quòd

cum Ars Medica tot morborum, quibus humana corpora malè plectuntur, naturam, sedem, & curandi modum indagine, nunquam fatis laudanda, in apricum eduxerit, in curandis verò febribus, quo morbi genere nihil humanæ naturæ exitialiùs, nihil horribiliùs, post tot Seculorum fluxum, tam parum profecerit. Hinc Arti cui milito, & in qua consenui injurium me ab ingenuis, & cordatis Viris saltem nequaquam credi posse arbitror, si hodierna hac mea Oratione demonstrem veram febrium Theoriam & Praxim inter ea, quæ desiderantur adhuc esse recensendam.

Neque verò perterrefieri in ipso limine Vos velim, Ornatissimi Juvenes; absit enim quòd meticulosos faciam, quos alacres & animosos peropto, cautos tamen ac prudentes, ubi præsertim de humano corio agitur; expertus quippe ex longa observatione didici qua
con-

confidentia febrium passim suscipiatur curatio, qua confidentia, utpote ignorantiae filia, nihil in Arte Medica exitialiùs; Inscitia enim, ut vetus fert paræmia confidentiam parit. Si militiæ peritos, & clariores Exercituum Ductores consulamus, longè securiùs, & auspicatiùs est, pugnatuos de hostium fortitudine, & vafricie in antecessum commonefacere, quàm de illorum ruditate & in re bellica inexperience securos reddere, ad fortiter enim pugnandum acres stimulos adiicit de insigni victoria, & opimis spoliis concepta præsumptio, quàm cum viliori Adversario credita concertatio.

Hactenus itaque cum de morbis particularibus ageremus, quibusdam veluti velitationibus cum hoste palante pugnauimus, modò cum Febre morborum Principe, cujus imperio omnes penè morbi auscultant, & facili obsequio fo-

cias vires jungunt, totis viribus,
 & pleno Marte decernendum, ac
 inter armorum strepitus, quibus
 aures nostræ verberantur, ac ob-
 furdescunt in hoc Literatorum A-
 sylo, seu potius Prytanæo, quod
 amplissimi Senatus Veneti magnifi-
 centia nobis indulget, exerceamur,
 ac documenta captemus, qua for-
 titudinis & prudentiæ temperantia
 febrium oppugnationes aggredi o-
 porteat.

Primò itaque quod in re mili-
 tari primum quoque est, adversa-
 riū, cum quo colluctandum, natu-
 ram, indolem ac vires, quantum
 solertiæ datum est perspectas ha-
 bere necessum est, ne cæco modo,
 callidissimo cū hoste congrediamur.
 Ut autē insitę feritatis qua febris ad
 humani generis internecionem pas-
 sim exardescit, notio aliqua men-
 tes vestras subeat, ac altum infi-
 deat, advertatis velim, quòd cum
 in morborum censu alii sint Ende-
 mi

mii & Indigenæ, qui scilicet locorum & regionum peculiare sunt, ut Plica in Polonia, Scorbutus in Germania, Tabes in Anglia, Bronchocelæ in Appenini incolis, alii sint Epidemii, qui in quibusdam constitutionibus per vulgus grassantur, uti alui fluxus, Rheumatismi, & similes alii morbi, sola Febris non Endemii, non Epidemii, sed Cosmici, idest Mundani affectus, cognomentum sibi adscriverit, ac adoptarit. Quis locus enim, quæ regio tam impervia, extra Anni Solisque vias, gelidoque sub axe, quò non pervadat febrile incendium?

Habent ætates suos peculiare morbos, suos sexuum diversitas, suos varia ac diversa Anni tempora, de quibus Magnus Hippocrates, suos quoque varia vitæ conditio, & exercitii genus. Febris non vacat talia minutè distinguere, Nulla non ætas Febris Victima ju-

gulatur; non infantilis quæ humidissima est, non senilis, quæ frigida est satis habent præsidii ne febrilis flammæ sint pabulum: Tam fortiori quàm sequiori sexui infesta est Febris, tam pauperes in suis tabernis, quàm reges in suis turribus æquo pede proterit, idque nullo non Anni tempore. Nullis itaque legibus adstricta est Febris, imò penitus exlex, excors, & ex asse tota inhumanitas est.

Verùm quod dolendum est, post Annorum chiliades, omnes Medentium conatus & machinamenta ad Febris naturam explorandam, nedum oppugnandam penè in irritum cesserint. Quoties cum Veterum, tum Recentiorum Medicinæ Procerum præstantiora monumenta, & quæ creduntur Cedro magis digna Volumina, evoluere mihi volupe est; idem prorsus mihi evenire sentio ac Terentiano Seni, qui cum in filii sui causa

causa plures Advocatos accersisset, eosque inter se pugnantes deprehendisset, *Incertior*, inquit, *multò sum quàm dudum.*

*Idem
Phor-
mione
Act. 2.
Sce. 4.*

Non nisi sub Ignis symbolo Febrem nobis adūbravit Magnus Hippocrates; passim enim in illius Operibus modò Pyr, modò Pyretos appellatur. Hippocratis vestigia relegens Galenus *Febrem naturæ caliditatis in igneam naturam vocavit*, in cuius sententiam postmodum manibus & pedibus, ut dici solet, ivere, qui Medicinam ex traduce discunt, ac tradunt in Scholis. Stetit equidem longum in tempus hæc Galeni opinio, & ad oppugnandam Febrem nihil prius nihil salubrius creditum, quàm si *Frigida pugnarent calidis, humentia sicis.*

*In Com-
ment.
Aph. 10.
p. S.*

Non parum tamen prægresso nuper Seculo nutare cæpit hæc Galenicorum opinio, postquam enim desitum est *sapere ex commentario,*
&

& Veterum interpretatione, ac sedulo secretiora Naturæ adyta per-
tentari cæpta, nova jacta sunt fun-
damenta, ingentes ac magnificæ
extructæ sunt moles, adeò ut Fe-
bris nostra hac ætate longè aliam
præferat faciem, quàm quòd olim
veram ne, an adhuc personatam,
non ausim asserere. Scriptorum
enim unusquisque pro lubitu va-
rio adspectu, ut polymitha veste
illam cæpit nobis depingere prout
idæam sibi mente confinxit.

*Helmon-
tius de
Febrib.*

Hinc nova indignantis Archei &
Animæ sensitive thymoseos vocabu-
la in Scholas irrepere, sic nonul-
li post cognitam in humano corpore
sanguinis pericyclosim Febrem nil a-
liud esse quàm sanguinis motum
præter naturam acceleratum credi-
dere, alii ab inversa ratione ar-

*Corn.
Bonte-
choe in
Diath.
de Febr.
Blacar.
Institus*

guentes Febrem in sanguinis motu
præter naturam retardato consti-
tuendam tradidere, alii ab opere
pistorio Zymosim in massam sangui-
neam

neam deduxerē, & exinde febri-
 lem effervescentiam, nec defuere
 qui caliditatem Febris esse quid
 adscititium, ac posterius adve-
 niens, nec illius perpetuam comi-
 tem, Febres algidas in Scenam
 inducendo, quæ à sui principio
 usque ad ultimam solutionem unà
 cum perpetuo frigore tragædiam
 suam absolvant. Sic nova in dies
 procedunt Febrium Systemata, seu
 potius, si ritè expendantur, pre-
 cariae Hypotheses, & grandia po-
 stulata.

*Medic.
 l. 3. c. 11*

*Vide
 Regn.
 Graaff.
 de S.
 Pancre
 l. 11.
 Bonte-
 Koe in
 diatri-
 ba de
 Febr.*

Nomenclatore porrò opus esset
 si Febrium singulæ differentiae, &
 speciosa nomina quibus nostra æ-
 tate insigniri solent sint recensenda.
 Veterum nominibus, quibus
 Febres quædam non vulgares de-
 signari consueverant, tot alia
 addidere Recentiores, ut qui Fe-
 brium nomenclaturam ex subsellio
 recitare velit, non vulgari memo-
 riæ commendatione dignus cense-
 ripos-

ri possit. Nequis tamen putet huiusmodi consuetudinem alioquin laudandam mihi improbari, re ipsa enim Febris Monstrum est, cui non secus ac Furiarum maximæ, sunt

Nomina mille, mille nocendi Artes.

Quot autem disceptationes circa Febris subjectum, num pars solida sit, vel fluida, num Cor primum vivens, an tota cruoris moles utpote febrilis tempestatis capax, viguere, & adhuc vigent in Scholis? Quot pariter disputationes de vera & proxima Febris causa, num cum Galenicis bilis sit vel sincera vel permixta, vel putrescens, vel solum excalefacta & perusta, an cum Hermeticis sulfur, & nitrum Microcosmi accensum, vel Alchali cum Acido lucta & conflictus.

*Vide
Laurët.
Fouber-
zum in
suis Pa-
radoxis.*

Quot pariter somnia, & figmenta circa periodi, & circuitus
in

in Febribus causam literis prodita
 fuere ! Profectò quemadmodum
 in tota Philosophia nihil est quod
 solidiora torserit ingenia quàm
 fluxus & refluxus Maris statis ho-
 ris veræ causæ disquisitio, ac præ-
 cipuè Euripi in Euboea, ubi sep-
 ties die ac nocte fluctuum obser-
 vatur reciprocatio ità in universa
 Medicina nihil æquè Clariorum
 Virorum fatigavit indaginem, sed
 frustrante diligentia, quàm feбри-
 lis circuitus causæ pervestigatio?
 Quis enim, precor, solidam ra-
 tionem quæ Sapientum palato ar-
 rideat adhuc protulit, quare Fe-
 brium quædam quotidie, aliæ al-
 ternis diebus, aliæ quarta, quin-
 ta, sexta quaque die statis horis
 redeant, ac tempora discernant,
 non secus ac elaboratissima Auto-
 mata! Quis Clinicus tam solers
 tam expertus est, qui ad Ægrum
 Febre primò correptum accitus,
 tentato pulsu, dictatoriè pronun-
 ciare

L. 3. de
Cri. c. 4.
P. de
differ.
Febr. c.
10.

An Cam-
pis Hi-
storia-
libus.

ciare possit hujusmodi Febrem fore
vel intermittentem, vel conti-
nuam, Tertianam simplicem vel
duplicem, Quartanam, vel alte-
rius sortis, quidquid scripserit Ga-
lenus eum Medici nomine indi-
gnum qui Febris typum in illius
primo insultu non dignoscat, ac
præsertim si quartana fuerit! Non
immeritò sane Jo: Campeggius
Galenum ob tam gloriosum asser-
tum gravi censura plectendum cre-
didit, illum jactabundum vocans
& cæteros græcos in historia men-
daces, quod itidem asseruit Cele-
berrimus Sylvius hujusmodi gloria-
tionem thrasonicam appellans.

Vide
Zacut.
Lusit. de

Cum ergo tam inflexa, tam in-
voluta sit Febrium natura, ut post
diuturnum Seculorum fluxum, in-
ter easdem ambages, ac in eodem
luto hæitemus, neque in univer-
sa morborū classe ullus extet nobis
hostis infensior, & cui minùs fidere
oporteat veluti Febris, attramen-

eò audaciæ ventum est, ut inter *Prin. Med. Hist. l.i.*
 Questiones Medicas sit, num ad
 alios morbos curandos Febrem ex-
 citare liceat, eò quòd interdum
 in quibusdam affectibus, veluti
 convulsione, & Hipocondriorum
 dolore superveniens Febris remedii
 loco fuerit, quasi in nostra pote-
 state sit ignem febrilem accende-
 re, ac pro lubitu ipsum restingue-
 re. Quàm libenter scirem quod-
 nam corpus sive de genere simpli-
 cium, sive compositorum proftet,
 quo quis Tertianam febrem, Quar-
 tanam, Synocham, vel quamcun-
 que aliam excitare possit. Pro fa-
 bula enim accipitur, quod quidam *Vide Ricard. Morto. Exer. de Fe-
brib.*
 de Pharaonis ficu referunt, quam
 ajunt Tertianam Febrem excitandi
 vim habere. Non absimilis priori
 est alia Questio, non adeò tamen
 audax, quam habet Celsus num *L.3.c.9.*
 Febrem lentam augere liceat, ut
 curationi opportunior fiat: Ve-
 rùm quàm suspecta, & quàm in-
 fau-

fausti ominis sint beneficia & dona, quæ ab hoste proveniunt, satis compertum est, ut vetus proverbium admonet, *Hostium munera, non munera.* O quàm egregiè

Lib. 6.
de Benef.
cap. 36.

in hanc rem Seneca. *Gravissima infamia est Medici opus querere, multi quos auxerant morbos, & incitaverant, ut majori gloria sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magna miserorum vexatione vicerunt.*

At quorsum hæc, inquiet aliquis, quæ disputari solent in Scholis ad Medicum Theoricum potiùs quàm Practicum spectant! at reponam ego non minùs suis difficultatibus implicitam esse Februm praxim quàm theoriam. Quoties enim evenit, ut cum plures Medici ad Ægrum ex Febre decumbentem conveniunt, de Febris natura, & illius curativa methodo non satis inter illos conveniat, adeò ut Consultatio, quam rem sacram appellavit Plato non rarò

In
Theage

raro turpiter prophanetur ! Hinc nonnullos totos operosos & pœonium in morem accinctos observare est ad ravim usque clamitantes, febrilem Ignem illicò extinguendum, ne tota domus conflagret, hostem suis in castris quàm properè opprimendum antequam erumpat, & fortior invalescat, reclamantes alios, lentè festinandum, humorum coctioni incumbendum ne prætervertatur Crisis, expectandum ut Febris se ipsam conficiat, *Medicos plus interdum quiete*, Livius
l. 22, *quam movendo proficere.* Sic evenit ut Ars Medica non secus ac Militaris suos habeat Fabios suos Marcellos.

Haud aliter circa remediorum usum quosdam videas, qui non nisi sanguinis missione jugulandam Febrem velint, alios humani sanguinis abstemios, quos Hæmophobos vocant, quia humani corporis thesaurum in cassum profundi

Ga-asserant , cum *obstructio & putredo*
len. 11. quæ sunt Febrium potissima caula ,
Meth. *sanguinis missione non tollantur* ; Non
cap. 14. paucos observare est , qui toti sunt
 in purgandis corporibus , ac pia-
 culum crederent , nisi cuique Fe-
 bri suum præmitteretur leniens ,
 & in fine , sive soluta jam Febre , ad
 tollendum recidivæ metum , solen-
 nis , & eradicativa , ut vocant ,
 institueretur purgatio ; ex adverso
 alios , qui ab hujusmodi purgatio-
 nibus , circa finem seu extincta
 jam Febre , cane pejus & angue ca-
 vent , naturæ ductum & inge-
 nium sequentes , quæ perrarò ,
 aut ferè nunquam , alui solutione
 Febres finire soleat ; nonnullos
 aquam largè potandam præscribe-
 re , cum ex Hippocratis Oraculo
4. de *Aqua non præstet bonum alimentum*
Morbis *Igni* , alios verò quos Psichropho-
v. 25.] bos vocant , frigidaè usum pertime-
 scere , ne calor innatus strangule-
 tur , & causa morbifica deterior
 fiat ;

fiat ; quidam porrò toti sunt in præscribendis Alexipharmacis, quæ Cordialia appellant ad malignitatem, ut ajunt, præcavendam, si subsit, & non appareat, perdomandam, quidam verò (cordatiores forsan) in cordialium usu suspensio pede procedunt, ac temperant, ne addere oleum camino, & equum currentem incitare, ut dici solet, videantur.

Quid verè possint tot Alexipharmaca tum galenica, tum chymica, quorum usus in Febris suspectæ indolis tam frequens & communis est, licet non tam obvia sensibus sit utilitas, non vacat, neque hujus loci est disquirere, solum de illis Virgilianum illud proferre libeat

— — possunt, quia posse videntur. Lib. 5.
Æneid. l.

Hæc tamen nec Artis, neque Artificum culpa eveniunt, sed propter Febris sævitiam, Monstri multiformis, quod ratiocinia no-

stra persæpè eludit. Absit autem
 quod Veterum dogmata despiciam,
 ac illorum methodum, ut qui sci-
 am ex Hippocratis effato, *Multa*
7. in 6. Epidem. de eodem rectè præcipi posse sive ea-
dem potentia, sive non, ac multò
 minùs, quòd Neotericos scripto-
 res improbem ac sugillem, quòd
 ejuratis Antiquorum opinionibus
 adhuc inter se non consentiant.
 Hinc enim licet inferre non am-
 pliùs cæca persuasione nos duci,
 & pecudum ritu præcedentium
 vestigiis hærere, sed circa verita-
 tis inquisitionem certatim adlabo-
 rari. Neque enim pro nihilo ha-
 bendum, quòd auctoritatis à qua
 tantillum aberrare religio erat,
 soluto fascino, quisque sua tenta-
 mina, & excogitata, quibus Mon-
 strum istud è latebris suis in apri-
 cum produci, & perdomari posse
 credidit, in medium proferat.

Nunquam igitur satis commen-
 danda est nostra hac ætate in re
 medi-

medica philosophandi & sentiendi

*Libertas quæ sera tamen res-
xit inertes ;*

spem enim facit ut id ad quod tot
Scrutatorum industria collimat ,
omnium oculis tandem patefcat.

Tam exacto rei obstrusissimæ
scrutamini non parùm velificari vi-
sa est Fortuna, advecto in Euro-
pam inter peregrinas merces Pe-
ruviano Cortice, antipyreticorum
omnium, quotquot excogitavit
Antiquitas, & Chymicorum soler-
tia conflavit, facile Principe: E'
singulari hujus remedii præstantia,
quod in periodicas Febres vim
suam potissimum exerat, id bene-
ficii fuimus assecuti, ut verum
discrimen inter Febres intermitten-
tes, ac eas, quæ verè sunt conti-
nuæ, nec non inter illarum focum
teneamus, neque amplius unica
methodo Febres omnes curentur
tam Gastricæ, quàm Venosæ, con-
tinuato scilicet refrigerantium &

*Vide
Guliel.
Ballo-
nium
in suis
Eph-
emerid.*

humectantium usu, tot repetitis
 Venæ sectionibus, tot iteratis
 purgationibus, quæ humani cor-
 poris machinam potius infirment
 quàm confirment, sed illæ tantum
 Febres quæ de Intermittentium fa-
 milia sunt Pulveris exigui haustu
 in vino soluti, aut compressæ qui-
 escant, aut etiam penitus abole-
 antur.

Profecto postquam hujus reme-
 dii usus innotuit, & præmissis ju-
 stis purgationibus, non semel tan-
 tum, ut olim, sed plures ad dies
 exhiberi cæptus, donec febrile
 miasma fuerit penitus exantlatum,
 talem circa Februm doctrinam,
 ac illam curandi methodum factam
 fuisse fateri oportet, qualem in
 re militari post inventum pulve-
 rem pyrium omnes norunt. Quem-
 admodum enim abjectis catapultis
 & arietibus, solo tormentario pul-
 vere terræ cuniculis incluso, & ac-
 censo alta propugnacula temporis
 mo-

momento solo æquantur, & arces
obfessæ ad deditiōem coguntur,
sic valere jussis tot pharmaceuticis
præfidiis, modico Quinquinæ pul-
vere exhibito contumaciores Fe-
bres vinctas dant manus.

In hujus divini remedii laudes
non effundar, cum se ipsum satis
commendet; hariolari tamen licet
ex admiranda hujus Corticis Vir-
tute, Febris naturam medullitùs
aliquando erutam iri, passim enim
hujus celeberrimi Febrifugi chimi-
ca analysi instituitur, & à Bota-
nicis sedulò allaboratur ad Plan-
tam aliquam indigenam in Regno
vegetabili ejusdem Virtutis repe-
riendam; ne tam longè petantur
remedia; quòd si unquam favore
Numinum, & commiseratione qua
solent in res humanas, aliud majo-
ris energiæ Febrifugum reperire da-
retur, quod eadem securitate qua
Peruvianus Cortex periodicas fa-
nat, reliquas Febres, quas syno-

chas , & continentes vocant , faciendi facultate polleret , jam illius quod Hippocrates in votis habuit essemus compotes , nimirum quòd *de Arte n.1.* *invenire aliquid eorum , quæ nondum inventa sunt , & quod notum quàm occultum esse præstat , sit scientiæ Opus , & Votum.*

Licet autem in Peruviano febrifugo , non arte quidem aut industria reperto , sed nobis divinitus concessio , nondum teneamus quid verè sit Febris , nec satis constet , quid in nostris corporibus præstet hoc remedium , cur interdum intervallatas Febres figat , & sopiat , interdum ex toto exterminet , magnum tamen mortalitati nostræ solamen foret , si consimile præsidium haberemus , quo contra Febres verè continuas , quæ nobis exitium interminantur , cæco licet modo , & Andabatarum more pugnaremus , quando idem penè de omnibus remediis , quotquot habet
bet

bet Ars Medica proferre liceat, posse nos quidem pro lubitu fingere, quid agant, quove modo operentur; ubi nostri corporis penetralia subierint, modum autem & ingenium, quo morbum, & causas morbificas oppugnent, verè ac scienter nequaquam posse pertingere.

In id operis itaque hoc Anno incumbemus, ut quid Veteres, quid Recentiores, in hac re literis prodiderint, qualis scilicet hætenùs fuerit Februm Theoria, qualis curandi modus, compendiosè exponamus, ex tot enim, dissidentium inter se opinionum discussione, id frugis colligere licebit, quòd magna cautione procedere oporteat, ad congregandum cum hoste vaferrimo, cujus ingenium post tot Medicinæ Procerum conatus nondum est satis perspectum.

*Medicam Artem Navigatoria
similem esse.*

ORATIO QUARTA

Habita die 4. Novembris M. DCC. III.

Am quartum, quod felix faustumque sit, A. N. Exedram hanc spectatissimam, ex qua veluti delphica Tripode tot Doctissimorum Virorum, quos inter Celeberrimus olim Sanctorius, manarunt Oracula, Divina favente clementia gravem morbum eluctatus conscendo; utinam Sexennium integrum, quo fidem meam Amplissimo Senatui Veneto oppigneravi, absolvam, ac tandem Professorio muneri nuncium remittam. Perarduum sanè opus, ac nimis longam navigationem, si ad
Æta-

Ætatem annis gravem, si ad vires
 studiorum, qualiacumque fuerint,
 laboribus fractas, si ad Temporum
 iniquitatem, quæ inter circumstre-
 pentium armorum, quibus penè
 obsidemur, fragorem, literarum,
 Cultores Studiis liberè vacare non
 sinunt, animum adverto, suscepis-
 se me fateor; absit tamen quòd
 animum despondeam, imò potius
 totis viribus connitar, ac remis
 velisque, ut dici solet, contendam
 ut fortiter Portum occupem. Ne-
 que ineptè prorsus, ut reor, Me-
 dicam hanc meam Excursionem per
 Triennium integrum habitam, di-
 midio spatio jam emenso, Naviga-
 tionem dixi; Artis enim Medicæ,
 si cum Theorice, tum Practice
 spectemus, ea est difficultas & am-
 plitudo, ut illam peragrarè velle
 idem prorsus sit ac incedere per
 amplum Mare, infidum, naufra-
 giis frequens, ac tum magis suspe-
 ctum, cum majorem, Ventis si-
 len-

lentibus, præfert malaciam. Norunt id satis qui in Medicina facienda ætatem trivere, nemo enim tam solers, tam expertus est Artifex, qui de certo eventu sibi polliceri possit, ac interdum, non sine alienæ vitæ, & propriæ quoque, existimationis scilicet & honoris, qui vera hominis vita est, gravi periculo, fœdissima vel in ipso portu passus non fuerit naufragia.

Ità est profecto A. N. adeò convenit inter Navigatoriam Artem & Medicam, ut si illarum ortum, progressum ac tenorem, quo ad Opus suum procedunt, expendamus, Ars una alterius sit veluti Exemplar & Specimen, ac ambæ ab eadem Parente ad Vitæ comoda videantur prognatæ. Lubet itàque Medicam Facultatem Nauticæ persimilem ostendere, adeò ut prudens & solers Medicus iisdem legibus, & eodem penè regimine,

ac peritus Navita, administrare
 debeat eam quam suscepit provin-
 ciam. Id autem neque incuriosum
 Argumentum fore existimo, ne-
 que prorsus infrugiferum, studio-
 sæ præsertim Juventuti, in hunc
 saltem finem, ut in re sacra tra-
 ctanda summa utatur prudentia,
 & circumspectione, ac singula ac-
 cidentia, ut ut parva, attentè ob-
 servet, cum non secus ac magna-
 rum in Mari Tempestatum, ma-
 gnorum quoque Morborum parva,
 & obscura soleant esse signa atque
 principia.

Scitè quidem non minùs quàm
 eleganter Magnus Hippocrates Ja-
 tricæ facultatis Parens, ac Prin-
 cept, & inter Medicos non secus,
 ac alter Tiphys inter Argonautas,
 in libro de veteri Medicina literis ^{n. 17.}
 prodidit; Medicorum plerosque
 idem in se admittere, quod impe-
 riti Navigantes: *Etenim*, inquit il-
 le, *qui in tranquillitate Navim gu-*
ber-

*bernantes delinquunt manifesti non
 fiunt; at si Ventus Magnus, ac Tem-
 pestas ipsos deprehenderit, tunc con-
 spicui fiunt palàm omnibus hominibus,
 quòd ignorantia, & erroris sui culpa
 Navim perdiderint. Divini Præce-
 ptoris auctoritate igitur non ato-
 pos prorsùs Medicam Artem Na-
 vigatoriæ cognatam esse pronun-
 ciare liceat; ac revera, si ritè rem
 pensitemus, iisdem penè facultati-
 bus & disciplinis Medicum, ac,
 peritum Nautam, instructum esse
 oportere, facilè deprehendemus.
 Navis Gubernatorem Philosophiæ
 operam dedisse, & decet, & ne-
 cessum est; de ea tamen Philoso-
 phia intelligi nolim, quæ circa fu-
 tiles Quæstiones & Logomachias
 Ingenia potius deterit quàm exa-
 cuit, sed de vera ac solida Philo-
 sophia, quam experimentalem vo-
 cant, & quæ in Celebrrioribus Ly-
 ceis doceri cœpta, ut potè quæ ad
 Veritatem explorandam & asse-
 quen-*

quendam faciem præferat & manu ducat, haud secus in Mathematicis facultatibus, veluti Geometria, Geographia, Astronomia, Hydrostatica, ac præsertim in Mechanicis eundem instructissimum esse debere, nemo non novit.

Hujusmodi subsidiis armatū Christophorum Columbum ad Oceani claustra referenda processisse, haud dubia conjectura fas est credere, sicque veros, non fictos esse Antipodas (quamvis apud Regales Aulas, à quibus ad tam grande opus auxilia reposcebat, lepidè delirans crederetur) re ipsa demonstrasse, relictæque post tergum ultima Thule, Tragici Poetæ vaticinia implese. Quomodo enim fidam navigationem sibi spondeat Naclerus ille, qui in Physicis, & Mathematicis hospes omninò sit, qui quale sit Cosmicum Systema ignoret, qui terrarum, & variarum Regionum situs non calleat, qui

qui Syderum ortus, & occasus heliacos, unde magnæ Temporum mutationes pendent, non norit, qui ubi Syrtes, & Scopuli naufragiis infames, & alia Oceani monstra cubent ac latitent, indigitare nesciat?

Sic pariter Medicum instructum esse oportere, nemo cui pectus sapiat dissimulabit. Polymathiam omitto, variam scilicet literaturam, magnum alioquin Medicæ Artis Ornamentum; hanc enim Medico non esse necessariam ultrò fateor, haud nescius quippe, Mutæ Artis (quo titulo olim Medicina penes Poetarum Principem audit) Professore, cujus Opera conductæ est non fermo; etiamsi facundia careat, eum tamen, *si remedia usu discreta recte norit*, ut ait Cellus, *In Proemio tantò majorem esse futurum Medicum, quàm si sine usu linguam exercuerit*; Philosophiam tamen Medico necessariam esse, certo certius est.

Qua

Qua ratione etenim Medicus Naturæ rectè operantis vulgò Administer, & Rector dici queat, nisi secretiora Naturæ Adyta, Philosophia duce, perlustrarit? Philosophiam nescio quid Divini Medico affigere scripsit olim Medicorum Maximus Hippocrates. *Ἰντρός ὡς* de Me- dico Or- natu
Φιλόσοφος ἰσόθεος: ἔπολλή ὡς
Ἀλγορή ὅτι τὸν ἕτερον; hoc est Me- n. 4.
dicus Philosophus est Deo æqualis; neque enim magna inter ipsos est differentia.

Non minùs ad verum Medicum, non tam ad Seculi genium, quàm ad Rationis Criterium efformandum, paulò ante memoratas Matheseos facultates, tantum non necessarias esse fas sit asserere. Si verò quis repugnet, ad Hippocratem provoco, Judicem æquissimum, & ex illo celebri Macrobiani elogio, fallere, & falli nescium. Hic ergo de Geometria sic in Epistola ad Thessalum filium. *Ad Geometriam*

H

cogno-

cognoscendam, Fili mi, multum studii adhibeto; Geometriæ enim cognitio, quæ uniformis est & omnia cum demonstratione transigit, utilis est & ad Ossium situs, & exarticulationes, & membrorum componendorum ordinem.

de Aer. De Astronomia pariter, illam ad
 Aqu. & rem Medicam non parum confer-
 soc. n.4. re protulit; quin terminis Mathe-
 de Nat. maticis aliquando usus est ut Mo-
 Pueri cblisi, & Momento, quo Vocabulo
 n.42. nihil in ore Medicorum usitatus
 est ut spirituum impetum facien-
 tium energiam, & fibrarum vim
 Motricem, & aliorum Corporum
 resistantiam exponant. Non vul-
 gare itaque & præsidium & decus
 tibi adjiciet, qui Mathematicorum
 Monumenta identidem evolvat, &
 ea quæ ad rem medicam magis fa-
 ciunt, ex illis decerpat.

Verum aliquis regeret, non fie-
 ri Medicum ex libris, neque ex
 precariis Mathematicorum Postu-
 latis, sed usu, & experientia, &
 con-

continua Ægrotantium inspectione. Profectò ex simplici librorum lectione, cujuscumque sint facultatis, Medicæ quoque, non conflare verum Medicum, & dictum illud, *Nauta ex libro*, iis quoque congruere, qui ex Scriptorum Monumentis Medicinam hauserint, & ipse quoque testor & depredico. Cornelium Celsum (quem latinum Hippocratem vocant) de re medica egregiè scripsisse, quamvis nunquam Medicinam exercuerit (quidquid Rubeus illius interpret aliter senserit) cum Romana gravitas Ægris manum apponere non dignaretur, satis constat. Vero tamen veriùs est, eum Medicum qui usui & experientiæ prædictas facultates confociarit tantùm inter cæteros caput efferre, quantùm inter Pumiliones Gigas, ac inter Viburna Cupressi.

*Felix qui potuit Morborum agnos-
cere causas,*

Atque omnes motus —

Virgilianum illud hic per Parodiam, hoc est paucis mutatis, usurpare liceat. At quis felicius id præstet, quàm ille Medicus, cui tamquam fidæ comites adstant Philosophia, & Mathematica? Atque ut exemplo in Mathematicis res planior fiat; Quis, precor, modum quo fiat visio, quomodo depravetur, veriùs exponat, quàm qui Opticem didicerit? Quis admirandum Naturæ artificium, quo fit auditio promptiùs expediet, quàm qui Musurgiam calleat? Quis leges mechanicas, quibus Corporis nostri latices tam facili obsequio in orbem feruntur, ac per diadosim partibus dispensantur, nec non quomodo illorum fluxus, ac refluxus quandoque perturbetur, apertius, ad sensum usque demonstraret, quàm qui ad Hydrostaticæ Fontes largè potarit? Qui ergo sic institutus fuerit, quantum humanis

nis viribus in Arte conjecturali datum, *secura naviget aura*, ac Morborum, & Symptomatum procel-
lis obfistat.

Neque verò congruentiùs acutum & exitialem Morbum adumbrari posse crediderim, quàm sub maritimæ Tempestatis specimine. Fingite quæso, si lubet, animis vestris, Auditores Ornatissimi, Navim in Pelagi medio Ventis jactatam, & periclitantem, ac Nautam anxium & sollicitum, ut illam ab Undarum ulnis eripiat & fartam tectam servet. Peritus itaque Navis Gubernator, non solum ubi ab aliqua improvisa Tempestate deprehensus fuerit, sed etiam ubi illam impendentem præviderit,

*Colligere arma jubet, validisque
incumbere remis,*

*Eneid
lib. 5.*

ut olim Palinurus celebris Nauta apud Virgilium; sic quàm properè Vela submittit, seu in Ventum,

H 3 ob-

obliquat, ne totum illius impetum sustineat, Anchoras jactit, Clavum manu tenet, Oculos ad Verforiam intentos habet, timidorum pavorem compescit, & ad colluctandum cum Ventis, & Maris rabie se totum accingit; sique Pelagi & Ventorum furorem crebescere observet, ac de proximo naufragio timeat, Navim exonerari jubet, ac in Mare projici non solum viliores, & graviores farcinas, sed pretiosiores quoque merces, extremis è Terræ finibus tanto labore ac studio conquistas, veluti si Neptuno æquoreo Deo hisce Donariis litando, illius iram placari posse existimet.

Fingamus altera ex parte Medicum totum operosum, stantem circa Ægrum exitiali Morbo conflictatum; Nonne idem prorsus agit ac Nauta? Assidentes primò ad sua munia exequenda hortatur, ad Medicinæ Armamentaria sollicitus

citus accurrit, pulsum tanquam gubernaculum manu prehendit, obtutum ad Ægri faciem defixum, servat, ut omnes cubantis notas perspiciat, spem vultu simulat, foeminarum clamorem & ejulatus coerces; si verò morbosam Tempestatem magis fœvire observet, Ægrotantis Corpus ab humorum saburra, tum κατὸ, tum ἀνω, cathartics, & emeticis exonerat, ad Sacram Phlebotomiæ Anchoram confugiens, Sanguinem, resectis Venis, ac Arteriis quoque si opus fuerit, abundè profundit. Quid autem Sanguine, Nectare vivifico, & Naturæ genio pretiosius, quo ad quotidiana vitæ dispendia reparanda, & biolychnium sustentandum, nihil æquè necessarium?

Modò sperat, modò desperat Nauta, anceps ac dubius quò res evasura sit; hinc unà cum iis qui in eadem Navi sunt Vota concipit,

& quotquot in Coelo sunt Numina, illorum opem implorat.

*Lib. 7. Tanta adeò cum res trepidæ reverentia Divum
Nascitur, & raræ fumant fœlicibus Aræ.*

ut olim Silius Italicus Romanas Matronas describens supplicantes ad Aras Deorum, ac diversa Donaria afferentes, dum Hannibal Urbi immineret, ac illi extremum minaretur excidium, uti etiam nùm fieri aliquandò videmus, aliqua magna Calamitate impendente, veluti Terræmotibus, Pestilentiiis, aliisque terrificis casibus, *Etenim alii potius Homines quàm alii mores*, agebat Politicorum Magister.

Sic pariter Medicus Clinicus quoque, licet spem vultu simulans, Superos, tacitè tamen, votis fatigat, ac præsertim si splendidam aliquam personam curandam habeat, aut pravæ aliquot &
con-

contagiosæ Constitutiones per vulgus grassentur, in quibus illud το-
 θεῶν Hippocratis observetur; *Me-*
dicina autem circa Deos reverenter se
habet, ac iis supplicare bonum & de-
corum est; verba sunt ejusdem Hip- *Eclesia-*
 pocratis, ac ut sacri testantur Co- *stic. cap.*
 dices, Deum pro Infirmis depre- *38.*
 cari *ut sanitatem dirigat* Medici of-
 ficiū est.

Nihil porrò est in quo Medici-
 na Navigatoriæ similem se magis
 præstet, quàm in rerum futurarum
 præfensione, & signis expiscandis,
 quibus Morbi ingenium ac indolem
 exploret. Navis Gubernator ni-
 hil magis cavet, quàm ne Maris
 tranquillitas illi imponat, & Ven-
 ti silentes, illum ex improvviso ex-
 citent, & Classicum canant; cun-
 cta Signa propterea, ut ut parva,
 quæ sinistri aliquid portendant,
 attentè observat, veluti parvam
 nubeculam longè assurgentem, le-
 nem auram molliter undas crispan-
 tem,

tem , piscium saltus ac lusus inso-
 litos , & similia , quæ recensuit
 Mantuanus Vates , experientia
 scilicet edoctus , magnarum in
 Mari Tempestatum parva solere
 esse signa prænuncia. Hujusmodi
 mehercle A. N. Mundi hujus , quem
 nos incolimus , solet esse conditio,
 ut magnarum Calamitatum pusil-
 la , & obscura sint signa , atque
 vestigia. Pestilentem Æstatem A-
 ranearum frequentia , & Ficus fo-
 lia Cornicis pedem referentia , te-
 ste Plutarcho , prænunciant ; An-
 nonæ caritatem parvæ maculæ ru-
 bræ , quibus fruges dum mature-
 scunt sint respersæ , ex Agricola-
 rum observatione , portendunt ;
 Terræ motum Aqua in puteis re-
 pentè turbidior facta , nec sine o-
 doris tædio , præmonstrat. Hoc
 idem quoque in re medica non ra-
 rò evenit ; & Medicis parùm cau-
 tis illudit , nisi ad minuta & pusil-
 la Morborum & Symptomatum si-
 gna ,

*De O-
 rac. def-
 fect.*

gna, & accidentia observanda incumbant.

— — *Sapè exiguus Mus*
Augurium tibi triste dabit, Tel-
lure sub ima
Quem non ullus amor tenuit, sed
in aera apertum
Erupit scrobibus, vitæque, at-
que immemor usus.

itâ olîm Fracastorius, insignis Poeta & Medicus, in libro de Contagione; Sic exigua, & minuta puncta in cute Febricitantis apparentia, quæ interdum sub Pulicum morsus specie illudunt, malignam Febrem, quam Puncticularem vocant, Viscera intus depascentem, indigitant; levis Aura frigidior è pedis extremo fursum repens, Epilepsiam, Microcosmi terræmotuum, præmonstrat. Stupor quidam mentis insolitus, unâ cum Artum levi torpore, Apoplecticum fulmen citò casurum denunciat. *Nihil temerè, nihil negligere, ajebat* Lib. 2.
c. ult.
Hip. Epidem.

Hippocrates, hoc est, uti egregie Vallesius in Commento, nihil casu fit, sed suam habet causam, licet nobis ignotam; nihil propterea leviter contemnendum. In ea Medicinæ parte, quam Simioticen dicunt (qua nihil forsan magis neglectum, & minùs excultum) Hippocratem accuratissimum Observatorem fuisse ex ejusdem, quæ exstant, Monumentis, satis liquet, adeò ut signa quædam alicui forsan ridenda, & quæ tanto Medico credi possent parùm decora, observaret, veluti Aurium Sordes, num dulces essent, an amare, (quasi Σκατοφαγός esset) & Ventris flatus, num sine, an cum crepitu ac sonitu prodirent; si enim Aurium ceroma dulce sit, illud non Κακόν, sed Θανασιμόν, hoc est, non malum esse, sed lethale pronuntiavit, & Ventris flatus sine crepitu prodire optimum esse, literis prodidit.

Quem-

Quemadmodum igitur periti, & circumspecti Nautæ nulla re magis commendanda est solertia, quàm in observandis signis quæ ingruentem Tempestatem præmonstrent, ut opportunè in aliquam fidam stationem Navim recipiat, vel ad concertandum cum Ventis, & Maris insania se præmuniat, ità prudentis & experti Medici est, Signa quæcumque ut ut exilia, tum prophœnomena, tum epiphœnomena diligenter attendere, ne postmodum veluti ex insidiis erumpente Morbo unà cum magno Symptomatum turbine, ipse postea, tanquam è Vetro excussus quò se vertat nesciat, neque quid prius, quid posterius agat. Quàm turpe, ac Arte Medica indignum spectaculum est, Medicum intueri nil sinistri de Ægro cogitantem, ac ut dici solet, super utramque aurem dormientem, à subdolo morbo deprehensum! Nil
inex-

inexpertum, nil intentatum, sed tumultuariè, de remediorum materia relinquit; Cœlum terræ miscet, Botanica, Metallica, Alexicaca, aliaque è Terra, Marique petita, ac persæpè inter se pugnantia, uti ajebat Erasistratus, in unum confundit, Naturam eodem tempore & frænâ & stimulis in diversa trahens ac discerpens, donec Mulierculis ipsis palam faciat, quòd oscitantia suæ culpa Ægrum miserè perdiderit.

Prudentes itaque & circumspectos Artifices suos exposcunt Ars Medica, & Navigatoria, utroque enim agitur de humano corio, & de existimationis & honoris jactura. Prudentia verò partim Naturæ donum est, partim usu & experientia comparatur, hinc est quòd Senilis ætatis magis quàm Juvenilis, Prudentia sit propria. Quemadmodum igitur verum ac legitimum Nautam, Virum gravem

vem ad provectiorem ætatem vergentem, *Qui mores hominum, multorum viderit Urbes*, ut de Uliſſe cecinit Homerus, eſſe decet, talem quoque fas eſt eum eſſe, qui Medicinam ritè administrare velit.

Demiror autem non rarò, nec parùm, quomodo qui longam Navigationem ſuſcepturus eſt, antequam Navim ſubeat, diligenter obſervet qualis ſit Nautæ facies & externus habitus, neque illi tam facilè ſe committat, ſi illum viderit Juvenem comptum & elegantem, tam facilè verò non paucidum ægrotant Juveni Medico, qui recens ab Academia venerit, ſe curandos dedant. Permulti ſint Juvenes docti, (quod non abnuo) qui Medicinæ Adyta perlustrarint, Experienciæ tamen, quæ Temporis filia eſt, eos expertes eſſe neceſſum eſt. Sic Veteres Æſculapium Medicinæ Præſidem, ingenti bar-

ti barba decoratum fingeant ;
quamvis Apollo illius Genitor in-
tonsus, imberbis, & elegantis for-
mæ fingeretur.

Haud equidem ibo inficias, quin
Fortuna, quæ Juvenili audaciæ in-
terdum magis favet, quàm Senili
prudentiæ, in re Medica, non mi-
nùs ac in Navigatoria multum pol-
leat ; in re tamen ancipiti ac du-
bia, Rationi atque Experientiæ,
tanquam fidis comitibus, hære-
re, majorem semper apud Sapientes
promeruit laudem, quàm cæca Te-
meritas.

Non sum nescius curanti Medi-
co vix interdum permitti ut pru-
denter agat, & ea quæ Artis sunt
ritè & opportunè exequatur, cum
quotidie ferè interpellari soleat,
ac penè compelli, ut moras omnes
præscindat, & Ægrum quàm pro-
perè in Vado reponat, cui tamen
quotidianæ Cantioni, uti nimis pe-
riculosæ, Medicum, Uliſſis exem-
plo,

plo, aures obferare decet, & ob-
 furdefcere. Cùm olìm navigaret
 Seneca, ut ipfemet in quadam Epi-
 ftola ad Lucilium fuum refert, &
 gravem iactationem fibi fubeundam
 prænofceret, Navis Gubernato-
 rem rogare cœpit, ut fe in ali-
 quo littore exponeret; cui pru-
 denter non minùs quàm generosè
 refpondit Nauta; *Se nihil in Tem-
 peftate æque timere, quàm Terram.*
 Haud abfimili dicto Medicus quo-
 que cum urgetur, ut Anchoras tol-
 lat, ac remis, ventisque Portum
 rectà contendat, animosè, ac uti
 periti Artificis eft, refpondeat;
 Nihil æquè timendum, quàm fæ-
 viente, & fpumante Morbo, Salu-
 tis Portum occupare velle.

Cautione igitur opus eft in Me-
 dicina adminiftranda, nec tam
 confidenter, ac certa fpe Victorię
 congrediendum cum Morbis, id
 enim Ignorantię palmarium, &
 apodicticum argumentum eft; In-

scitia enim ex vulgari dicto Confidentiam parit.

*Eneid.
lib. 5.*

O' nimum Cælo , & pelago confise sereno ,

fic olim Virgilius de Palinuro , qui in Mari demersus occubuit. Cur non idem quoque interdum de iis dicendum , qui Morbo satis placide , & laneo pede procedenti , nullasque turbas excitanti , nimis fidentes , famæ , ac fortunæ suæ infelix patiuntur naufragium?

Nimius essem si singula , quæ in hisce binis Facultatibus ad invicem sibi respondent , recensere velim ; id tamen observatione dignum (ut etiam aliquid ex iis , quæ ad illarum felicitatem & gloriam spectant , pertingam) id inquam animadversone dignum , quòd uno , vel altero Seculo , equo pede ac pari prosperitate adeò procefferint , ut summum penè perfectionis culmen attigerint. Si **N**avigatoria recens cum Veteri con-

conferatur , & nostrorum tempo-
 rum Medicina cum antiquiori , u-
 traque alio vultu , quàm quòd o-
 lim , apparebit. *Gloriosissimæ Vene-
 tæ Reipublicæ* Navale adeamus Ar-
 mamentarium , ac vetera specten-
 tur Navigia , quæ inibi pro Vene-
 randæ Antiquitatis monumento as-
 servantur : quis , precor , ea cum
 amplis , & rostratis Navibus , non
 minùs robustæ , quàm elegantis
 formæ , conferre velit , & cum au-
 ratis Cymbis , quæ per Urbem
 Adriæ Reginam continuò discur-
 runt , & remorum alis tanta per-
 nicitate prætervolant ? Post reper-
 tum Magnetis usum longè diversa
 est Maria fulcandi ratio , vel sub
 intempesta , & caliginosa nocte ,
 oculis non ad Cynosuram , sed ad
 Versoriam , & Tabulam Geogra-
 phicam defixis , neque subdivo ,
 sed in suo Musæolo conclusus Na-
 vis Gubernator satis novit ubi-
 nam locorum sit , in quamnam

partem feratur, & quantum à designato loco distet; sic prægressis nuper Seculis Columbus, Vesputius, Magallienus Solis vestigia secuti, totum Orbem peragrarunt. Magnum olim ac Poetarum dignum Argumentum visum est, Argonautas Colchos usque navigasse, ut Navis, quæ Heroes illos gestavit in sinu, digna haberi potuerit, quæ in Cœlum translata inter sydereas imagines radiaret. At quid Expeditio illa, cujus præmium erat Phrixæi Arietis aureum Vellus, cum iis, quæ quotannis ab Anglia, Hollandia, Gallia, Lusitania, Hispania, ad Indos fiunt, quæ Expeditiones aureos Montes, & alterius Mundi Imperium pollicentur? Sic toto Orbe pererrato nullus penè novarum Regionum (in Boreali saltem plaga) scrutamini locus relictus videtur, nisi exiguum quidpiam sub Polo, humanæ industriæ impervium, ubi
Mare

Mare per hyemem solidatur in
glaciem, quam olim frangere per-
tentarunt Hollandi, ut compen-
diaria via in Sinarum Regnum pe-
netrarent, sed frustrante diligen-
tia, cum glaciali Remora tota Claf-
se devincta, inibi inter Cimmerias
plurium mensium tenebras, sine
Solis adspectu hyemare coacti fue-
rint.

Quid autem exacto nuper Secu-
lo non pertentavit, & non asse-
quuta est in Microcosmo Ars Me-
dica? Suos quoque Columbos ha-
buit Ars nostra. Realdum Colum-
bum Cremonensem hic innuo, qui
primus forsan perennem Sanguinis
in orbem motum mente concepit
& nobis adumbravit, ut taceam
Cæsalpinum, ac postremò Ma-
gnum Harvejum, qui postea My-
sterium istud soli Naturæ à Mundi
primordiis cognitum ad sensum us-
que aperuit, & rem totam ex asse
perfecit. Hic non est quòd tot

alia celeberrima Inventa memorem,
uti Abdominis , & Thoracis Vasa
lactifera , unde verus Viscerum
naturalium usus antea ignotus in-
notuit , Lympham & Vasa lymph-
tica , & omnium fluidorum motum
adeò ut sicuti in magno Mundo
cuncta Maria , Sinus , Lacus , Flu-
mina , Fontes , inter se , vel clam,
vel aperte , mutua servant com-
mercium , ita in parvo Fluida quæ-
que ad invicem communicent , &
concordem agant choream. Quid ,
si Artis Medicæ nostrorum tempo-
rum adæquamus Armamentaria , ac
illa cum iis quæ habebant Vete-
res , componamus ? Quot paralan-
gis , & magnificentia , & præstan-
tia , & usu illa superexcellunt ? Id
satis abundè testantur , amplissima
Anatomes Theatra , & varius In-
strumentorum ad Corporum disse-
ctionem Apparatus , necnon Her-
meticorum Officinæ ad elegantissi-
ma , & efficacissima remedia con-
cin-

cinnanda : Sic Parentes nostri per-
 amplam quidem nobis reliquerunt
 hæreditatem, sed illam amplifican-
 di omnem penè ademerunt locum.
 Hinc factum, quòd nostra hac Æ-
 tate novarum rerum alicujus pon-
 deris in humano corpore penè de-
 sperata cognitione, ad omne Inse-
 ctorum genus insectandum, quo-
 dā veluti Venationis studio, Anato-
 micorum industria diverterit. Quid
 mirum igitur, si alia nunc sit Me-
 dicinæ facies, quàm quæ olim, ac
 post tot gloriosa Inventa, non se-
 cùs ac post repertas Cereales fru-
 ges, ingenui Professores in Scho-
 lis faniori doctrina pascant Inge-
 nia, & peritiores Clinici diversa
 methodo Morborum curationes in-
 stituant?

Verùm jam tempus, ut

*Vela irabam, ac terris festinem
 advertere proram;*

Tandem haud dispari sorte Navi-
 gatoria, & Ars Medica ab iis,

quibus operam suam, licet sedulò,
 impenderint, non rarò aut parùm,
 vel nihil gratiæ referunt. Sic qui
 in horrida Maris tempestate Nau-
 tæ solertia ab Orci faucibus fue-
 rint erepti, ubi à longè Terram pa-
 rentem salutarint, ac littus attige-
 rint, vix Nautæ faciem agnoscunt.
 Haud secùs qui ex perniciali mor-
 bo periclitati fuerint, ubi rem in
 Vado esse cognoverint, modico
 Sostro, interdum etiam nullo, Me-
 dicum dimittunt, nisi etiam ab il-
 lo Soteria reposcant, sive illum ir-
 risui, & despiciatui habeant. Si
 verò atrox tempestas malignorum
 Symptomatum gravida Ægrum ob-
 ruerit, quot & quanta in Medicum
 effunduntur conviciorum plaustra?
 Sic in prospero Eventu (ut Plau-
 tino dicto utar) *levior pluma est gra-
 tia*, in sinistro, *plumbeæ sunt iræ*:
 Hujusmodi vitium satis vetus ex-
 probrabat olìm Seneca, gravissi-
 mus Morum Censor, cùm simplici
 Mer-

Mercedula , Medico debitum non
 persolvi crederet , si diligentem
 præstiterit operam. *Quædam plu-
 ris sunt , ajebat ille , quàm emuntur.
 Emitur à Medico res inæstimabilis , Vi-
 ta & bona Valetudo.* At quid agen-
 dum? Num rejiciendum levidense
 illud quod offertur? Nequaquàm;
 id enim esset avari hominis , & lu-
 crimulgi Medici speciem subire;
 præterea extrema dementia esset,
post omnia perdere Naulum. Quo-
 niam igitur inter Navigatoriam Ar-
 tem & Medicam tanta intercedit
 affinitas ac similitudo , salutaria
 Documenta ex Arte cognata pru-
 dens mutuetur Medicus , ut Ægro-
 tantium Saluti possit prosperè veli-
 ficari.

*Multum Conferre Practico Me-
dico, Nosse, qualis sit de
se communis hominum
Opinio.*

ORATIO QUINTA

Habita die 12. Novembris 1704.

Uemadmodum in Orato-
ria Facultate olim dum
vigeret Eloquentiæ stu-
dium, quæsitum est, quis
fuerit, & qualis esse debeat ve-
rus, & perfectus Orator, neque,
vel ipso Tullio iudice, decerni po-
tuerit, quisnam hic fuerit, ut pro
exemplari esse possit, quibusve do-
ribus Oratorem insignitum esse o-
por-teat. Ita prorsus in re medi-
ca idem evenisse crediderim, non
minùs scilicet arduum est Ægrum
per-

perniciæ morbo conflictatum servare, ac reum in capitali iudicio ritè, & ex arte patrocinari. (a)

(a) Tull.
lib. 2. de
Oratore.

De Marco Antonio Oratore literis proditum est, illum præ cæteris laudibus hanc præcipuam meruisse, quòd nullum unquam verbum ante Iudices illi ab ore exciderit, quod ei pro quo dixisset obesse potuerit, cum perisæpè contingat quòd Orator, aut Patronus imprudenter, ac intempestivè dicendo, vel agendo deteriorem potius, quàm meliorem faciat eam quam suscepit causam. Si tale quidpiam fortè præstarit Medicorum aliquis, ut facilè persuadere posset, nullam se unquam dictasse remedii formulam, quæ morbum exasperarit, id sanè perrarum esset, & Sapientiæ, & Felicitatis exemplum. Sed neminem adhuc fuisse facilè putarim, qui tam ritè, ac prudenter Medicinam fecerit, ut laudem hanc promeruerit, seu

seu proferri possit, id quod quidam qui nullam unquam cædem patrarat dicere solebat, nulla domus, mei culpa, pullam vestem induit. O si quemadmodum in acta, & medicos fastus referuntur magnificæ quædam curationes eorum qui post aliquod exhibitum remedium è gravi aliqua tempestate seu *fati ope vel Medici* emerfere, ita in iisdem descriptos legeremus quos vel intempestiva Medicina in profundum demersit, vel inopportuna venæ sectio jugulavit, feliciorum forsan, & securiorem haberemus Medicam praxim quàm quòd habemus. At nemo est, cui licet tacita culpa sudet mens conscia, qui inscitix suæ velum aliquod non prætendat, Hippocrate excepto, qui ingenua confessione, more scilicet magnorum Virorum, se à futuris deceptum fuisse posteris tradidit. Quibus verò studiis ac facultatibus instructum esse oporteat

ve-

verum, & perfectum Medicum, statuere, aut disquirere mihi haudquaquam mens est. Fecit id olim Hippocrates Medicorum maximus, qui boni Medici Idæam nobis depinxit, quod itidem Galenus aliique Clarissimi Viri nostra quoque ætate fecere, ut in eo, qui supra vulgares eminere debeat desiderari velint non solam Phylosophiam, atque eam partem potissimum, quam experimentalem vocant, sed Mathematicas facultates, & Polymathiam præcipuè, variam scilicet literaturam. His, atque aliis, ut lubet, insignibus præfulgeat is, qui professorio muneri se addixerit, aut librorum editione posthumam famam affectet; ego siquidem (quando in hoc celeberrimo Lyceo, & ab hac Exedra Practicæ Medicinæ tradendæ mihi munus incumbit) peculiarem quandam prerogativam forsan, vel neglectam, vel parum animadversam,

lam , ex qua tamen plurimum Ægris emolumenti , & Artis Medicæ decoris proficisci queat , in pratico Medico desiderarim. Eamque esse dico , ut qui ritè , ac piè Clinicam exercere velit , fatagat nosce , quale sit de se in Medicina facienda commune hominum iudicium.

Mirum fane , & observatione dignum , quomodo Medentium ferè quisquis , prout hac , vel illa corporis temperie à natura donatus est , & consuetudinè prout his , vel illis animi affectibus obnoxius , ita morborum curationem suscipiat , ac de illorum eventu facilè iudicium ferat. Sic quosdam præferendi ingenii , & quibus ex mascula bile turget Jecur , videre est , ubi ad Ægrum aliquem graviter decumbentem acciti fuerint extemplò , certa victoriæ spe concepta , Classicum canere , & ad Medicinæ armamentaria sollicitè accurrere ,
licet

licet Ægri naturam , & morbi ingenium non habeant satis benè perspectum. Istos subinde , si quis obsistat , & illorum impetum parumper sufflaminare contendat , ad ravim usque clamitantes audias , hostem quàm celerrimè conficiendum , antequam fortior invalescat , ferò medicinam parari fractis , ac attritis jam viribus , *Dilationem omnem malam esse* , in Arte verò medica pessimam , ubi *Dilatio est Animæ periculum*. Ita penes istos nec mora , nec requies , nullæ feriæ , nullum Sabbathum , nulla visitatio sine aliqua novi remedii formula præscripta. Mineralia offeruntur , si vegetabilia , & animalia non proficiant , composita & inexplicabiles mixturæ , si non satis virium credantur habere simplicia , ipsa quoque alimenta variarum rerum mixtione fuscantur , nec offerri solent nisi medicinale quid sapiant ; Sic assiduis ferè stimulis naturam
 licet

de Arte
 num.
 20.

licet repugnantem, ad pugnandum cum hoste intestino compellunt. Hæc itaque virtus animi vivida, & nimia ad agendum promptitudo non rarò inofficiosa est, & ægri rebus non parum noxia, eoque deterior, si is, qui Medici officio fungitur, *recens*, ut dici solet, è *Lyceo venerit*, Juvenili audacia exultans, & experiundi cupidus, quanquam non desint etiam Medici provectioris ætatis, & filicernio jam proximi, qui vel ob assuetudinem, vel ob aliquot nativæ indolis igniculos adhuc superstites, nullas cum morbo inducias pacisci volunt, sed perpetuum bellum gerere ad internecionem usque vel morbi, vel ægri.

Neque verò hîc mihi de iis Medicis sermo est, qui dolo malo, ac pessimo consilio remedia remediis aggerant, ut Pharmacopœis, quorum gratiam demereri foenerare est, gratiores sint, seu ne in-
fini-

sinistro eventū quicquam inexper-
tum, vel intentatum videantur re-
liquisse, hos enim æruscatores,
atque ut cum Plinio loquar, ani-
marum negotiatores potius appel-
larim, ac solum dignos, ut è Me-
dicorum albo eradantur, sed cum
iis mihi res est, qui rectè & ex
arte se agere existimantes, suo ge-
nio nimis auscultant, & à natura-
libus suis affectibus se transversos
agi patiuntur.

Aliud porrò Medentium genus
est ab iis, qui nimis actiuosi sunt
longè diversum; hi vultu, sermo-
ne, incessu melancholiam præfe-
rentes, habent omnia suspecta,
& ex sua natura meticulosi in quo-
cumque ferè morbo ad funesta
præfagia sunt valdè proclives, ti-
ment quippe ne morbus vultu pla-
cidus sibi illudat, lentè propterea,
ac suspenso pede ad morborum cu-
rationem procedunt, cunctandum
rati, atque expectandum, *quid se-*

rus Vesper vebat, quid dies crastina, observando, num magis se prodat morbus, num sat virium Naturæ sit ad oppugnandum se sola morbum, num præindicata sit Crisis, num à catharsi, an à Venæ sectione exordienda sit curatio; sic persæpè sibi moras nectendo & prolatando occasionem, quæ præpeti pede fugit, & agendi opportunitatem sibi è manibus turpiter elabi patiuntur.

At qui decumbit, sentitque in dies vires fatiscere, atque unà illius domestici non ulteriùs differendum reclamant, habet hoc Medicorum genus paratas ac veluti in numerato rationes & argumenta, quibus talem operandi modum tueantur. Primò quidem percelebre dictum illud Q. Fabii M. *Lib. 22.* quod T. Livius recensuit, obtrudunt, *Medicos & Imperatores plus interdum quiete, quàm agendo & movendo proficere. Tempus ut morbos facit,*

facit, ita & solvere, non esse tam facile, ut creditur; conjecturis assequi, quid Natura intus moliatur, quò tendat, eam solam Morborum medicatricem esse, cui repugnare velle, nil aliud sit, uti aiebat *De Senectute.*
Tullius, quàm more Gigantum pugnare cum Diis.

Hæc & similia objectant, ut naturalem suam segnitiam à culpa vindicent; interea tam qui nimis operosi sunt ac solliciti, quàm qui nimis lenti ac segnes, non satis benè audiunt, tum apud Sapientes, tum apud vulgus, ut illi passim traducantur tanquam fræno, hi verò tanquam stimulis egentes, veluti de Ephoro & Theopompo suis discipulis dixit Isocrates Orator clarissimus.

Longum esset recensere singula ingeniorum discrimina, & quò quemque Natura ducat vel trahat, penè incredibilis enim in hac re est varietas, adeò ut non paucio-

res sint animorum, quàm corporum formæ; idem propemodum, quod in Oratoribus evenit, quorum quisquis suum habet peculiare dicendi genus, ita & in Medicis observatur, quorum singuli suam habent ex genio medendi formam: Sunt qui placitis suis mordicùs hæreant, nec tam facilè ab eo quod semel secundum rationem statuissè visi fuerint divelli possint, reclamante licet experientia, & Ægro in pejus ruente; sunt qui mobilis & inconstantis genii prout mitescit & asperatur morbus sententiam & remedia in contrarium mutant; sunt qui subagrestis, ac tetricæ naturæ nihil Ægro gratificantes, vel in rebus levissimis, Tortorum vices subeunt & tyrannidem quandam exercent, sunt alii qui nimis mites, & philantropi *cubantium delitiis subscribunt.*

Quidam nimis creduli, remediorum efficaciam multum tribuunt, sunt

sunt qui nihil, pirrhoniano more suum illud, ἐπέχω, proferentes & ut aliquid agere videantur, herbulam unam, vel alteram in jure decoquunt & exhibent. Quosdam observare est taciturnos, pauciloquos, dictatoriè quid agendum sit præscribentes, sed quidem morbi natura & præscripto remedio rationem nullam edisserant; quosdam ex adverso multiloquos, clamorosos, aptiores potius ut laboranti Lunæ quàm dolenti Ægro succurrant, decumbenti propterea non parum infestos, ut exinde Græcum illud manarit adagium Ἰατρός ἀδόλεσχ' ὅστις ἔντι πάλιν νόσ' ὅστις h. e. Medicus loquax Ægro alter morbus; Habet quippe medicum Forum suas quoque Rabulas & loquutulejos, qui Mutam Artem loquacem fecere.

Cum autem talia passim eveniant, neque tantum penes locorum & regionum diversitatem,

In
Prohe-
mio.

cum revera uti aiebat Celsus ,
aliud sit Medicinam exercere Ro-
mæ , aliud in Ægypto , aliud in
Gallia , sed hæc observentur iis-
dem in locis , eadem in Urbe , in
Medicis , iisdem in scholis instru-
ctis ac veluti collactaneis , quam-
nam precor , aliam causam cur tam
variæ ac diversæ sint medendi for-
mæ imaginari possumus , quàm
temperamenti diversitatem , & ex-
inde morum dissimilitudinem , sic
ut quisque sui ingenii voluptati in-
dulgeat , atque obtemperet. Rem
non absimilem in celebrioribus suæ

De Ora- ætatis Oratoribus admirabatur o-
tore. lim Tullius , ut hanc ob causam
nesciret quis esset Orator imitatio-
ne dignus. *Quid enim majus , aie-
bat ille , quàm cum tanta sit inter
Oratores bonos dissimilitudo , judicare
quæ sit optima species , & figura di-
cendi ! Id ipsum quantò magis ad-
miraretur ipse Tullius , si illi revi-
viscere daretur , & in hoc Cele-
ber-*

berrimo Athæneo latialis facundiæ
 Domicilio, tot Professores de sub-
 limioribus Scientiis tam doctè,
 tam disertè, sed tam diversis di-
 cendi formis differentes unica die
 audiret! Cum igitur inter Medi-
 cos non vulgares, sed probatos
 & commendatione dignos, tum in
 prædicendis morborum eventibus,
 tum iisdem curandis, tanta ubi-
 que locorum observetur morum
 diversitas, quis non videt, cuique
 Medicinam facienti necessitatem in-
 cumbere, ut ad illud Oraculi Mo-
 nitum Γνωθι σεαυτὸν vires, & ani-
 mum intendat.

Studeat igitur quisque ut se ip-
 sum perfectè agnoscat, & quan-
 tum ab ea mediocritate, quæ in
 unaquaque re expetitur, ac præ-
 cipuè in re medica, ubi de huma-
 no corio agitur, declinet, ut si
 naturalem corporis temperiem im-
 mutare nequeat, saltem animi af-
 fectus prudentia medicatrice mo-

deretur, inflectat, & ad Symmetron illud in quo Virtus posita est, paulatim deducat. Quotus enim quisque Medicorum est, cui ex tam bono luto Titan præcordia finxerit, ut temperiem illam, quam Elementorum pensores ad pondus vocant, obtinverit, ut neque plusquam decet promptior sit ad agendum, neque segnior, neque plus æquo audax, neque magis quam par est meticulosus?

6. *Æ-meidos.*

Quisque suos patimur manes, rectè ajebat Poetarum Princeps, nullusque ferè est è Medentium classe qui hac in re medella non egeat; remedia verò non è decantatis Medicinæ fontibus haurienda, sed è Moralis Phylosophiæ Promptuariis petenda.

Hujusmodi curationis necessitatem præ cæteris agnovit Galenus, siquidem cum elegantissimum Tractatum, cui titulum fecit, *Quòd animi mores sequantur corporis temperatu-*

raturam, conscripisset, alium ad-
 jecit, *De cognoscendis, & curandis*
animi morbis. Talis equidem cu-
 ratio non adeò facilis est, neque
 paucorum dierum est opus, illam
 tamen inter adynata nequaquam
 reponendam esse, quotidiana ex-
 perientia satis commonstrat. Quem-
 admodum autem Medicus; si quan-
 do illi ægrotare contingat, sibi ipsi
 non fidit, sed alium accersit à
 quo morborum affectus, quo premi-
 tur, naturam dignoscat, ita in
 hac re, de qua agitur, à recta
 ratione non aberrabit Medicus Pra-
 cticus, si ab aliis addiscat, quali-
 ter sit affectus, num Medicinam
 ingenuè, prudenter, & cum plau-
 su exerceat, quibus in rebus ex
 communi hominum consensu de-
 linquat, & malè audiat. Dextrè
 itaque, & pro re nata ab hoc,
 & illo quasi ludens commune ho-
 minum judicium subolfaciat; ac li-
 cet non rarò quædam illi parum
 gra-

grata sint audienda , hilari tamen animo accipienda , non secus ac Medicatæ potiones , ac sincero examine expendenda , num vera an ficta , num ab amico , an ab inimico pectore prodierint , atque hinc documenta pro affectibus suis moderandis excipere.

*Divus
Marcus
cap. 16.*

Quantum referat perspectum habere quale sit de se hominum iudicium , ipsemet Servator Noster satis ostendit , dum enim humana sub imagine terras lustraret , quamvis quis & qualis esset perfectissimè nosset , visus est tamen aliquando scire optasse quid de se sentirent homines , cum ad discipulos suos conversus illos his verbis interpellavit , *Quem dicunt esse filium hominis ?* Licet enim interrogationem hanc ab eo factam velint ad eliciendam à suis discipulis fidei confessionem , non abs re tamen fuerit hinc documentum excipere ad mores nostros componendos.

Ne-

Neque pudori sit Practico Medico quoquomodo peruestigare qualis de se circumferatur opinio, neque solum quid amici sentiant, sed quid Æmuli, quibus cum aliqua fuerit similitudo; ab amicis enim laudem quæ palato perjucunda est, facile est referre, ab inimicis autem veritatem, quæ salubrior. Non modica profectò sunt emolumenta, quæ ab inimicis referri possunt, si quis animum rectè advertat, & malo benè uti velit, *Plutar. de emolu. ab inim. capiend.*
Qui enim inimicum habet Magistrum gratis habet, ex quo aliquid discat quod amicos fugiat, cæcutit enim
 Amicus in eo quem adamat, uti agebat Plato, qui enim livore tangitur ea quæ laudanda sunt, vel sicco pede præterit, aut extenuat, quæ vero vitium sonant, ampliat, ac spargit in vulgus. Ita verò naturæ humanæ imbecillitate, aut malignitate comparatum est, ut aliena vitia lynceis oculis perspicia-

Catullus. ciamus, nostra verò lippis, nec
videamus mantica quod in tergo,
est, ut vetus fert paroemia.

Neque peritorum Medicæ Facul-
tatis tantum, sed cæterorum quo-
que, quos in aliis Scientiarum ge-
neribus fama commendet, Sen-
tentiam scrutari, salutare confi-
lium fuerit, quin popularium quo-
que sensa explorare, non inutilis
erit indago, prudentia enim & re-
cti cognitio non solis literarum
Cultoribus mancipio datur, sed
plebeis quoque, quibus mira saga-
citas in rebus suis agendis inest,
literatis ipsis non rarò inviden-
da. Pomponium secundum Tragæ-
diarum Scriptorem referunt tantum
Plin. Jun. lib. 1. epist. 17. populari iudicio tribuisse, ut quo-
ties aliquis ex ejus amicis illi Sua-
sor esset, ut aliquod ex scriptis
tolleret, ipse verò retinendum
arbitraretur solitum dicere fuisse,
*Ad populum provoco, atque ita
Populi vel assensu, vel silentio, aut
suam,*

*suam, aut amici sententiam sequu-
tum.*

Pictoribus quoque olim id moris
fuit, ut post tabulas palam expo-
sitas laterent, ut non tam curiosi-
tatis, quàm emendationis studio
prætereuntium judicium ausculta-
rent, ut de Phydia perhibent,
qui cum Jovis imaginem absolvif-
set, illam hominibus visendam o-
stendit, ipsum verò post januam
attendisse quid quisque spectan-
tium laudaret, aut reprehenderet,
quibus digressis ad populi judicium,
& opinionem imaginem emendaf-
se; *Neque enim existimabat mediocre
aut contemnendum esse populi numero-
si consilium; verum quippe, & Ora-
culi loco præcipuè quod morum
correctionem attinet habitum est
dictum illud, Nemo populum, po-
pulus neminem fefellit.*

*Luc.
de imag.*

Quisquis igitur Medicæ praxi se
devoverit ad mendum illud, in
quod omnium oculi offendant, e-
men-

mendandum totis viribus intendat, ut id quod in corporis constitutione à Natura non impetrit, propria virtute animo suo adsciscat. Medicus itaque Practicus, cui non vile lucrum, sed ægrorum salus, & proprii nominis existimatio curæ fuerit, ad publicam hominum censuram, tanquam ad Speculum suos componat affectus, sique intelligat nimiam suam alacritatem, & in agendo celeritatem damnari, illam paulisper compescat, & lentè festinare perdiscat, si nimiam tarditatem improbari, & morum severitatem fastidiri torporem suum excutiat, & comitatem quantum licet sibi adiciat, atque ut dici solet, *Gratius litet*. Habent enim id Medici, quos vel in conceptu, vel ortu Saturni Sydus afflaverit, ut non adeò gratus sit illorum accessus, & consuetudo, qualis est eorum, quibus sub feliciori astro natis amen-

nura

num ingenium Natura indulferit. Quod forsan in hanc rem eleganti dicto innuere voluit Clarissimus Orator, *in quibusdam Virtutes gratiam non habent, in quibusdam vitia delectant.* Quintil. Lib. II. institutio-
num.

Medicus itaque sic compositus talis erit, qualem optabat Pindarus, ὅτι χειρότατον hoc est ad manus promptissimum, sic enim agendi opportunitatem agnoscet, quando scilicet properandum, quando cunctandum, quando periclitari, quando morbi impetum eludere oporteat, quo pacto Quinti Fabii Maximi & Marcelli laudes sibi adiciet, quorum unus Romanæ Reipublicæ Clypeus, alter Ensis dicebatur.

Quod verò præcipuum est, altercationes, ac lites summoperè cavebit, ubi cum aliis Medicis consulere oporteat, malum satis frequens quod in Medicina *semper damnabitur, & semper retinebitur.*

Nihil

Nihil esse quod Medicam Artem
 magis dehonestet, & imposturæ si-
 milem faciat, quàm crebras Cli-
 nicorum concertationes, ac rixas,
 non rarò coram Ægris ipsis, & ubi
 de aliquo remedio deliberandum
 sit, fatis liquet, *nemine idem sen-
 tiente, ne alterius videatur accessio,*
 quod non tam in Artis infirmita-
 tem, & incertitudinem acceptum
 referri debet, quàm in odia, quæ
 Medici ipsi tunc magis exercent, ac
 pandunt, quando occultanda essent,
 aut saltē ad tempus seponenda. Ari-
 stides, ac Themistocles duo apud A-
 thenienses principes Viri, & ad præ-
 cipua Reipublicę munia deligi soliti,
 apertis odiis ob æmulam Virtutē se-
 se ad invicem insectabantur, quo-
 ties tamen in legationē, vel expeditionem
 aliquam proficiscerentur, deponebant ad
 fines similitatem, quam reversi resume-
 bant. Egregium sanè Medicis docu-
 mentum, ubi ad consultandū, atq; Æ-
 grum aliquem curandum unā conve-
 niant.

*Plutar-
 cus in
 Præce-
 ptis po-
 liticis.*

Anti-

*Antiquitatis, & Novitatis Stu-
dio Medicum Perfici.*

ORATIO SEXTA

Habita die 15. Novembris M. DCC. V.

I olim, cum nondum in-
tra Urbes, & Oppida
conclusi homines per a-
gros palantes evum tra-
ducerent, Artes quas-
cunque, ac eas præcipuè, quarum
magis necessarius esset usus, ma-
gnis honoribus exceptas fuisse,
ac illarum Inventores à bona po-
steritate in Deorum cœtum rela-
tos quandoque legimus, nihil om-
ninò admirari solemus A. N. Quo
enim, precor, à ferarum victu
differret humanum genus, nisi re-
pertæ fuissent Artes, quarum be-
neficio socialem vitam, quæ nihil

L in

in terris beatiùs est , degeremus !
 Artium porrò quãdam à primæva
 sua dignitate , & existimatione
 descivisse , sive ob solitam rerum
 vicissitudinem , sive ob Hominum
 socordiam , uti conquestus est ,
 qui de causis corruptæ Eloquentiæ
 scripsit , neque pariter admiratio-
 ni esse consuevit. Quòd verò in-
 genuæ quædam ac honestæ Disci-
 plinæ tunc primùm neglectui esse
 cæperint , cum summum penè per-
 fectionis culmen pertigerint , cui
 infortunio præcæteris maximè ob-
 noxia est Ars Medica , id unum est
 quod nec satis admirari soleo ,
 nec parum dolere possum. Medi-
 cina olim cum ruditatis multum ,
 & opere , & sermone præferret ,
 ac fidenter magis , quàm scienter
 de partium structura & usu , de
 morborum natura , ac indole , de
 remediorum potestate , tum coram
 Ægris in Consultationibus , tum in
 Lyceis declamaret , magna præ-
 mia ,

mia, & magnos honores prome-
 ruit, adeò ut Medico prætereunti
 quilibet vir honestus caput aperi-
 ret, ac de via decederet; modò
 eadem post tot exantlatos labores,
 post tot gloriosa Inventà, cum
 non amplius analogismis, sed apo-
 dicticè procedat, imò oculata fi-
 de indigitet, quale sit verum Na-
 turæ regimen, qualis Cerebri,
 partium spiritalium, Cordis, in-
 feriorum Viscerum, & cujusque
 minimæ partis vera conformatio,
 & officium, ubi nam cubent gra-
 viores morborum pestes, ac inge-
 nuè confessa quo usque protenda-
 tur remediorum virtus, ridetur,
 despicitur, ac tanquam Ars servi-
 lis traducitur, quam non amplius,
 ut olì, dignentur patritiæ manus
 attingere. At quid hoc rei est un-
 quam? Num corruptos Seculi mo-
 res, ac temporum nostrorum bar-
 bariem culpare liceat? absit. Quan-
 donam enim unquam literatior fuit

Mundus! Quanam ætate tam unanimi ubique terrarum consensu à doctis Viris defudatum est ad priscum literis honorem restituendum! Mihi equidem circa hujusmodi contemptum, & tam prostratam Medicæ Artis existimationem animum intendenti cum variæ, ac diversæ obversarentur causæ, potissimam esse credidi perpetua ferè inter Professores ipsos dissidia, ac præcipuè Antiquitatis, & Novitatis contraria studia, adeò ut Medici in binas veluti acies, tanquàm dimicaturi discesserint, quarum unà Veterum doctrinam pene adoret, & mordicùs retinendam velit, novam autem despiciat, altera verò auctoritatis jugo excusso, soli rationi & autoplæ auscultandum asferat; unde factum ut cùm sapientes Viri, tum plebei quoque homines, qui hæc concertationes norunt, & quandoque audiunt, stomachentur, & Medicinam ab arte

arte captatoria, vel parum, vel nihil differre existiment. Vobiscum itaque hac mea parænetica Oratione mihi res erit, Ornatissimi Philiatrī, ut si forte labes ista animos vestros irrepsit, illam elvam, & abstergam, ostensurus Antiquitatis, & Novitatis studio Medicum perfici.

Quàm graves turbas in politico regimine ferè semper ciere consueverint rerum Novitates, ubi quis nimirum veteres mores, ac leges abrogare, ac novas, licet postmodum in majora commodas, inferre pertentarit, jam satis, præter experientiam ipsam, cum veteres, tum recentes historiæ loquuntur. Magni quippe semper interesse creditum est, qualemcunque Civitatis statum, dummodo quietum, integrum servare; quam ob causam Romæ olim liberos de Sacrorum origine in Sepulcro Numæ Pompilii à bu-

Div.
August.
de Civ.
vit. De
lib. 7.

bul. cap. 34.

bulco repertos, Senatus cremari iussit, ne si ad vulgi manus devenissent, cum absurda quædam in iis continerentur, popularem statum perturbarent. Quibus intestinis motibus, exacto nuper Seculo, concussa fuerit Medicorum Respublica, ubi primum ab Anglico Cælo celeberrimum illud Phænomenon circularis sanguinis motus apparuit, quod Medicorum non paucos in sui admirationem, & amorem pellexit, jam satis perspectum est ut nihil magis. Ad novum enim illius lumen cœcutientes, ac penè insanientes docti alioquin Viri clamitare cæperunt, fatuum Ignem illud esse citò desitutum, ac purum prurientis ingenii Commentum, quo stante brevis totam Medicinam eversum iri necessum esset. Diù equidem, & acriter utrinque pugnatum est, verum, ut olim de Romanorum bellis civilibus.

*Bella geri placuit nullos habitu-
ra triumphos.*

Sicuti enim Veteris Medicinæ Af-
fertoribus nequaquam datum est,
tam egregium, & frugiferum In-
ventum, multaque alia, quæ exin-
de Scrutatorum æmula virtus ape-
ruit, evertere; ita neque illis pri-
scam Medicinam adeò convellere,
ut licet multum de illius amplitu-
dine detractum fuerit, adhuc ta-
men multum honoris, ac dignita-
tis, illi non supersit. Quoniam
autem res nondum satis benè sunt
compositæ, & quibusdam in locis
contentiosum hunc funem ducere
libido est, propterea prudentis,
ac ingenui Medici, qui solius Ve-
ritatis conquirendæ studio tenea-
tur, erit, ita se gerere, ut sine
partium studio, sine offensa possit
utriusque Provinciæ fines longè,
latèque discurrere, eaque sibi com-
parare, quæ non solum ad Me-
dicam Eruditionem faciant, sed

quæ ad Medicinam ritè , & cum laude exercendam conducant.

Amplissimus autem ad id patebit campus ; nam ex solo Hippocrate quantum bonæ ac sinceræ frugis licebit colligere ! quot documenta , imò quot Oracula ad morbos prænosceudos , & fugandos quoque , ab inexhausto illius penu haberi possunt ! Nemo ad illum accedit , quin doctior abeat , nihil est quod quis discere velit , quod ille docere non possit.

Hip-
poc. lib.
Prenot.
num. 27

Experientissimus hic Senex Quisatis norat quantum juxta locorum & regionum naturam Medicina differet , tanti tamen sua documenta ad morbos prænosceudos fecit , ut Vir alioquin modestissimus literis prodere veritus non fuerit , illa vera esse , & in Lybia , & in De-
lo , & in Scythia , hoc est in calidis , temperatis , & frigidis regionibus. Quàm doctè porrò , quàm eleganter Celsus , quem Latinum

Hip-

Hippocratem vocant , Medicum
 instruit , imò si lubet , expertum
 Chirurgum facit ! quid autem è
 Galeni , non dicam Operibus , sed
 Bibiliotheca sperare non liceat , si
 quis illam modò pulverulentam ex-
 cutiat , sive raram , & peregrinam
 eruditionem circa Phylosophorum ,
 & Medicorum placita , sive parti-
 culares casus , & medicas histo-
 rias , sive egregia documenta pro
 reparanda , sive pro tuenda vale-
 tudine exoptet. Neque irritus la-
 bor fuerit Arabum Sapientiam de-
 gustasse , aliorumque Scriptorum ,
 qui postmodum per tot Secula
 commentaria sua posteritati tradi-
 dere. Nolim tamen , quis putet
 velle me quod Medicus , qualem
 peropto , exactè calleat , *ut digitos*
unguesque suos , quidquid apud hu-
 jusmodi Auctores scriptum reper-
 tur Etenim , cum ob antiquum
 illud scribendi Cacoethes , quod
 nostra ætate non parum perfrixisse

visum est, magna sit librorum turba, quæ discentem potius oneret, quàm instruat, nimis improbus labor esset, velle in cunctis disquirere quid boni reperiatur, nisi interdum contingeret erronea quædam dogmata, & supervacua discere, mox dediscenda. Medicus tamen à bono Præceptore institutus facilè noscet quos libros attentè legat, quos obiter excurrat, & quorum, ne hospes in Medicina videatur, solam nomenclaturam habere sufficiat.

Haud secùs bonum Medicum novitatis studiosum esse, & decet, & necesse est. Quot beneficia, & inopinata commoda ex abditarum rerum studio, atque scrutamine ad perficiendas Artes proficisci soleant, sola Magnetis ad Polum cognita conversio, cujus beneficio per ampla Oceani spatia *extra Anni Solisque vias*, oculis non ad *Astra*, sed ad Verforiam intentis, licet

licet discurrere, satis palam fecit.
 Curiositas equidem Ignorantiæ fi-
 lia dicitur, sed postea Sapientiæ
 Mater evadit, Nisi tam curiosa in-
 dagine tot Scrutatores, quos ha-
 buit fortunatissimum præcedens Se-
 culum, nobis aperuissent, quomo-
 do, quibus ve legibus in orbem
 feratur sanguis, per quos ductus
 chylosus latex, lymphæ, aliæque
 fluidæ substantiæ suos absolvant
 motus, qualis sit partium solida-
 rum configuratio & usus, qualisve
 earum ad invicem harmonia, quæ-
 nam vis cunctos infusa per Artus
 corpoream molem agitet, quanta
 rerum caligo nos teneret? adhuc
 inter antiqua somnia versaremur
 inter facultates Tractrices, Re-
 tentrices, multasque alias tum so-
 cias, tum famulas; adhuc inter pri-
 marum qualitatum repagula Phy-
 siologica, & Pathologica coerce-
 retur Doctrina; adhuc Jecur infe-
 ctorio munere candidam chyli ve-
 stem

stem in purpuream verteret ; adhuc Lien peculiarem succum stomacho pro acetario ad excitandam Orem suffunderet ; adhuc Pancreas , coeteræque glandulæ sub vili ministerio fulciendi Vasa laborarent ; adhuc ad Cor tantummodò perfrigerandum & extrudendas fuligines anhelarent Pulmones. Adhuc , cæcorum ad instar , cum morbis congredieremur.

Quoniam autem Professorum industria , manibus ferro , oculisque microscopio armatis , tam altè in Regnum Naturæ penetratum est , immò Natura ipsa , quæ nobis antea tot variis formis illudere consueverat , tandem non secus ac Virgilii Protheus , tortura & vinclis in vivorum anatome verum fateri coacta est , modo ad oppugnandos morbos , ratione duce , & auspice procedimus , ut Pharmaceuticam rationalem , Chirurgiam , & rationalem quoque Dia-

Diætā teneamus. Sit autem,
 quod non abnuo, non ignotum
 prorsus fuisse veteribus sanguinis
 in orbem motum, aliaque Inven-
 ta, quæ modo habemus, non nisi
 obscurè tamen ac sine usu ea no-
 verunt, quæ nos tam magno emo-
 lumento, tam manifesta ac clara
 luce, conspiciamus, ut non ineptè
 Prophetæ dictum illud pronunciari
 possit. *Seniores somnia somniaverunt,* *Joel, 2*
juniores autem visiones viderunt.
 Hinc discere liceat, Ornatissimi
 Philiatrī, quantum intersit nova
 Documenta, non solū nudè &
 simpliciter cognita, sed ritè habe-
 re perspecta, ad quæ extra om-
 nem controversiæ aleam posita, ac
 veluti ad Policleti regulam referre
 liceat quidquid scriptum reperitur.
 Non satis itaque fuerit ab antiquis
 Fontibus Medicinam hausisse, sed
 necesse quoque est puros ac secu-
 ros latices degustasse, quos novæ
 scaturigines tam larga vena effu-
 dere.

dere. Ex novarum itaque, & antiquarum rerum peritia, bonus, ac verus conflatur Medicus, qui sciat qualis fuerit Medicinæ ortus, & progressus, qualis præsens illius status, ac si licet divinare etiam qualis futurus sit. Hoc est vere Medicam Artem profiteri, nequaquam verò in veterum decreta solummodo jurasse, ac variis textuum interpretationibus, idem agere, quod veteramentarii Sutores, *Dentibus antiquas soliti producere pelles*, aut ejuratis Galeni, aliorumque Doctrinis, solam novitatem affectare.

Quanquam, si rem attentè expendamus, usitata isthæc Antiquitatis & Novitatis Vocabula non rarò nobis imponunt, dum rebus antiquissimis, antea à nobis ignoratis novarum rerum nomina imponimus; sic novum Orbem eam Mundi partem vocamus, quam rerum Universitati cœvum primus

omnium Columbus navigatione
nulli antea pertentata aperuit; sic
novos Planetas Corpora illa coele-
lestia dicimus, quæ à Mundi ori-
gine mortalium obtutui inconspi-
cua, Galilæus, Vir fanè Lynceus,
oculis Telescopio munitis visenda
præbuit, atque ut ea splendidiora
reçderet, regio Medicæ Familiæ
cognomento insignivit; sic verbo
rei parum congruo primas Mundi
ætates antiqua tempora vocamus,
cum verè nostra tempora antiqua
dici mereantur, & Mundi grandæ-
vitas in dies major semper futura
sit, exordio scilicet, uti fas est,
ab Universi fabrica deducto. Non
sunt igitur tanti facienda Antiqui-
tatis & Novitatis nomina, ut vos
O.D. à Veritatis studio, quod
unicum esse debet, abducant, ac
transversos in rixas ac similtates
agant. Id enim quod à nobis no-
vum dicitur, si verum est, anti-
quum est; quid enim veritate anti-
quius!

Ad

Ad evoluenda igitur tam priscæ,
 quam novæ Medicinæ selectiora
 monumenta vires ac animos in-
 tendite; Vobis exemplo sint cæte-
 rarum Facultatum cultores. Qui-
 bus volupe est Poesi indulgere,
 num solum Virgilium, Horatium,
 Ovidium aliosque illorum tempo-
 rum (ut intra Ausoniæ fines, in-
 tactis Græciæ litoribus consista-
 mus) colere & lectitare censen-
 dum est? an non etiam clariores
 Poetas, quos habuere posteriora
 Secula uti Pontanum Actium Sin-
 cerum, atque eos etiam, quos ha-
 bet ætas hæc nostra? De Poeta-
 rum Principe fatis constat, illum,
 & suorum, & antiquiorum tempo-
 rum Poetas coluisse, atque Ennii
 carminibus apprimè oblectatum
 fuisse, cumque ab eo quæreretur,
 quid in obsoleto Poeta reperirer,
Aurum inquit, ex Ennii stercore
colligo.

Quisnam Philosophus est, qui
 post-

postquam Aristotelis opera satis
 versarit, (si tamen sapiat ac ve-
 rè Philosophus h. e. Sapientiæ a-
 mans dici optet) experiri etiam
 non velit qualis sit Philosophorum
 nostræ ætatis Doctrina ? Quisnam
 Mathematicum se profiteatur & so-
 lius Euclidis elementis contentum
 dicat, Galilei autem & Borelli sa-
 pientiam degustare non dignetur.
 Aut quis Geographiæ studiosus est,
 qui solas Ptolomæi tabulas, ubi
 antiquus Orbis describitur, obser-
 varit, ac nunquam exactissimas &
 elegantissimas, quas modò habe-
 mus mappas lustrarit ubi tum an-
 tiquus, tum novus Orbis magno
 mentis & oculorum oblectamento
 delineatus visitur ?

Verùm ut quid externa exempla
 conquirimus, cum domestica abun-
 dè suppetant ? Magnus Hippocra- *in Epist.*
 tes Medicæ Artis conditor, simul
 & Stator, sicuti novitatis studium
 commendavit, ubi Democritum

M

con-

De
simpl.
Med.
Facul.
lib. 1.
cap. 17.

convenit animalium Corpora discantem , ut amentiae sedem disquireret , ita neque priscam Medicinam abhorruit , librum enim de veteri Medicina conscripsit , parvum quidem , sed aureolum , quem totum sui juris fecere Hermetico-
rum Alumni. Galenus quoque in suis , quas suscepit peregrinationibus , se non parum novarum rerum studiosum ostendit. Vir iste solertissimus Destillatoriam Artem mente concipiens in votis habuit ut modum sciret , quo pars Vini meracior & tenuior à crassioribus secerni possit , sicuti Butyrum à lacte separatur imò non levem gratiam iis habiturum se dixit , qui tale mechanicum instrumentum sibi ostenderent.

Doctissimus Mercurialis (ut novos quoque Scriptores in scenam producamus) multa quidem cedro digna Volumina conscripsit , ast quantum dignitatis , & claritudinis

nis nomini suo adscivit solo Artis
 Gymnasticæ libro, ubi modum,
 ac leges patefecit, quibus Vete-
 res corpora sua exercebant, non
 solum ad publica spectacula, sed
 ad salubritatem, & decorationem
 conciliandam, qualem Artem no-
 stra ætate penè obsoletam Majo-
 res nostri tanti fecere, ut illi ad
 Juventutem exercendam, suos Pe-
 dotribas, & Gymnasiarchas præ-
 ficerent, quos inter olim percele-
 bris fuit Herodicus Hippocratis
 Præceptor, qui Platone referen-
 te, Artis Gymnasticæ beneficio li-
 cet semper valetudinarius, vitam
 ad ultimam senectam produxit.

*De Rep.
 dialo-
 go 3.*

Thomas Bartolinus Hassniensis A-
 cademiæ clarissimum lumen Novi-
 tatis, si quis alius, studiosissimus
 Cultor, cum repertis vasis Lym-
 phaticis magnum sibi nomen com-
 parasset, ut in Anatomico Thea-
 tro inter novarum rerum Invento-
 res in decimo quarto gradu sedere

posset, ad illustrandam Antiquitatem animo converſo, egregium Opus de Veterum puerperiis ad umbilicum penè perduxerat, aſt illius Gloriæ Vulcanus invidit, qui ejusdem inſigni Bibliotheca exuſta, id quidem obtinuit, ut hoc tam præſtanti Opere careat poſteritas, ſed non ut illius aboleatur memoria, ac deſiderium.

Quantum igitur à Medicæ Artis Procerum Veſtigiis aberrent, tum ii quorum palato ſolùm arrident quæ novitatem ſapiunt, & fatua videntur, quæ Antiquitatem redolent, tum ii, qui cum Veterum ſalivam ſemel combiberint, reliqua omnia faſtidiunt, ſatis liquet. Quoties aliquem pro dignitate priſcæ Medicinæ reparanda perorantem audio, mihi Symmachum Romæ Præfectum declamantem audire videor, qui cum Deorum cultum deferi, ac omnes ad Chriſtianam Religionem confluere videret:

ret, magna facundia, ac delenificis verbis suadebat, ut in Curia Ara vetus Dæ Victorix instauraretur, cui postea D. Ambrosius non minùs elegantem, quam doctam, & nervosam Orationem reposuit.

Haud aliter sine stomacho audire non liceat, qui omnem Veterum doctrinam, tanquam falsis theoriis superstructam è Scholis præscriptam vellent, non fecùs, ac si cuncta omnia, quæ novi Scriptores literis mandarint, tam firmo stent talo, ut aliquando è sua dignitate cadere nequeant. Ut unicam rem pertingam, paucis ab hinc annis Scholæ totæ erant in fermentis, ut nihil aliud creparent Cathedræ, quàm fermentationem, qua naturalem partium œconomiam exponerent; modo ad Pistores ablegatis omnibus penè fermentis, naturales functiones per simplicem texturam, configu-

rationem, & mechanifmum explicantur. Suos igitur manes nova quoque patitur Medicina, & non pauca illius dogmata, quæ multo plaufu excepta funt, forfan aliquando ab Aula recedent, & quæ exulare juffa fuerant, in gratiam redibunt. Aft five illorum ignavia, qui Medicinam difcunt, & Artem fuapte natura longam, brevem fieri vellent, in caufa eft, ut medio in curfu confiftant, five varia, & diverfa in Scholis Juvenum institutio effecit, ut Medicæ Artis Alumni Nutricos fuos nimis diligant, & ab illorum præceptis nihilum quidem difcedant; fed forfan Tempus veritatis Parens, & diuturnarum ægritudinum verus Medicus huic malo medelam aliquam adferet.

Utriusque juris igitur Medici antiqui, & novi peritum effe oportet Jatricæ facultatis Profefforem nullique fectæ mancipatum

Sanus

Sanus, homo, qui, & bene valet, & suæ spontis est, nullis obligare se legibus debet. Hunc oportet varium habere vitæ genus, modò ruri esse, modò in Urbe, nullum cibi genus fugere; Sic olim Celsus de Homine sano & libero, id ipsum quoque de Medico ingenuo, & cui sanum sit synciput, proferre liceat, nimirum quòd liberè sentiendi integram potestatem seruet, nullumque doctrinæ genus abhorreat dummodò rationi & experientiæ respondeat. Etenim sicuti in Numis non elegantia, neque num recens, an multò ante percussi fuerint, sed bonitas & pondus spectatur, ita & de libris idem iudicium esto. Qui veteri vino utuntur sapientes puto, aiebat Comicus; rectè quidem, nisi tamen vinum in vappam seu acorem transierit; non minus tamen Sapientes iudicandi, qui recenti utuntur vino, si defæcatum fuerit; hoc enim vini genus

*Celsus
lib. 1.
cap. 1.*

*Plaut.
in Pro-
logo Ca-
sina.*

plus nutrit , multòque plus spiri-
tus ab eo elicitur. Non mediocri
autem oblectamento Vobis erit
Studiofissimi Juvenes ab antiquis
lectionibus ad novas migrare , à
Sylvis post longam venationem ad
cultà Novalia , unde amplæ sege-
tes haberi possint , sic quotiescun-
que ad Veterum Menfas , ubi ali-
quantò crassiores Cibi offeruntur
Vos faturos noveritis , liceat Vobis
ad Scriptorum nostræ ætatis Sym-
posia divertere , ubi elegantiores
& sapidiores præsto sunt epulæ ,
quæ magis ad stomachum faciunt ,
& concoctu faciliores sunt.

Neque vero cuiquam ex Vobis ,
O. D. pudori sit suis opinionibus ,
quas diu foverit , interdum nuncium
remittere , si ad lydium veritatis
lapidem non satis respondeant ;
persæpè enim fit ut nonnulli id ,
quo imbuti fuerint arctè retineant ,
vel quia vereantur , ne inconstan-
tes , ac transfugæ dici queant ,

Vel

Vel quia turpe putant parere mi- Hor. lib. 2. Epist.
noribus, & quæ

Imberbes didicere, Senes perden-
da fateri

Non desunt Doctissimorum Vi-
 rorum exempla, qui opinionibus
 suis, quas falsas deprehenderint,
 non solum vale dixerint, sed re-
 tractationum libros ediderint, uti
 inter Sacros Scriptores D. Augu-
 stinus, ac inter nostros F. Plem-
 pius, qui eam, quam de sanguinis
 circulari motu doctrinam evertere
 contenderat, solidis rationum mo-
 mentis statuminare connisus est,
 adeo verum est sæpènumerò fieri,
 veluti agebat Terentianus Senex,
ut illa, quæ te scire credas, nescias,
& quæ tibi putaris prima, in expe-
riundo repudies.

*In A.
 delphi
 Acto pr.*

Exemplaria igitur, tum vetera,
 tum nova Nocturna versate manu
 versate diurna, & quidquid bonæ
 frugis illis inest sine partium stu-
 dio, colligite, atque asservate.

Fas

Fas sit Veterum Sapientiam admirari, non ita tamen ut nostrorum temporum despiciantur ingenia; cessent tandem odia, cessent convitia, quibus utraque pars damnatur, neutra absolvitur. Suus apud vos novis Scriptoribus qui Medicinæ pomæria tam amplè tam feliciter protenderunt, perstet honos & cultus; Priscis quoque Auctoribus, quorum humeris nos insidentes tam longè prospeximus, suus habeatur honos, & gratia. Licet autem illi humani aliquid interdum passi fuerint, erronea quædam dogmata tradendo, non idcirco despuenda sunt illorum opera, tanquam prorsus infrugifera; fateri enim licet ingeniosa fuisse, in tanta tunc temporis obscuritate illorum figmenta, quibus si non laus, saltem neque debeat contemptus. Labet hic referre Plinii Junioris verba, quibus amicum suum in Achajam pro-

proficiscentem admonitum voluit,
 ut susceptam Provinciam rectè
 administraret suus apud te, aiebat ^{Plin³}
 ille, sit bonos Antiquitatis, sit in- ^{lib. 8.}
 gentibus factis, sit Fabulis quo- ^{Epis. 26}
 que.

*In Medicina facienda remedio-
rum simplicitatem Operosa
Compositioni Præfe-
rendam.*

ORATIO SEPTIMA

Habita die 5. Novembris 1706.

Uotiescunque mecum ipse
A. N. ad eam Facultatem,
quam publicè profiteri
datum est, animum adver-
to ac perpendo, quàm gravis,
quàm numerosa morborum cohors
humano generi incubuerit, atque
illud malè plectat, ex adverso au-
tem quàm parum firmis præfidiis
ad tot hostes propulsandos Natu-
ra nos communierit, magna equi-
dem me corripit commiseratio,
tum mortalitatis nostræ, cui à tam
infe-

infesta, & subdola stirpe nulla unquam pax fida, nulla securitas, tum Medicæ Artis, quæ cum non semper præstare valeat, quod acerbius interdum ab illa exigitur, probris, & conviciis passim impetit, quasi Ars illusoria sit, aut adeò infirma, ut & ipsa quoque medela indigeat. Scitè quidem ac eleganter pronunciavit olim egregius Scriptor, *Natura infirmitatis humanæ tardiora esse Remedia, quàm mala*: quod dictum meherclè, quanvis ab Auctore suo ita fuerit prolatum, ut ad res quascunque, tum publicas, tum privatas accommodari queat, rei medicæ tamen adeò proprium est, ut cuncta Remedia, quæ hætenus excogitata, & reperta fuere, ad congregiendum cum morbis non nisi claudo pede incedant. Febris Furiarum maxima funereis facibus armata, quàm properè humana corpora depascitur atque absumit!

at

Tacit.
in vita
Julii
Agricola.

at præsidia, quæ ad febrile incendium sin extinguendum, saltem sufflaminandum opponimus tantò tardiora sunt, quantò unda est tardior igne. Simplex afflatus apoplecticus fulminis ad instar hominem, ut ut robustum, temporis momento exanimat, atque prosternit; quale autem habemus Remedium licet de volatiliū familia, quod tam gravis affectus in agendo pernicitatem æquare valeat? In iis quoque morbis, qui lentè, & laneo pede, ut dici solet, procedunt antequam erumpant, & diritatem suam prodant, qualis est hydrophobia ex rabidi canis morfu, stupet attonita Ars Medica, & plerunque nescit quomodo venienti morbo occurrat. Ita est profectò A.O. singula percurramus morborum genera, vero veriùs deprehendemus tardiora esse Remedia, quàm mala. Verùm istud etiam utcunque fer-

ren-

rendum esset , quando in Orbem
 terrarum , ceu in arenam hac le-
 ge descendimus , ut nobis levi Ar-
 matura instructis cum truculentis
 morborum feris continuò sit depu-
 gnandum ; at quod magis dolen-
 dum , & dissimulare non liceat ,
 est quod non rarò nostra culpa
 fit , ut tardiora sint Remedia , si
 malis conferantur , quàm quòd re-
 vera talia sint nata , dum illa ad in-
 vicem permiscendo , confundendo ,
 corrumpimus , eviramus , ac talia
 reddimus , ut cum intra vitæ hos-
 pitia fuerint admissa inter se po-
 tiùs , quàm cum Morbo , & causa
 morbifica pugnam ineant. Provi-
 dè quidem ac satis benignè Natu-
 ra nobiscum egerat , dum nobis
 quidem ignoto , sed subtilissimo
 magisterio innoxia Remedia elabo-
 raverat , imò notis quibusdam , &
 lineamentis distinxerat , ut facilè ,
 & ipso obtutu peritus Observator
 posset internoscere , qualem plan-
 tam

tam sibi cognatam, & medicatricem pars quælibet corporis fuerit fortita, nisi in nostram perniciem convertere lubuisset; quæ in salubritatis gratiam fuerant fabrefacta. Jam tenetis video, O. D., quid velim, quid mediter, non nisi scilicet, ut quando Practicæ Medicinæ tradendæ mihi munus incumbit, rationum momentis ostendam, in aggreudienda morborum curatione, Remediorum simplicitatem nimis operosæ compositioni præferendam.

Medicinam solius Divinæ beneficentiæ, ad malorum, quibus conflictamur, lenimen aliquod, donum esse ex sacrorum Codicum testimonio satis constat, quod ipsum Ethnici quoque sensere, qui proverbiali dicto *Medicamenta Θεῶν χεῖρες* h. e. Deorum manus appellarunt. Non sunt ergo Medicamenta humanæ conjecturæ Opus, si Divinum sunt Magisterium;
ad-

ad Medentium solertiam solummodo
 spectaret amplum Naturæ Regnum
 perlustrare ac diligenter scrutari
 quænam sint Remedia ad particu-
 lares corporis affectus sanandos
 nata, multiplici nimirum experi-
 mento, & accurata observatione,
 uti olim priscis Medicinæ Parenti-
 bus laudabili instituto mos fuit:
Gloria Dei est rem celare, Gloria
Regis investigare, sic olim humanæ Provè.
cap. 25:
 Sapientiæ Promocondus Salomon.
 Summus rerum Opifex, tanquam
 ludens in Orbe terrarum, in sinu
 vegetabilium, Animalium, & Mi-
 neralium arcanas vires occuluit,
 ut esset hominibus unde ingenium,
 ac industriam exercerent, & re-
 rum Virtutes absconditas in apri-
 cum eruerent. Ast minùs periti
 Artifices nobis videmur, nisi præ-
 longas, ac interdum etiam scrip-
 tas à tergo Schedas apud ægros
 relinquamus, & in simplici quo-
 que affectu non solum simplicia

N

sim

simplicibus , sed etiam composita
compositis permisceamus. Non
multum equidem hac in re abfimi-
les sumus Pictoribus , qui sinistra
manu tabellam , dextra pennicillum
gerentes , toti sunt in permiscen-
dis coloribus , hoc tamen discri-
mine , quòd illorum obtutui ex
templò se prodit nova coloris spe-
cies , nobis autem neque sensuum
ministerio , neque ratiocinantis fa-
cultatis ope concessum est nosse
tam facilè , quale sit concretum ,
quod ex confusanea Remediorum
turba emergat.

Elenchum fanè magnum admit-
tit , & mendosè colligit quisquis
ex qualitatibus , quæ rebus misci-
bilibus insunt inferre velit eas-
dem proportionatè in mixto cor-
pore reperiri , cum in novo pro-
ducto præter nativas qualitates in-
signiter fractas , persæpè aliæ om-
ninò diversæ , interdum etiam vi-
rulentæ caput exerant. Ex binis
liquo-

liquoribus pellucidis ; si unà permisceantur , corpus opacum fieri satis vulgare experimentum est , ut in scriptorio attramento. Bin^{Boyle in Phil. Expe.}as pariter fluidas substantias in ipso permixtionis actu in solidum corpus concrefcere , Offa helmontiana demonstrat. Aurum ex sui^{Et mul- lerius Pyro- tec. Ra- tio. cap 2.} natura vim fulminandi non habet , cum spiritu nitri fulmineam potestatem adsciscit. Argentum vim purgatricem non possidet , cum eodem nitri spiritu vehemens hydragogum evadit. Ex variis salium generibus , quorum usus seorsim innoxius est , parari aquas stygias & fortes , ut vocant , acerrimum venenum , satis vulgatum est. Imo quod magis mirere , bina venena confociata quandoque in Antidotum migrarunt ; quale exemplum habet Aufonius de muliere , quæ cum zelotypo marito toxicum propinasset , ut necem magis acceleraret , argentum vi-

vum superaddidit, ex quorum miscella & luctamine miserando illi inexpectata salus oborta est. Quid porro magis palam facit, quanta mixtionis sit dynamis, quam pulveris pyrii compositio? Conflatur hic, ut norunt omnes, ex sulphure, nitro, & carbonibus; sulphur lentè conflagrat, nitrum ab igne resilit, carbones accensi scintillas projiciunt. At isthæc invicem discreta quid admirandi continent! Ex horum tamen permixtione cum proportionem quadam tale productum ac tantarum virium exurgit, ut nisi periculis nostris, atque hac tempestate magis qua ferali bello tota exardescit Europa, experiremur quid possit, tale portentum Atellanis fabulis accensere-mus. Profectò si Virgilius tale id scisset, neque Salmonea dementem, neque fulmen non imitabile dixisset. Quàm cautè igitur, quàm circumspectè in phar-ma-

Æneid.
lib. 6.

macia administranda procedere de-
 bet bonus Medicus cavendo à tu-
 multuaria medicaminum mixtio-
 ne, unde ignotarum virium con-
 creta emergant, immo interdum
 Monstra; non secus ac in Africa
 ex ferarum diversi generis coitio-
 ne, quæ Medicamenta cum Sto-
 machum, qui campus Martius est,
 ubi exercentur graviores pugnae,
 subierint, quos tumultus, quales
 turbas interdum non cient? Præ-
 terea cum ad rerum crasim, &
 texturam immutandam, & inver-
 tendam multum polleat fermenta-
 tio, atque ubi rerum diversæ in-
 dolis fiat permixtio hæc præsto sit,
 non immerito ambigere licebit no-
 xia ne, an salubria futura sint
 hujusmodi remedia, præsertim si
 exhibeantur, absoluta nondum fer-
 mentatione. Sic in cubiculis, ubi
 Ægri decumbunt, super mensas
 magno apparatu instructas non
 raro videre est mixturas ex va-

riis cardiacis ad malignitatem
præcavendam, vel abigendam in
febris præscribi solitas, in tu-
morem attolli, & è vasculis ipsis
effundi, Ægris ipsis, qui rem hu-
jusmodi spectant, non parum sto-
machantibus. Haud secus cum
simplicia corpora per menstrua sol-
vantur, ut Extracta, ac Magiste-
ria haberi possint, non tam faci-
lè, ex ingenua quoque Chymico-

Senert. rum confessione, menstrua à so-
de Conf. luto corpore separari possunt, ut
& Diff. aliquid de illis non supersit. Quid
Chim. verò si ad hæc ignis tortura acce-
cum dat? Ignem magnum Analystam,
Gal. c. & rerum corruptorem appellavit
19. Et- Helmontius, at propius vero ac-
mul. in cessisse visus est Plinius, qui tan-
Pyrot. quam Chymista scepticus dubium
Rat. esse scripsit, num ignis *plura ab-*
Lib. 3. *sumat an pariat, & aliud esse quod*
cap. ult. *primis ignibus, aliud quod secundis,*
aliud quod tertius gignitur. Cur er-
go si veri specimen aliquod ha-
bent

bent ista in Medicina facienda ,
Remediis compositis non præfe-
rantur simplicia tot casibus , tot
mutationibus , haud quaquam ob-
noxia ?

Sit autem , quod non diffiteor ,
Remedia ista quæ prostant ad nor-
mam , ac leges , quas Officinarum
Dispensatoria præscripserint , exa-
ctè & scrupulatim fuisse compo-
sita , & juxta proportionem omnes
tum Geometricas , tum Harmoni-
cas (cum in subsidium Musicam
quoque advocarint medicaminum
factores , ut in Theriaca diateffa-
ron) an propterea censendum le-
ges hujusmodi aliquo Numine af-
flante Logiatri , qui eas tulere ,
fuisse dictatas , ut si qui illarum
abrogationem intentare velit , tan-
quam violatæ Religionis reus ha-
bendus sit ? Illa equidem præsidia ,
quæ parens Natura , seu Naturæ
Auctor fabrefecit , in pondere ,
numero , & mensura facta fuisse

credendum est , ac ejusmodi structura , ut mechanica quadam necessitate , particulares quosdam effectus edant , quos magis admirari , quàm intelligere , & imitari possumus. Cum autem non levi compendio à simplicibus , interdum etiam intra pomeria ipsa prognatis , impetrare liceat quidquid fucatis titulis polliceantur nimis operosè ex variis rebus non tam solo diversis , quàm viribus inter se adversis confarcinata medicamenta , cur decumbentium vires , & patrimonium fatigabimus ?

Neque obtrudat quispiam non omni prorsus noxa carere simplicia , ideoque aliarum rerum permixtione corrigenda , castiganda ; castiganda utique etiam ipsa simplicia , sed non secùs ac triticum , ex quo panis conficitur , castigari solet , dum sub versatili mola in pollinem teritur , dum similago à furfuribus secernitur , dum fermentum

mentatur, dum pasta pinsitur,
dum coquitur. Et qua rerum per-
mixtione totum hoc opus perfici-
tur? non nisi simplicis aquæ affu-
sione; quòd verò animadversione
dignum est, panis omnem ferè
alienam mixturam respuit, nam si
cum melle, sacharo, butyro, o-
vis, aliisque rebus hujusce gene-
ris paratus fuerit, quantum salu-
britatis illi decedit! licet autem
ad unam vel alteram diem palato
gratior sit dulciarius hic panis,
quàm densus postmodum, quàm
onerofus stomacho evadit? sic ne-
que Vinum ad hilarandas mensas
accedit, nisi prius mustum rustico
pede ab uvis expressum, in tinis
efferbuerit, in doliis despumarit,
ac defœcatum fuerit; quòd si præ-
nimia spirituum copia turgeat, &
Capiti noxam aliquam minitetur,
aut lymphæ, aut sacco franguntur
illius vires. Idem quoque fiat
de simplicibus Remediis illa à for-

dibus expurgando , infundendo ,
 macerando , decoquendo , succum
 exprimendo , & consimilibus aliis
 modis. Quòd si de maritandis sim-
 plicibus lubido aliqua subeat , id
 cautè fiat , ut non alienigenis , &
 exoticis tam facilè jungantur , sed
 iis quæ de eadem sint cognatione.
 Ut autem justa emendatio , & cor-
 rectio Medicamenti habeatur , ritè
 perspectam , & exploratam neces-
 se est habere Naturam , tum illius
 quod emendari debet , tum ejus
 quod pro corrigente adhibetur ;
 persæpe enim fit , ut hisce corri-
 gentibus , Medicamenti nativa vir-
 tus , aut nimis obtundatur , aut
 plus quàm par est exaltetur. Ad
 quot Secula creditum est Opii vim
 narcoticam calidiorum aromatum
 permixtione corrigi , atque cicu-
 rari , ut in Philoni Romani alio-
 rumque opiatorum præparatione ,
 cæca scilicet persuasione per tra-
 ducem ad nostra ferè tempora de-
 ducta ,

ducta, qua credidere Majores nostri vim Opii soporiferam in excellenti frigoris gradu esse positam.

Nolim tamen quis putet consuetudinem hanc Medicamenta miscendi & remiscendi traduci mihi tanquam seculi vitium, & imposturam; perantiquus enim mos est hujusmodi, & sola antiquitate defenditur qui primum in Græcia post Hippocratem caput extulit, ac postmodum apud Arabum Scholas maximè inolevit, & ex inde totam Medicam Rempublicam contagione quadam pervasit Consuetudinem hanc eleganter expressit Poetarum Princeps, dum Medicum quendam nomine Japidem describeret, Pæonium in morem succintum, ac satagentem ut sagittam infixam evelleret, qua Æneas in acie fuerat fauciatus, idque cum frustra pertentaret, tenaci forcipe telum infixum trahendo, & vulnus blande fovendo ex va-

riis herbis fotu parato. Venus Di-
ctamum creticum balneo permi-
scendo effecit, ut sagitta manum
secuta nullo cogente excideret.

*Lib. XII.
Ænei.*

*Hic Venus obscuro faciem circun-
data nimbo*

*Detulit, hoc fuscum labris splen-
dentibus amnem*

*Inficit, occultè medicans, spar-
gitque salubres*

*Ambrosiæ succos, & odoriferam
panacæam.*

*Odys.
Lib. 3.*

Id.

Lang.

Lib. 3.

Epist. 6.

Non ita verò Homerus, cujus
ævo forsan simplicior, ac propte-
rea salubrior erat medendi ratio;
Helenam enim describens celebre
illud mæroris, & luctus Pharma-
cum, h. e. Vinum Nepenthes pa-
rantem, ut Menelao, ac Telema-
cho Ulyssis Filio graves curas ob
longam nimis peregrinationem con-
fopiret, illam finxit radicem Oeno-
piæ in vino infundentem, qua plan-
ta in Ægypto à Polydamna Regis
Theonis uxore fuerat donata.

A. M.

Α' αὐτίκ' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρ-
 μακον, ἐνθεν ἔπιον
 Νηπενθεὺς τ' ἀχολόν τε κακῶν
 ὅππ' λήθον ἀπάντων.

At si modò languenti ægro medi-
 catum aliquod Vinum esset præscri-
 bendum, minùs ritè paratum ha-
 bebitur, nisi in illo infusæ, & ad
 putrilaginem usque fuerint mace-
 ratæ plantarum diversî generis ra-
 dices, folia, flores, fructus, se-
 mina, aromata, summatim inte-
 gra remediorum sylvæ, irrita sanè
 diligentia, qua numerus computa-
 tur, ubi virtus, & pondus quæ-
 ritur; Verùm usus obtinuit, ut in
 omni penè morbo miscellanea Re-
 mediorum turba, quam non im-
 meritò arenam sine calce quis di-
 xerit, in Scenam producat, ac
 pudori ferè sit Schedam aliquam
 ad Seplasiarium deferendam, & in
 propatulo collocandam conscribere,
 nisi celebre illud *Miscè* tamquam
 publicum Pharmaceutices sigillum
 fuerit appositum.

Non

Non possum, fateor, non mirari quomodo Medentium ferè quisquis tam severè tam religiosè in alendis Ægris victus simplicitatem servandam velit, ut siquid hac in re ab assidentium indulgentia peccatum fuerit, ad ravim usque clamitet ac protestetur sibi culpæ minimè vertendum, siquidquam sinistri contigerit, in administrandis verò Remediis, quorum vires persæpè non satis sunt perspectæ, & stomacho insuetæ, nullum non mixturarum genus tam fidenter in usum revocet. Profectò quantum ad Vitæ longævitatē, ac integram valetudinem servandam conducat victus simplicitas, nemo non novit, ac satis palam faciunt veteres Eremiticæ, qui solis herbis, & palmarum fructibus victitantes, ad integrum seculum vitam producebant, id ipsum quoque testantur rustici homines, quibus, ut agebat Virgilius,

Fun-

Fundit humo facilem victum ju- Georg.
lib. 2.
stissima tellus

Non sic autem urbanæ gentes,
ac præsertim nobiles, & principes
Viri, qui quodcunque cupediarum
genus elementa per omnia quæ-
rentes, graves sibi morbos ac-
cerfunt, & in medio vitæ stadio
in Orci familiam descendunt. Re-
ctè quidem in hanc rem Venusi-
nus Poeta

— *Nam cum simul assis* Horat.
sermo.
lib. 2.
Miscueris elixa, simul conchyli-
turdis, Satyr.
2.
Dulcia se in bilem vertent, sto-
macoque tumultum
Lenta feret pituita — —

Neque sola ciborum varietas
morborum nutricula est, sed &
potus quoque; sic vina celebri-
ora, variis ex locis conquifita, ve-
luti Hispanica, Gallica, Italica,
quibus in conviviiis se proluunt
Proceres, cum Stomachum subie-
rint, non minùs inter fe diffident,
ac

ac tumultuantur, quàm nationes,
 ac populi unde fuerint advecta.
 Aqua ipsa, qua nullus potus sim-
 plicior est, tunc magis commen-
 datur, cum saporis, odoris, &
 cujusque peregrinae qualitatis ex-
 pers est; sic aquam illam ob puri-
 tatem suam adeò celebrem, quam
 M. Agrippa Romam deduxit, Vir-
 ginem appellarunt, quia, refe-
 rente Plinio, herculaneo rivo in
 prænestina via se commiscere res-
 pueret. Sic magnorum fluminum
 aquas ad potum insalubres esse,
 litteris prodidit Magnus Hippocra-
 tes, siquidem cum magna flumi-
 na, velut Eridanus, Rhenus, I-
 ster, variis ac diversis fluminibus
 in unum confluentibus magnitudi-
 nem suam acceptam referant, non
 possunt non habere aquas diffor-
 mes, & inæquales prout variis ex
 locis varios sapores combiberint;
 aquas hujusmodi propterea divinus
 Præceptor non ineleganti vocabu-
 lo

*Lib. 31.
cap. 30.*

*De aere
aquis,
locis
num. 21.*

lo *dissidentes* appellavit. At si ad sanitatem fartam tectam servandam adeò conducit cibi, & potus simplicitas, cur ad amissam redimendam feliciorem operam non præstabunt simplicia, quàm composita Remedia? An si humorum saburram, vel cato, vel ano educere animus sit, desunt in simplicium classe Catarthica, Emethica, atque etiam Minorativa (sit verbo venia) h. e. Medicamenta alvum blande solventia, quo remedii genere non caruere veteres Medici, qui lenientia syrnesmos appellabant? An si particulare aliquod Viscus, uti Caput, Stomachum, Hepar, Lienem, Renes, aliasque partes roborare, iisque tonum suum restituere, mens fuerit, è simplicium Regno non suppetunt Cephalica, Stomachica, Hepatica, Splenetica, Nephritica præsidia? An si de veneno propinato, vel ingenito, sive per ferarum

Lang.
lib. 1.
epist. 17.

rum morfus illato agatur ad Theriacam, satis tutum est confugium, tanquam ad unicum Alexicon herculeis viribus instructum ad venenum quodcunque perdomandum, ac potius, si veneni conditio innotuerit, à singularibus, & specificis non quærat auxilium? Absit autem ut hujus tam celebris præsidii eximiationi & famæ ubique gentium quidquam detractum velim, solum innuere liceat Theriacam, quanvis in illa tot sint congesta alexipharmaca, non esse universale Antidotum, cum satis constet in acri, & rodente veneno noxiam illam esse, & longè majora beneficia è simplicibus remediis, uti è lacte, & oleosis substantiis obtineri. Nomine autem simplicium nequaquam intelligi velim ea sola, quæ nobis è vegetabilium familia, sed etiam illa, quæ ex animalium, & mineralium classe abundè suggeruntur, quæ

*Vide
Valles.
in 7. E-
pidem
n. 79.*

quæ singula recensere nimis longum
 esset. Sicco tamen pede thermæ
 aquas præterire non licet, quas
 tam larga vena ubique terrarum
 Natura profudit, quas inter
 primas tenent Aponitanæ, tum
 antiquitatis jure, tum ob divinas,
 quibus excellunt virtutes, quando
 Claudianus illas *commune Medentum
 auxilium, & præsens Numen* appellavit,
 cum omnia penè mala, quæ Artis
 magisteria eluserint, ad hæc
 medicatrices undas, tanquam ad
 lethea pocula feritatis suæ oblita
 conquiescant. Vetus tamen scabies
 miscendi, ac remiscendi Medicamenta
 non finit interdum ut sacri
 thermarum latices, quales Natura
 protulit, ægris potandi exhibeantur,
 cum aliquando Thermæ aquæ
 variis Scatebris, & diversæ
 facultatis eductæ simul commisceantur,
 sive alicujus spiritus, ut vitrioli,
 sulphuris, aut alicujus acidi
 stigmati-
 tis

clau-
 dianus
 de bal-
 neis a-
 ponita-
 nis.

tis affusione ut diureticæ fiant;
 depraventur, conjectura non pror-
 fus improbanda, quòd hoc pacto
 conflare possint aquæ stygiæ, &
 rodentes. Suppeterent quam plu-
 rima alia argumenta, sed vereor
 ne prolixitate nimia favorem ve-
 strum minùs demereri possim; pau-
 ca tamen per humanitatem ve-
 stram adhuc proferre liceat, ut
 quod mihi ab initio fuit propofi-
 tum planè evincam. Quam diu à
 peritioribus Artis Magistris insu-
 datum est, ad Febrifugum aliquod
 conflandum, ex triplici Regno ma-
 teria petita? at omnes hæcenus il-
 lorum labores, frustrante diligen-
 tia, in irritum cessere, & si ali-
 quod antipyreticum in illorum mo-
 numentis extat, non nisi sub gry-
 pho descriptum legitur, ut Delio-
 natatore opus sit, si mens Aucto-
 ris sincera habenda sit. Solus Pe-
 ruvianus cortex, nobis à Divina
 beneficentia munus concessum, si-
 ne

ne alterius rei mixtura in qualibet Regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento, Febres saltem recurrentes atque intervallatas fugat, & exterminat; quanquam non defuerint, qui hjeron hoc picron ex Arbore Vitæ decerptum temerare pertentarent Opio; aliisque rebus adjectis, ut solitis mangoniis vulgo impone-
rent. Ex eadem Peruviana Regione postremò ad nos deferri cæpit radix quædam Ipecacaunha dicta, singulare ac plane divinum Remedium ad fluxus dysentericos persanandos, quod morbi genus, ut pote epidemicum Urbes, & Agros depopulatur, ac interdum magnos Exercitus non solùm decimavit, sed prorsus delevit. Ad Luem venereum, Monstrum horrendum ingens perdomandam, quodnam Guajaco præstantius habemus Remedium? Hoc ligno in aqua simplici infuso ac decocto
cel-

celticam labem quolibet alio Remedio ferè inelivibilem mirificè abstergimus, ac defædatis corporibus pristinum nitorem conciliamus. Haud sum nescius decocto ex Guajaco multa alia admisceri solita, ast id fieri existimo ex veteri intemperie Medicamenta permiscendi, cum ea, quæ hoc ligno incoqui solent, reddere quidem possint potionem minùs gratam, sed non magis salubrem Hinc nunquam satis dignè commendandum Antonii Galli consilium, qui cum sua quoque ætate prophari hoc remedium multarum rerum permixtione observaret, idque sine stomacho perferre non posset, *Librum de Ligno Sancto non permiscendo* conscripsit. Sicubi ergo multiplici, ac fido experimento medicamentorum, quæ simplicia vocant, & quorum tam magna est supellex, satis perspecta fuerit Virtus, prudentis ac ingenui Medici

dici erit talia Remedia in curandis
 ægris illis præferre, quæ nimis
 studiosè parata varias metamor-
 phoses subierint. Nostros tamen
 temporibus gratulari licet, quibus
 multis antiquatis opinionibus va-
 lere jussis, analysis potius, quàm
 synthesis curæ est, & saniori con-
 silio usui esse incipiunt dona in-
 corrupta divinæ Parentis & artifi-
 cis Naturæ, quæ sicuti ad lampa-
 dem vitalem sustentandam Alimen-
 ta nobis liberaliter indulgit, ita ad
 morbos profligandos Medicamen-
 ta abundè suggestit, & propriis
 manibus concinnavit.

*Ledel.
 Ephem.
 Germ.
 Decur.
 III. An-
 n. 19.*

NOI REFFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la Fede di revisione , & approbatione del P. F. Vincenzo Maria Mazzoleni Inquisitore nel Libro intitolato : *Orationi di Bernardino Ramazzini Publico Professor dello Studio di Padoa* , non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica , & parimente per Attestato del Segretario Nostro ; niente contro Principi , & buoni costumi , concedemo Licenza à Gio. Battista Conzato Stampatore , che possi esser stampato , osservando gl'ordini in materia di Stampe , & presentando le solite copie alle Pubbliche Librerie di Venetia , & di Padoa .

Dat. 20. Luglio 1708.

(
(Girolamo Venier K.^r Proc. Ref.
(Marin Zorzi Ref.

Agostino Gadaldini Segr.

THEORICÆ MEDICINÆ

Nullum Jus esse, ut supra Practicam Dominatum affectet.

ORATIO

OCTAVA

Habita in Patavino Lyceo

DIE 5. NOVEMBRIS M. DCC VII.

Quemadmodum pro civilis societatis recto regimine, cujus beneficio à ferarum victu dispescitur humanum genus, varia instituta fuere Politicæ genera, ita ut modò unus, modò plures simul dominatum exercerent, ita pro regenda humani corporis Valetudine, quæ unicum in terris bonum est, quando non est vivere vita, sed valere, idem pariter evenisse arbitrari licet, A. O. Ab ipsius Mundi primordiis cum primo nostro Parenti

renti post lapsum, ac exinde il-
 lius posteritati infudandum fuit ad
 victum, five terram exercendo,
 five venando, five opere pastori-
 tio, sibi comparandum, variæque
 aeris, tum æstus, tum frigoris in-
 temperantiæ subeundæ, ac propte-
 rea primævum illud virium robur in-
 fringi, & infirmari cæptum est, erum-
 pente infesta morborum segete,
 sola Medicina Practica tutandæ,
 & reparandæ salutis Jus summum,
 & arbitrium sibi adscivit, & ad
 multa secula non improspere exer-
 cuit. Comparata itaque varia re-
 mediorum supellectile simplici ta-
 men, utpote è vegetabilium cen-
 su deprompta (cum nondum i-
 tum esset in Terræ viscera,
 neque ea, quæ altè Natu-
 ra recondiderat in apricum fuif-
 sent eruta) primam suam ætatem
 satis placidè, & feliciter traduxit
 Ars Medica, tunc temporis Ars
 verè muta, silente omninò Theo-
rica.

rica. Ast ubi mortalium mentem
 sciendi æstro insita vi flagrantem
 rerum naturalium causas investi-
 gandi cupido, semper tamen lau-
 danda, incessit, tunc primum
 remediorum, quæ salubriora fue-
 rant comperta, quæsitæ est ratio,
 & nascentium in dies morborum
 attentè observari cœpta est indo-
 les, & ingenium. Paulatim igitur
 Practicæ Medicinæ se comitem
 addidit, & socias vires junxit
 Theorica, reverenter tamen circa
 illam tanquam Parentem se gerens,
 rationem quippe factæ, non fa-
 ctum rationi accomodans. Ve-
 rum temporis progressu, ac po-
 tissimum ob raram, & admiran-
 dam exacti nuper seculi felicitatem,
 propter tot gloriosa Inventa
 majores nido pennas extendens,
 adeò in sublime se evexit, ut
 comitem suam multis parasangis
 post se videatur reliquisse. Mo-
 dò igitur sola Theorica admira-

4
tioni est, sola commendatur, ac
potissimum excolitur, jamque fe-
rè nemo est, sive Philosophus,
sive Philomates, qui de humani
Corporis structura, & partium
usu, qui de cujusque morbi vel
exotici natura, & indole, qui de
remediorum potestate, ac illorum
in humanis corporibus operandi
modo disertè, ac nervosè differe-
re, atque etiam scribere, si velit
non possit, licet medendi usum
non teneat magis, quàm navigan-
di modum, qui Nauticam ex Li-
bris tantum didicerit. Hæc itaq;
Facultas adeò culta, adeò splen-
dida, ut fulgore suo reliquas Ar-
tes prægravet, Dictaturam, &
principatum supra Practicam vi-
detur affectare, ac licet Mundo
posterior nata alteri antiquissimè,
& cujus fortunæ antea velifica-
bat, gubernaculum è manibus jam
jam tentat eripere, leges, & ope-
randi modum illi vel è longinquo
præ-

5

præscribens. Mihi igitur in hoc
amplissimo Scientiarum omnium ,
& Artium Emporio Practicam,
Medicinam profitenti, æquum vi-
sum est coram Vobis tanquam æ-
quissimis Judicibus hodierna hac
mea Oratione causam hanc age-
re, ac rationibus, & exemplis pa-
lam facere, non esse Theoricę Me-
dicinæ Jus ullum, ut supra Pra-
cticam despoticum dominatum sibi
deposcat, sed potius optandum,
ut ambæ hæ humanę felicitatis
Præsides ad invicem foederatæ mix-
tum exercean ex æquo imperium.

Quàm facilè, ac frequenter ra-
tiocinia nostra, ut ut ingeniosa,
ac penè apodictica nobis illudant,
ac imponant, non paucis exem-
plis, cum iis ex rebus, quæ ad
naturales scientias, tum quæ ad
Civilem prudentiam spectant, de-
monstrare possem si vellem. Quid,
precor, in Philosophorum Scho-
lis majori plausu exceptum, &

constantius retentum, quàm simplicium corporum, ex quorum mutuo complexu omnia primò conflentur, & in quæ omnia demum solvantur, excogitatus ille quaternio, ex eo deductus, quòd duo sint corpora, quæ ex sua gravitate descendunt, veluti Terra, & Aqua, alia duo, quæ ex insita levitate sursum petant uti Aer, & Ignis? Ast hujusmodi doctrina de Elementorum numero de credita quorundam corporum levitate apud Eruditos modò quid inanius, quid leviùs? Omnia corpora, quæcunque ea sint, à propria gravitate deorsum ferri, & urgeri, nihil autem sursum nisi ab aliena vi efferri extra omnem dubitationis aleam existit.

*Ne tibi dent, timeo, flammarum
corpora fraudem;*

*Nec cum subsiliunt ignes ad tecta
domorum,*

*Sponte sua facere id sine vi subi-
gente*

gente putandum est.

Sic olim quoque Lucretius *de Lib. 2.*
rerum natura ; quot Mundi Systeme-
mata humanæ mentes hætenus cu-
dere , quæ fidem & suos Cultores
promerita sunt ? Nisi sacro-
rum Voluminum auctoritas piorum
mentem inter obsequii repagula
coerceret , pauci forsan essent ,
qui in eam non irent sententiam ,
quæ statuit Terram, cui insistimus,
assidua rapi vertigine , Solem au-
tem in Mundi centro regia maje-
state immotum stare; adeò benè
omnibus phænomenis in hoc Syste-
mate respondet Planetarum Theo-
rica. Porro quam sæpè in rebus
tum publicis , tum privatis, nos fal-
lant nostra consilia ad prudentiæ
libramentum licet expensa, Vete-
rum monumenta , & quotidiani ca-
sus abundè loquuntur. Satis sit in
hanc rem dictum illud Bruti , qui
post Cæsaris necem pro afferenda
Patriæ libertate patratam , cum

omnia benè confulta male ceſſiſſe
adverteret , ferrum manu ſtrin-
gens , quo ſibi mortem conſciſce-
ret , exclamaſſe fertur. *O miſera*
Dionys. Halica. L. 47. Virtus ergo fabula eras , ſeu verba ,
& ego te uti rem colebam , & exerce-
bam , verùm fortunæ ſerviebas.

Haud aliter in Arte Medica ,
Arte , ſi qua ulla eſt , planè conje-
cturali , ut in qua non ſecus ac in
militari , & navigatoria ſolet fortu-
na ludere , paſſim contingere vi-
demus ; non rarò quippe evenit ,
ut ea , quæ ad morbum aliquem
oppugnandum ritè , & ad medi-
cas leges fuerant ſancita , ut ne-
que Hippocrates ipſe potuiſſet me-
lius , in ipſo conſlictu eventum ,
fortiantur adeo improſperum , ut
ſuſcepta conſilia , ſi non apertè ,
tacitè ſaltem damnare neceſſe ſit ,
& contrariam proriſus inceptæ cu-
rationi viam inire, exemplo Anto-
nii Muſæ qui Auguſtum graviter
laborantem contraria Medicina
reſti-

Plin. Lib. 29. H. N. cap. 1.

9
restituit: Habet equidem ea Medicina pars, quæ Theorica dicitur, speciosa theoremata, & universalialia quædam effata, quorum merito scientiarum cœtui videatur posse accenferi, ast ubi ad tecmarfim, & curandos particulatim morbos velit descendere, non pauca illi obviam fient impedimenta, adeò ut perisæpè reipsa præstare nequeat, quæ fidenter, & magnificè nimis sponponderat. Regionum, & locorum diversitas, varium, & multiforme alimentorum genus, quibus non tam ad necessitatem quàm ad voluptuosam vitam utuntur homines, particulares in quibusdam Idiosyncrasia, Epidemica quædam morborum constitutiones, identidem recurrentes aliæque abditiores causæ, peritiores Medicos perisæpè compellunt, ut elegantioribus ratiociniis nuncio remisso, sive fortunæ arbitrio, sive Naturæ nutibus cæco quodam modo au-

scultent, & morem gerant. Si popularis aliqua constitutio, uti februm, pleuritidum, alui fluxuum, aliorumque id genus affectuum vagari incipiat, quàm cautum, quàm circumspectum oportet esse Medicum! etenim, si quidquam sapiat, suspensio pede procedet, nec tam facilè, ut in morbis sporadicis ad magna remedia administranda descendet, nisi prius attentè observarit quo tenore natura procedat in iis curandis, quos sua fors non peremerit; novit quippe ea remedia, uti phlebotomiam, purgationes, febri-fuga, aliaque id genus, quæ in una Constitutione contulerint, in altera licet simili, & in eodem specie affectu Aegros jugulasse. Eos propterea, quibus in hujusmodi Constitutionum principio ægrotare contigerit, sub infausto sydere natos vocare liceat, quorum periculo nimirum perdiscant Clinici, qua-

qualem postea in cæteris curatio-
nem instituant. Non ideo tamen
is cenferi velim qui putem, ratio-
ne neglecta, ab Eventu solummodo
notanda esse facta, careat enim
successibus qui ita sentiat; sit E-
ventus uti apud Livium agebat Q.
Fabius Maximus stultorum magi-
ster, si ratio constans, & immuta-
bilis sit, ubi tamen de corio hu-
mano agitur, & ratio veri specimen
aliquod tantummodo habeat, Even-
tum, & Experientiam, quæ Ar-
tem fecit præferendam crediderim.
In a longis quidem morbis, quos
tempus ut facit, ita & solvit, si
omnia secundum rationem facienti non
succedat, secundum rationem non
statim condemnetur, si quid non
statim profuit; in acutis autem mor-
bis cito mutetur quod non profuit;
liceatque experiri aliud, atque aliud.

L. 22.

Vide

Hæur-
nium l.

2. Apho.

52.

Celsus
l. 3. cap.

1.

Novus aliquis morbus, uti ali-
quando evenisse legimus, caput
efferat, quales turbæ excitantur,

A 6

quàm

quàm gravibus logomachiis inter
 se dimicant celebriores Artis An-
 tesignani ! ut morbi non antea
 visi , neque apud Veterum quen-
 quam adumbrati indolem , ri-
 mentur & rationalem medendi
 modum statuunt , quod ferè tamen
 non assequuntur , nisi postquam
 Practica Medicina , aut casu , aut
 analogismo proprium , & singulare
 remedium repererit , ac evulga-
 rit. Jam duo secula effluxere , ex
 quo Gallicus morbus , Italiam pri-
 mò in Neapolitano Regno , mox
 totam Europam dira contagione
 pervasit , & adhuc infestat , licet
 tandem mitior factus multum fe-
 rociæ & insolentiæ suæ dimiserit ;
 si monumenta Scriptorum evolua-
 mus , qui hujusce morbi historiam ,
 & curandi modum tunc temporis
 tradidere , quæ somnia quàm inep-
 tas disceptationes in iis deprehen-
 demus ! Profectò in quibusdam il-
 lorum versandis vix risum , in qui-
 busdam

busdam vix somnum tenere me fateor. In hanc rem id unum sufficiat, valde plausibilem fuisse illorum sententiam, qui crederent Gallicam luem nil aliud esse, quàm calidam, & siccam Jecoris intemperiem, ex contrariorum regula facilè expugnandam. Simplex autem Guajaci in aqua decoctio non minus ad Theorias omnes, quas de hoc morbo veteres confinxerant, prorsus abolendas valvit, quàm ad Celticam labem eluendam.

Non absimili ratione Peruvianus Cortex, celebre illud Febrifugum, cujus nostra hac ætate tam frequens, nisi forsan nimius, & impudens est usus, nondum medullitùs febris naturam nos attigisse palam fecit, cum sat virium habuerit, ut omnium Antiquorum de natura Febris Systemata è suo gradu deiceret, & Recentiorum quoque Ideas omnes, quæ de hoc

*Hac de
re vide
Bertinū
in De-
fensione
Medici-
ne.*

affectu hætenus prodire , non
 parum dubias reddiderit , adeò ut
 inter ea, quæ adhuc defiderantur
 non immeritò referri possit , scire
 quid verè sit Febris. Sic Indorum
 Practica Medicina particularibus
 suis remediis suppetias indigentis
 nostris identidem ferens Europeo-
 rum Theoricam exercet , & fatigat.

Nolim tamen quis putet ; vel-
 le me iniquo animo Theoricam ,
 tanquam rem inanem , & nullius
 usus hoc pacto traducere ; illam
 enim semper maximi feci , & fa-
 ciam , qua nimirum si careret Ars
 Medica manca esset , & imperfe-
 cta , sed ea tantum mihi mens
 est , ut ostendam non esse illi un-
 de tantum se efferat , ut supra
 Practicam dominatum sibi deberi
 existimet , & illi præire velit cu-
 jus vestigia olim pressit ,

Persius
Sat. 5.

Ut rota posterior currens , & in axe
secundo ;
 etenim longè diversum est ratio-
 cinari ,

cinari, ac operari, atque aliud est
 Ægrum videre in lecto jacentem,
 aliud in libro descriptum; Vena
 tangenda est, atque observandæ
 magnæ illæ morborum tempesta-
 tes, & insultuum reciprocationes,
 quibus in suis lectulis tanquam
 in Euripo Ægri jactantur. Fre-
 quentibus Exstispiciis insignium
 Professorum exemplo in corpori-
 bus recens denatis, & adhuc ca-
 lentibus lustranda sunt Viscera,
 & partium nervosarum fibrillæ, &
 capilamenta exploranda hac ratione
 divinando, non res futuras, ut olim
 Haruspices, sed quænam fuerit
 morbi non sat benè cogniti, &
 subitæ, vel non prænunciatæ mor-
 tis vera, & germana causa. Ve-
 rus itaque Practicus totus opero-
 sus est, & mente, & manu Na-
 turæ librum consulens, & evol-
 vens, ut exinde magis ad agen-
 dum quàm ad dicendum instru-
 ctior, & paratior esse valeat; Exul-
 tet

*Jo. M.
 Lancif.
 Archia-
 ter Pon-
 tificius
 de mor-
 tibus su-
 bitaneis*

tet in ditione sua quantum lubet Theorica, sibi plaudat, & vires suas ostendet, at in Practicę fines transgressa sibi temperet, & magna semper efflandi tumore omissa, agnoscat qualis in ea provincia hospes illa sit, & quanto temporis impendio constet fidelis, & solidę Praxis acquisitio. Quis autem, modò literarum studiis fuerit instructus, ac puriorem Philosophiam hauserit, nostra hac ætate, qua omnia complanata sunt, ac ad Scientias omnes facilis patet aditus, quis, inquam, sola selectiorum Scriptorum lectione in bonum Theoricum exiguo tempore, si velit, emergere non possit, quamvis Lycei fores nunquam salutarit, & neminem è subfelliis declamantem audierit? Seponat ergo secreta sua studia is, qui soli Theoricę se totum mancipavit, & Libris dies noctesque impallescent vitam lucernariam

riam degit, scire affectans quid-
 quid tùm Veteres, tùm novi Scri-
 ptores dixerint (quando persæpè
 nostrum scire nil aliud est, quàm
 scire quid unus, & alter dixe-
 rit.) seponat inquam libros, &
 Medicæ Praxi se addicat, Noso-
 comia adeat, vikatim Ægros invi-
 fendo, uti mos est, Clinicis, discur-
 rere incipiat, qualis Tyro apud
 ægros, & Assidentes apparebit præ-
 ceptis, ac documentis Scriptorum
 licèt instructus, & saginatus? Stu-
 pens nimirum, ac attonitus ceu
 ineptus, Artifex, suo indicio quasi
 Sorex se prodet. Idem prope-
 modum in experto Medico in-
 aggrediendis morborum curationi-
 bus accidere crediderim, ac olîm
 Declamatoribus in agendis causis.
 Illi etenim, qui privatis in locis
 declamare consueverant, doctè li-
 cet, ac disertè Controversias ad
 lubitum sibi fingendo, ubi pri-
 mùm Forum ingrederentur, a-
 licujus

licujus causę patrociniū susceptū-
ri, conspectu loci, & Judicium
interdum ita perterrebantur, ut
illos ex improvīso sua Eloquentia
desereret, & Clientes potius,
quā Patroni cēseri possent.

Quintt. Instit. Orat. L. 12. Cap. 7. *Proprius est Fori profectus, ajebat*
olīm Oratorię facultatis magnus
Institutor, alia lux, alia veri di-
scriminis facies, plusque si sepa-
res, usus sine doctrina, quā citra
usum doctrina valeat; Ideoque non-
nulli senes in Schola facti stupent
novitate cum in judicia venerunt.

Quod igitur in judiciario Foro o-
līm observari consueverat, illud
ipsum in Foro quoque Medico
contingere videmus, ubi quis ma-
nus nondum medicas admovere
vellit ad venas tentandas, & phar-
maca pręscribenda.

Fasces ergo ad Ægrotantium
lectulos submittat necessum est,
doctus licet, & eruditus Theori-
cus, atque is pręsertim qui re-
cens

cens ab Academia venerit, & paulò ante laureatus de gravioribus morbis facilem victoriam, sibi sponderit. Non satis est enim celebriora Hippocratis, Celsi, aliorumque Medicinæ Procerum documenta in numerato, ut dici solet habere, ut certò quis proferre possit, qualis sit morbi, quem curandum suscepit conditio, & ingenium, ubi nam cubet, cui parti exitium minitetur, qualem eventum sit habiturus, & quibus præfidiis tentanda sit oppugnatio: Pulchrum quidem esset scire etiam quæ ad medicam eruditionem spectant, sed quemadmodum perito Nautæ indecorum non est, Marini fluxus, & refluxus causam nescire, dummodo non ignoret ubi syrtes, & scopuli lateant, & quomodò portum occupare oporteat; ita bono Practico nequaquam vitio vertendum, si quædam ignoret, quæ ad elegantiam

gantiam, potiusquam ad ægrotantium salutem spectant.

3. in 6. *Similitudines parere errores etiam*
Epid. bonis Medicis pronunciavit olim
 Magnus Artis Præceptor, quod utiq;
 verum est, cum non rarò contingat, ut diversi omninò specie Affectus iisdem signis, & Symptomatibus stipari soleant, ut Colica, & Nephritis, Galeno teste, qui ingenua confessione se deceptum fuisse scripsit, dum putaret se Renum dolore laborare, ac postea Colica passione se mulctatum fuisseprehenderit; Ast huiusmodi Præceptoris dictum longè verius est in Theorico quàm in Practico, novit etenim bonus, & expertus Practicus quàm facile sit decipi, & quam difficile sit Judicium, immò quam periculosum Artis, & Artificis honori de morbi natura Judicium asseveranter proferre, atque illud propalam facere. At si hæc veri
 speci-

2. de loc.
 affec.
 Cap. 5.

specimen aliquod præferant quanam ratione, quo titulo unquam Theorica primatum in Arte sibi deponcat? an quia consilio, & documentis multum lucis Practicæ foeneretur, ac illi quodammodo facem præferat ne cespitet, ne à recta semita deflectat? At facem præferre ministerium est non ejus qui dominetur, & imperet, sed qui serviat. Multum quidem Theoricæ debet Practica, quis inficiari ausit? etenim benefacta malignè detrectare nefas esset, si tamen dati, & accepti ineunda sit ratio, in incerto erit quænam alteri plus debeat. Id tamen certum est bono Practico longè plus Ægrum debere, quam bono Theorico; eum enim, qui magis cum Ægris, quàm cum sanis hominibus ævum traduxerit non tam facile fallent morborum sub larva latentium monstruosæ facies, neque erroribus, tum in judican-

do,

do, tum medendo ita erit obnoxius, ut his, qui legendo, scribendo, & declamando consueverit. Fidem autem meis is dictis promereri mihi non viderer, nisi aliqujus exempli appositione rem certam facerem. Ab humanitate vestra itaque Ornatissimi Domini impetrare liceat, ut in hanc rem historiam oppidò curiosam, & memoratù dignam referam.

*Anto-
nius Ri-
cobonus
in Gym-
nas. Pa-
rav. L.
Quinto
Cap.
Quinto.*

Venetiis Anno septuagesimo sexto supra sesquimillesimum non adspernanda pestilentiae signa ex improvviso se prodidere, cujus rei novitate Primorum Ordinibus, & tota Civitate perculsa publicae salutis custodiae singulari diligentia invigilari coeptum. Verùm cum ob frequentiora in dies funera rumor hujusmodi percrebesceret, ac magnae inter Medicos, uti mos est, obortae fuissent circa morbi Naturam contentiones, aliis pestilentem morbum esse negan-

gantibus, aliis verò reclamanti-
 bus diram, & exitialem pestem
 esse, non multò post stragem in-
 gentem edituram; idcirco inter
 hæc discrimina, & Medentium in
 re tam gravi disceptationes, ut
 decerneretur qualis esset revera
 grassantis morbi conditio, publi-
 co decreto Venetias acciti Hie-
 ronymus Mercurialis, & Hiero-
 nymus Capivaccius, Patavini Ly-
 cei duo tunc temporis clarissima
 lumina. Splendido itaque comi-
 tatu Venetias profecti sunt hi
 celeberrimi Viri, neque minori
 expectatione ab universa Civitate
 excepti fuere, ac olim magnus
 Hippocrates ab Abderitis ad cu-
 randum Democritum evocatus.
 Munus ergo suum adorti vagan-
 te morbo ad severum examen
 juxta normam medicarum legum
 adducto, ac signis omnibus pestis,
 tum prophetomenis, tum epiphe-
 nomenis, ritè pensitatis, nec non
 par-

partium inter se dissidentium rationibus utrinque auditis, ad Eccelsum Collegium perducti, coram Serenissimo Principe sententiam suam tulere nequaquam pestilentem esse, eam quæ vagabatur Epidemiam, ac liberè professi sunt se suis methodis, ac præfidiis morbum hujusmodi curaturos. Ad tam favorabilem sententiam pronis auribus exceptam, & palam factam magna anxietate, & metu illicò soluta est Civitas, quæ in summum gaudium effusa Soteres suos ad Cœlum usque efferebat. Verùm intra paucos dies miserè pessum ivit malè concepta lætitia, etenim cum à solita diligentia lue infectos ad remotiora loca adsportandi desitum esset, exitialis ille morbus à Judicibus tantæ auctoritatis tanquam insons absolutus majori securitate in vulgus sævire cœpit, adeò ut anni unius spatio centum ferè hominum

minum milia in Orci familiam
demiserit; perhumaniter tamen er-
ga suos Iudices se gessit pestilens
ille morbus, illis enim pepercit,
ac indulgit, ut sospites, comitatu
suo tamen, magna ex parte orba-
ti, Patavium redirent; sic

Quasitæ nocuere Artes, cessere Ma- Geor.
gistri, L. 3.

Phillyrides Chiron Amythaoniusque
Melampus

ut olim Virgilius de Medicis in-
pestilenti quadam constitutione.
Talem habuit exitum tantorum
Virorum, tam magnifica, tam so-
lennis ad Venetam Urbem pro-
fectio.

Abfit autem ut hujusmodi nar-
ratione, tam insignium Professo-
rum famæ, & existimationi quid-
quam detractum velim, perennis
enim erit illorum gloria, & no-
men, donec inter mortales vige-
bit Ars Medica, & Lyceum hoc
stabit Æternitati sacrum, sed so-
lum

lum mihi animus fuit, ut Clariss.
Virorum exemplo, qui in Theo-
ricis magis claruere, quàm in Pra-
cticis, & quorum methodi habe-
bantur pro Secretis, propositum
meum firmiùs statuminarem.

Cum ergo satis superque, nisi
me fallit philaucia, fuerit demon-
stratum nullum jus Theoricæ le-
gitimum esse, ut supra Practicam
dominatum ullum obtineat, nihil
optabiliùs foret, nihil ad publi-
cum bonum magis conducibile,
quàm ut hæ binæ Valetudinis Re-
ctrices, simultatibus sepositis, sin-
cerum inter se inirent foedus, &
sociale ex æquo regimen exerce-
rent. Multò magis quidem optan-
dum foret, ut idem esset, bo-
nus Theoricus, & bonus Practi-
cus, sed paucis hoc datum est,
ac iis tantum

— — quos æquus amavit
Jupiter, aut ardens evexit ad æthe-
ra Virtus.

Habue-

Habuerunt tamen singulæ Ætates huiusce ordinis Professores, habet etiam præsens hæc ætas, & nostrum hoc Lyceum. Summa itaq; votorum sit, ut ambæ hæ Facultates, quibus Ars constat, & perficitur, Consilio & opere, Præceptis & Experimentis ita ad invicem consentiant, ut non duorum, sed unius tantum videatur imperium.

17
Hic est liber singularis Aristotelis
de ordine rationis, habet
tam praecepta, quam rationes, et notum
est hoc Lyceum. Summa huius
tam in rebus, quam in
rebus. Ars con- et
con- et con-; Principia et
Experimentis in ad invicem con-
tinentur, et non in
sunt, tantum videtur impo-
nere.

HYEMALIS CONSTITUTIO

ALGIDISSIMA

ANNI M. DCCIX.

ORATIO NONA

Habita in Patavino Lyceo die XIII. Maii

A' BERNARDINO
RAMAZZINI

*Cum Primariam Practicæ Medicinæ
Catbedram primùm conscenderet.*

PATAVII, M. DCCIX.

Ex Typographia V. Frambotti, &
Jo. Baptistæ Conzatti.

SUPERIORIBUS ANNUENTIBUS.

12
HYEMALIS

CONSTITUTIO

ALISSIMA

ANIMAE

ORATIO

IN

FERIA

ANIMAE

IN

ANIMAE

ANIMAE

ANIMAE

ANIMAE

ANIMAE

Illustrissimis, & Excellentissimis D. D.

PATAVINI ATHENÆI
MODERATORIBUS,

D. FEDERICO MARCELLO

D. Marci Procuratori,

D. HIERONYMO VENERIO

Equiti, & D. Marci Procuratori.

D. MARINO GEORGIO.

BERNARDINUS RAMAZZINI

Felicitatem.

RATIONUM mea-
rum, quas in Pata-
vino Lyceo occasione anniversaria
Studiorum instaurationis, hæte-

nus habui, libello Vobis inscripto
 Illustrissimi, & Excellentiss. Viri,
 additamento erit Oratio hac mea
 nuper habita, cum primariam
 Practicæ Medicinæ Cathedram;
 cui ex singulari beneficentiæ vestræ
 munere addictum me video, pri-
 mum conscendi. Quàm tenue il-
 lud esset, quod vestrorum Nomi-
 num amplitudini offerre ausus
 fueram, agnoscens, in ipsa nun-
 cupatoria Epistola, protestatus
 fueram Opusculo jam edito velle
 me quotannis adijcere quidquid
 in hoc genere è paupere meo penu
 prodire posset, quod nunc præsto,

ac libenter præstabo cum mea plurimum intersit librum ita augere, ut milesima pagina surgat. Argumentum quod in hac mea Oratione tractavi Sapiencia vestra forsitan non indignum esset si Vobis, quos publicis commodis Virtus vestra perpetuò addixit, isthac leggere vacaret. Philosophicè, & Medicè differendi ansam præbuit hyemalis hujusce Anni Constitutio tam algida & communis, quæ Venetæ Urbi obsidionali maris congelatione plus terroris quam ullus unquam hostis armatis navibus iniecit. Hoc igitur qualecumque

sit munusculum ad Opusculi accessionem, & obsequii mei argumentum hilari vultu, ut soletis, excipite. Valetē diu ac plurimū Mecænates Amplissimi, sic ut Hesiodi senectū Vobis contingat.

Patavii die 2. Junii 1709.

T si eorum quæ non nisi
 multo labore, & co-
 natu superata fuerint
 meminisse quoddam vo-
 luptatis genus dicitur,
 perpaucos tamen esse existimo qui
 ad illius loci conspectum ubi gra-
 ve aliquod discrimen aliquandò su-
 bierint, non inhorrescant; quomo-
 documque enim siue fortunæ be-
 neficio siue redeunte in præcordia
 virtute, quis evaserit, locus tamen
 ipse ubi exacti periculi casus inci-
 dit oculos, qui primi in acie, ut
 dici solet, vincuntur, perstringens,
 animum ad horrorem aliquem con-
 cipiendum facili negotio compellit.
 Id ipsum modò experiri me fateor,
 nec pudet fateri, dum enim in hac

Aula omnium amplissima, & super hanc Exedram me intueor, ubi novem ab hinc annis tenuitatis meæ periculum feci, ut de more solent omnes cum ad publicè proficendum in hoc Lyceo primum accedunt, sui spectaculum in hac arena præbendo, ac mentem subit recordatio, quantum expaverim loci & personarum dignitate deterritus, ut veritus fuerim ne in ipso Orationis limine vox, & vires me deficerent, ac modò dum video mihi demandatam provinciam, ut hoc ipso in loco, & ab hoc Subsellio, ex quo tanquam è tripode tot celeberrimi Professores oracula sua efudere, posthac Practicam Medicinam studiosæ Juventuti tradere debeam, novo horrore non possum non corripì, quem sicuti longo usu, & consuetudine imminutum iri non spero, ita vereor ne in dies auge scat. Ita fermè evenire solet, ut nunquam satis penitemus

fitemus quid ferre valeant hume-
 ri, quid recusent, neque cognosca-
 mus quàm dura, quàm onerosa
 sit aliqua provincia nisi postquam
 fuerit suscepta. Isthæc equidem
 multò antea mecum præfenseram,
 ac tam gravi discrimini opportu-
 nè me subduxisse arbitrabar, se-
 posito res meas promovendi ten-
 tamine: Neque enim indecorum
 putavi imò ingenui pudoris ple-
 num opus esse credidi post hono-
 rum ac dignitatum petitionem
 candidati speciem interdum exue-
 re, ac sinere ut is quem te di-
 gniores noveris & in axe ante-
 riori currentem, locum occupet,
 quem sua virtute promeruerit. Re-
 ctè quidem ac sapienter hujus Ca-
 thedræ, quæ tam diu sine suo Pro-
 fessore squalebat, dignitati fuerat
 consultum; ast quàm grande orna-
 mentum illi Fata invidere, è vi-
 ventiū statione sublato Illustrissimo
 Comite Allexandro Borromeo, quē
 Pra-

Præticę Medicinę primarium Pro-
fessorem Sapiientissimi hujus Lycei
Moderatores designarant. Verum
summo rerum omnium Moderatori
& Arbitrio placuit Virum hunc cla-
ritudine generis, pietate, ac do-
ctrina percelebrem, ad sublimia
Cœli subfelia evocare, ubi nunc
ille humana despicit, ac sollicitu-
dines nostras ridet, qui tam cla-
rum lumen huic Civitati, huic Ly-
ceo, atque Ordini nostro adem-
ptum conquerimur.

Quoniam autem tanto Viro suf-
fectum me voluere, Sapiientissimi
Moderatores, Amplissimus Sena-
tus Venetus, & Serenissimus Prin-
ceps, quem nuper terris ereptum
ingemiscimus, & Cœlo adscitum
colimus, ijsque placitum tam ho-
norifico gradu senectam meam de-
corare in titulum sepulcri, me
ipsum excutiam, & si qui sunt in
effæto jam corpore igniculi, eos
extimulabo, & ad micationes ali-
quot

quot identidem explicandas , ut solent morituræ faces , pro viribus compellam. Et si autem non ignore conatus meos tanto muneri superares nunquam fieri posse , ut quod loci & gradus sublimitas exposcunt exæquent , onus tamen impositum detrectare nefas credidi ; quod si expectationem vestram non implevero , ut ut nervis omnibus connitar , conscientia mea tamen contentus vivam ut qui sciam dignitatem hanc non ambitu nec ullis artibus mihi quæsitam , sed à sola hujus Lycei Triumvirorum beneficentia promanasse , quibus nescio quo pacto volupe fuit , eodem fere tempore ac tam raro exemplo tot commoda , tot beneficia , tot honores , in sinum meum effundere , ut nihil amplius mihi supersit , quod possim votis expetere , nec ipsis quid valeant ulterius conferre . Jam video quod munus mihi nunc incumberet , nimirum , ut

Pa-

Panegiricum pro justa gratiarum actione contexerem, sed quemadmodum iis ingenii viribus haudquaquam instructum me agnosco, ita temerarium opus censerem, tot amplissimorum Virorum merita, & laudes unica Oratione velle complecti; cum ad id ritè peragendum vix plures actiones sufficerent; quando igitur verbis gratias agere nimis levidensæ officium est, & à referendis gratiis quàm longissimè absum, consultius facturum me arbitror si tantummodo gratias habeam, easq; immortales, alta mente repositas, atque æternùm servandas. Quoniam autem huc convenisse vos scio, Auditores Ornatissimi, ut me de aliquo quod professorii muneris mei sit differentem audiretis, morem vobis geram, eòque libentiùs, quò argumentum nactus mihi videor, quod ob novitatem adhuc, ut puto intactum, attentione vestra non modò indignum non sit,

fit, sed quod propter multas difficultates quibus involutum est, ingenia quoque vestra exercere valeat. Argumento erit prægressa nuper hyemis algida & nivosa constitutio, quæ frigoris vehementia atq; asperitate non solum Italiam verum universam Europam tanta hominum, & omnium cujusque generis viventium strage malè mulctavit. Lubet itaque in hanc tam intempestam hujusce hyemis tempestatem philosophica, & medica indagine inquirere; quòd si tam portentosi frigoris veram & germanam causam in apricum eruere non dabitur, non abs re forsan neque ad sanitatis custodiam infrugiferum erit exquirere, quid mali hac proxima æstate ex hac tam malè morata constitutione timeri possit.

Humanitate vestra abuti mihi viderer A. O. si hyberni frigoris quod annum hunc nefastum fecit, & ad multa Secula memorandum
fa-

faciet, inclementiam non dicam, sed insolentiam longo verborum ambitu vellem describere; quotus enim quisque repertus est tam denso corio, ac tam forti à natura temperie donatus, qui non in cute solum sed intus quoque & intra ipsa præcordia, ubi vestalis ignis nati vos lares, & focum habet, ab algidissimi aeris inspiratu noxam aliquam non persenserit? Magna sunt quæ vidimus, majora quæ audivimus; vidimus magna flumina tam arcto tam alto gelu adstricta, ut armentis plaustris onustis, & ipsis quoque exercitibus transvehendis sufficerent. Vidimus ad binos & amplius menses vim nivium immodicam è Cœlo non tacitè, ut solet, ad instar velleris labentem, sed magno cum impetu in solum projectam, & quod magis mirere sub Æquinoctium ipsum, quod in hac Civitate prodigio par est. Vidimus in partibus Aedium interioribus,

bus , & in ipsis hypogæis fluida
 quæque congelari solidioribus vasis
 ex opere figlino disruptis , ac dum
 cibum capturi mensæ accumbere-
 mus non procul à luculento igne
 vidimus fumantes epulas temporis
 momento gelascere . At vulgaria
 sunt isthæc , & fidem invenient .
 Urbem vidimus Adriæ Reginam
 cui nullum unquam nisi navigiis
 cum terra fuit commercium conti-
 nenti junctam , marinis aquis in mar-
 moream duritiem solidatis , ut ad
 septem passuum millia ultrò citrò-
 que longo agmine comearent Via-
 tores , Veterinarii , & annonariæ
 gentes cum armentis , & gregibus ,
 ut laboranti Civitati victuales sup-
 petias ferrent . Quàm admiranda
 porrò imò quàm miseranda sunt quæ
 alibi facta accepimus , velut in Gal-
 lia , Anglia , Germania , ac tota
 Septentrionali plaga , non solum ma-
 gnis fluminibus marinum æstus pa-
 ti solitis , sed Oceano ipso congla-
 cia-

ciato, ut sublatis commerciis centenæ hominum chyliades in civitatibus, in agris inter frigoris rabiem, & famis morsus miserè perierint, ac ex iis qui militiæ sacramento erant auctorati longè plures in castris hyemando, quàm in acie pugnando in Orci familiam transferint. Profecto si cujusque Regionis, Civitatis, atque Oppidi Necrologiam haberemus in quibus eorum qui è vita decesserint nomenclatura continetur, ac ratio iniiri posset quot hominum myriades duorum vel trium mensium spatio in Libitinæ censum deduxerit intolerando suo frigore funesta hæc hyems, nulla certè pestis ut ut truculenta & pernicialis, nec ea quæ apud Historicos, & Poetas adeò pervulgata quæ universam Græciam depopulata est algidissimæ hujus constitutionis pestis, si ita fas loqui, ullo pacto esset conferenda.

Ast unde nam quæso tam violenti

lenti frigoris petenda est origo ? Si ab Aquilone frigoris Promocondo malum hoc venit , cur hoc Anno tam violentum , tam diuturnum , ut quotquot in viventium numero adhuc extant provectioris ætatis homines , & filicernio jam proximi tam enorme frigus nunquam se persentisse meminerint , nec scriptorum quisquam prodigium hujusmodi literis prodiderit . Scire optatis O. D. quam proportionem habuerit hujus anni frigus ad præcedentium octo annorum , quos in hac Civitate observare mihi datum , summum frigus ? Psicrometro teste proportionem habuit sesquialteram , hoc est ut ternarium ad binarium . Is fuit hyberni frigoris hoc anno supra ceteros excessus , qui in regnum quoque vegetabile deserviens , non solum plantas , quæ hortorum ornamenta sunt , sed quod dolendum Oleas & Vites ad internecionem usque absumpsit .

Meherclè si in hujusmodi tempora incidisset Cardanus eam quam de frigoris natura opinionem mordicus tenuit dubio procul abiecisset; non esse frigus quid re vera subsistens, sed simplicem caloris privationem ventosque omnes plus minus calidos esse inter suas subtilitates recensuit Vir ille, quem censoria virgula fugillans, severissimus ille Cardanomastyx hisce verbis sic eum interpellavit. *Abijce*
Sca'ig. *soleas, ac pileum, Cardane, quo tem-*
Exer. 18 *pore ex Alpibus rhæticis urit vos Bo-*
reas; frigidus enim, & siccus est.
 Hic autem mihi haud quaquam mens est in frigoris naturam curiosius inquirere, neque quodnam primum sit frigidorum, num Aqua, ut Aristoteles, an Terra, uti Parmenides, & num venti aerem comprimendo frigus efficiant aut illius Vectores sint, ejusmodi quæstiones Philosophos tum veteres, tum recentiores exercuere, & adhuc
 exer.

exercent, sed solum in votis mihi esset causam perspectam habere, quæ hac hyeme tantum frigoris ac tam ex improvise exciverit. Jam præcedens brumale solstitium exegisse nos, & Annum cum satis placido aeris statu clausisse lætabamur, ut spes esset hyemis reliquum eodem tenore processurum. Ast tanto impetu nascenti anno Janus fores aperuit ut nobis ferale bellum indicere visus fuerit; illicò enim, ex boreali plaga ventorum turbines biduo tanta vi efflarunt, ut omnibus horrore essent illos acerrimo frigore comitante, & continuo nivium descensu subsequente. Grande igitur aliquid in hyperboreis contigisse credendum est, quod tam subitam in aereo mari magno tempestatem excitavit? Anne magnum aliquem terræ hyatum ex improvise apertum fuisse putandum est, unde una cum ventis algidissimis tanta nitrosi spiritus co-

pia eruperit quæ totam atmospheram
 frigorificis particulis ad saturitatem
 usque opplerit. Quanta vi polleat
 nitrum ad sensum frigoris inducendum,
 satis commonstrat experientia, dum
 nivi & glaciei commixtum illarum
 activitatem excutit, ac in earum defectu
 nitri portionem in aqua dissolvendo
 modum habemus quo media æstate
 vina & frigidas potiones nobis com-
 paremus, non aliunde autem quam
 e terræ sinu tam horrendi frigoris
 causam deducendam arbitror; ad
 tam subitam enim & adeo turbulentam
 ventorum irruptionem locum aliquem
 in aerea regione intra polarem
 circulum fingere oportet in quo
 spiritus adeò furentes conclusi essent
 & effracto carcere subito erumperent,
 quod tamen Poetæ, quibus quidlibet
 audendi data est potestas ausi non
 sunt, qui ventorum turbam in an-
 tris terræ obscurioribus abditam
 esse

esse voluerunt ac insuper Regem illi statuere qui imperio premeret , & laxas sciret dare iussus habenas. Minus porro rationi congruum videtur cœlestia illa corpora culpæ re velle , quæ suo lumine & afflatu in nostram perniciem conspirarint. Quid novi enim in Cœlo à syderalis scientiæ peritis antea fuerat observatum? Num ferales Cometæ visi sunt aut alia hujusmodi portenta? Num Planetæ in choreis suis agendis à præscriptis sibi legibus exorbitarunt , ut novis syzigiis & insolitis motionibus Cœlestem illam harmoniam perturbarint , ut postea propter illorum aberrationes nos plectendi essemus.

Sit quidem , ut ajunt , multum pollere lunare Sydus ad perfrigerandum , ac illius lumen ad nos reflexum , licet à Sole prodeat actu frigidum esse , seu ut alii putant vi magnetica calorem terræ & æ-

ris ad se elicere sicque frigefaciendi vim habere, at forsan Luna hoc anno propius ad nos accessit. Haud sum nescius ab Astronomis, à veteribus Agricolis, à Medicis quoque peritioribus, ut olim ab Hippocrate ad prænoscendam futuræ hyemis indolem observari solitum plejadum occasum, & ortum Arcturi, atque ut monebat Virgilius

In 1. Epid. Sect. 1. *Geor. 1.* *Frigida Saturni sese quò Stella receptet?*

At isthæc singulis annis observantur & adventantis hyemis signa sunt potius quàm causæ. E' magnæ Parentis utero itaque monstruosum hoc frigus prodiisse à vero non prorsus alienum videtur; Terra enim tota intus cavernosa est, & non secus ac animalium corpora suos habet ventres distinctos & magnas cavitates in quibus non hospitantur tantumodò silentes umbræ & segnis aer, sed varia & admiranda intercurrente spiritù exercen-

centur opificia. Nusquam certè
 operosior Natura est quàm in sub-
 terraneis officinis ad generationem
 intenta tot prætiosorum lapidum,
 fossilium, mineralium, & metallorum,
 quæ si hominum avaritia potius
 quàm curiositas & abditiora quæ-
 quæ investigandi cupido surripiat
 efossis terre visceribus, non minùs
 natura sollicita est in illis suo tem-
 pore reponendis, & damno resar-
 ciendo. Hinc innumeri penè fon-
 tes è terræ scatebris erumpunt non
 solum aquarum dulcium, sed me-
 dicatarum quoque, quales sunt fer-
 ratæ, æneæ, sulphureæ, alumi-
 nosæ, nitrosæ, aliæque omnigenæ.
 Cum autem borealis plaga in sinu
 suo nitri multum recondat, quod
 satis norunt nitri Collectores prò
 tormentario pulvere conflando,
 qui è parietibus & locis boream
 respicientibus longè plus nitri ob-
 tinent quàm ab iis qui Austrum,
 cur suspicari non liceat in regione

illa inhospita, & Solis radiis ad plures menses inaccessa ex subito & præcipiti montis alicujus in magnas illas cavernas lapsu, ut in Appenino & Alpibus aliquandò contigisse legimus, portam ingentem algidissimis ventis & nitrosæ exhalationi apertam fuisse, unde tam horrida tempestas hac hyeme ortum duxerit? In Islandia magnam cavernam esse referunt, ex qua venti frigidissimi expirent, qui glaciei fragmina identidem in altum protrudant. In Hetruria penes lacum Vulsinensium ad radicem cujusdam montis Boream versus antrum extat in cujus latere rima visitur, ex qua, æstate præcipuè, ventus efflat adeò frigidus, ut si ne noxa perferri nequeat, in quo specu si vina reponantur ad pauca temporis minuta penè gelascunt, & fructus pruinosi educuntur, magnum utique blandimentum ad exhilaranda convivia quæ ab Indigenis

nis illis, cum Procyon furit, ce-
 lebrari solent. In Peruvia duo Op-
 pida Platom, & Potosam descri-
 bit Acoſta quæ non multum inter
 ſe diſtent, ac utraque in monta-
 nis locis poſita, quorum unum,
 Potoſa ſcilicet temperaturam hye-
 mis habeat, Plata vero vernali ſi-
 milem, cujus prodigii in calidiſſi-
 ma regione cauſam in argenti fo-
 dinas referunt, & terræ ſpiracula
 unde aura algidiſſima expiret.
 Quando igitur longè probabiliùs
 eſt frigus ab imis terræ viſceribus
 in aerem efferri, quàm ab ethe-
 ræa regione in hæc inferiora de-
 ſcendere, tam grandis Phænome-
 ni quod hæc hyems præſetulit, &
 cui aliud ſimile ulla ætas non vidit
 nullam aliam cauſam comminiſci
 poſſum quàm magnam terræ ſciſ-
 ſuram recens factam, paratum ta-
 men me proteſtans ad expuendum
 ex animo meum hoc commentum,
 ſicubi aliqui feliciori ſorte melio-

V. Ba-
chon. in
Hiſtor.
Vento-
rum.

ra proferant. Si ergo forte ita evenit uti conjeci, tam horrendi frigoris, ac tantarum nivium descensus causam tenere mihi viderer; Nitrosa enim emanatio illa unà cum ventis validissimis longè latèque diffusa tam magnum algorem efficere, & vapores, aquei elementi sobolem, in aere suspensos arripiens, iisque se consocians nivem conformare potuit, atque illi suis capillamentis sexangularem & stellatam figuram impertiri. Non adspernandam nitri portionem nivibus inesse chymica enchirisis ostendit, qua nitrum in sinu nivis delitescens educitur, & Medicus usus comprobat, dum ex aqua nivis ratione nitri in illa contenti parantur remedia in æstuosissimis febribus exhiberi solita.

Verùm dictum illud è sacris paginis mihi forsan obtrudet aliquis.

Job Nunquid ingressus es thesauros nivis?
Cap. 38. tu qui adeò fidenter modum tradis

dis quo in aere conflentur nives ?
 Ultrò fateor A. O. non esse apud
 me ipsum tanti ponderis , quas pro-
 duxi de nivis conformatione , &
 credito terræ hyatu coniecturas ,
 ut veram & germanam tam inusi-
 tati frigoris causam è Democriti
 puteo hausisse me persuasum ha-
 beam; Coniectoris tamen non pror-
 sus improbandi munus obiisse me
 arbitrabor , si in negotio tam ab-
 struso ita fieri potuisse naturæ le-
 gibus non repugnet , nil enim am-
 pliùs à rerum naturalium scruta-
 tore in re obscura exigebat Peri-
 pateticorum Princeps . Quid ergo
 in quæstione tam ardua & imper-
 via dicendum ? Num ad effugium
 illud histrioniam exercentibus a-
 deò familiare recurrendum qui ubi
 fabulæ negotium ita implexum &
 involutum est , ut nodo solvendo
 humani ingenii acies non sit fa-
 tis , pro more habent , Deum ali-
 quem è machina in Scenam induce-

re? ita fane. Ut ergo aliquid proferam, quod pro vero accipi possit, de hac tam horrida Constitutione dicam, quod magnus Hippocrates de morbis populariter grassantibus, ubi Phenomena quædam apparerent, quorum ratio in abdito esset dicere consueverat;

Hippoc. *ἀμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἐνέστιν ἐν τῇσι νόστοι*
 Lib. I. *considerandum an sit quid divinum in*
 Præn. *morbis, illud itaq; θεῖον apud Medicos*
 tam in morbis quam in remediis
 adeò celebre hic quoque vim
 habuisse censendum est, ab ipso
 Deo nimirum tam rigidam tempe-
 statem fuisse excitatam, ut corru-
 ptos Seculi mores & vitia novo &
 inusitato pœne genere expiaret.
 Neque enim in suis armamentariis
 justissimum illum criminum vindi-
 cem solum ignem & fulmina habe-
 re credendum est, quæ multorum
 metu & paucorum periculo jacule-
 tur in terras; in iisdem enim ha-
 bet, *Glaciem, & Nives, quæ faciunt*
 ver-

verbum ejus. Ille est qui, ut cecinit Regius Vates, de thesauris suis ventos educit, qui temporis momento aerem non minùs quàm maria, in magnas tempestates agant, & palam faciant, cui serviant, cui militent. Illud sanè admirationi fuit, quod toto eo tempore quo à sexta Januarii usque ad Æquinoctium ferè pertinacissimum perstitit frigus, nunquam hiscere ausi fuerint australes venti, quod in hisce regionibus perrarum est, cum vel media hyeme rigidiori identidem caput efferre soleant ab ora meridionali calidiores flatus, adeò ut ex improvviso liquecant nives & regerent flumina si quæ priùs glacie erant adstricta ut quandoque campos inundent, quasi Deus borealium ventorum ministerio plectere nos volens australes flatus intra suos lares unde ortum habent conclusos voluerit, ne blando suo tempore inflictæ pœnæ rigorem delinirent.

nirent. Sic eleganter non minùs
quàm ingeniosè Ovidius Jovem
qui totum mortale genus aquarum
cluvione perdere statuerat, finxit
reposuisse tela manibus fabricata
Cyclopum, in antris autem æoliis
Aquilonem aliosque ventos nebu-
las fugare solitos clausisse, emisisse
autem Notos, Euronotos, at-
que Austrum pluviarum pincernam.

Utinam autem malorum hic finis
fuerit, & hujusce anni felicior sit
exitus, quàm fuit initium. Quàm
infesta, quàm pernicialis humano
generi fuerit hyemalis hæc consti-
tutio, & quænam morborum ge-
nera invexerit nemo est qui igno-
ret. Frequentissima fuere in hac
Civitate, ut de aliis taceam, fu-
nera, ac nulla penè domus visa
est, quæ pullam vestem non indue-
rit. Primò quidem teneros infan-
tes, decrepitos senes, & valetu-
dinarios ferè omnes, mox juvenes,
& robustiores viros, nec solum mi-
nutam

nuram plebem, sed non paucos
 quoque ex Procerum ordinibus hi-
 berna frigoris violentia in Libitinę
 censum deduxit. Tusses, destilla-
 tiones, pleuritides, peripneumo-
 nię, dyspneę, & morbi id ge-
 nus dominatum obtinuerunt. Ratio-
 ni autem consonum fuit, ut hu-
 jusmodi affectus populariter graf-
 farentur; sicuti enim austrina tem-
 pestas capiti infensa est, ita Aqu-
 lonaris spiritalibus organis est ma-
 ximę infesta. Possumus equidem
 adscititiis comis, adversus aeris
 injurias calvariam munire, ac be-
 ne chlamydati, & palliolati corpo-
 ris extima a frigoris rabie & mor-
 su possumus tutari; at quomodo
 visceribus in pectoris cavea con-
 tentis ab aere rigidiori prospici
 potest, si ab indefinente & reci-
 procante aeris inspiratu & expira-
 tu vitam præcariam habemus? Non
 est ergo quod miremur, si hæc
 hyems, glaciali aura per ostium
 pa-

patens , thoracis penetralia sub-
eunte , tam diram hominum & cu-
jusque generis animantium cladem
ediderit .

Verùm anne putandum hanc
malè moratam constitutionem to-
tam lævitiem suam explevisse , ut
in nostris corporibus labem nullam
reliquerit , quæ nova morborum
genera hac æstate non possit arces-
sere ? Si Coi Senis , cui futurorum
mens divinatrix divini nomen ad-
scivit , oraculum adeamus , res-
ponfa referemus , quæ non mul-
tum nobis arrideant . *De tempori-*
bus , aiebat ille , *si quidem beyms sic-*
ca & aquilonia fuerit , ver autem
pluviosum & austrinum , necesse est
æstate acutas febres fieri , lippitudi-
nes , & intestinorum difficultates .
Observatione profectò dignum est ,
quomodo Hippocrates , Vir in-
prædicendo alioquin cautissimus
tam fidenter & absolutè pronun-
ciarit , quòd si hyemem aquilona-
rem ,

rem, Ver austrinum & pluviosum exceperit, ex necessitate subsequi debeant æstate acutæ febres, & alui profluvia. Ast ratio sic fieri oportere satis evincit; etenim si hyems plus æquo algida & nivosa sit parum perspirant humana corpora, ac ea præsertim quæ debiliora sunt, unde serosam colluviem cumulari necesse est, eamq; augescere si ver pluviosum successerit, qua postea per æstivum calorem diffusa & in motum concita, acutæ febres & alui fluxus oriantur necesse est. Nec quis putet Hippocratem nisi experientia prius edoctum tam grande effatum pronunciaffe; in libris enim Epidemiorum Constitutionem habet in qua pars hyemis posterior, ut in nostra evenit, aquilonaris fuit cum magno frigore & nivibus, cui ver successit pluviosum unde postea memorati affectus Æstate & Autumno aparuerint.

Ver

Ver equidem quod modò ex-
 currit & cujus medium jam tene-
 mus, atq; hyemi algidissimæ succes-
 sit, sub initium visum est ad plu-
 viosum propendere velle, non pau-
 cos tamen Aprilis mense dies ha-
 buimus siccos, sine ullis omninò
 imbribus, sed ita calentes, ut à
 canicularium dierum æstu parum
 differrent, sub finem tamen mensis
 tam magna ac subita facta est à ca-
 lore ad frigus conversio, ut unica
 ferè die rariores syntheses & ho-
 losERICA deponere necesse fuerit,
 ac è vestiario pannosas vestes re-
 poscere, quam mutationem postea
 subsequutæ sunt ingentes pluvix.
 Quo tenore veris pars altera pro-
 cessura sit, solus novit qui fecit
 tempora, dies, & annos. Id ta-
 men certum est hujusmodi tempo-
 rum anomalias, & à sua temperie
 aberrationes ominosas esse, & mor-
 borum mali moris, quod Superst
 avertant, prænuncias. Nam ex eo-
 dem

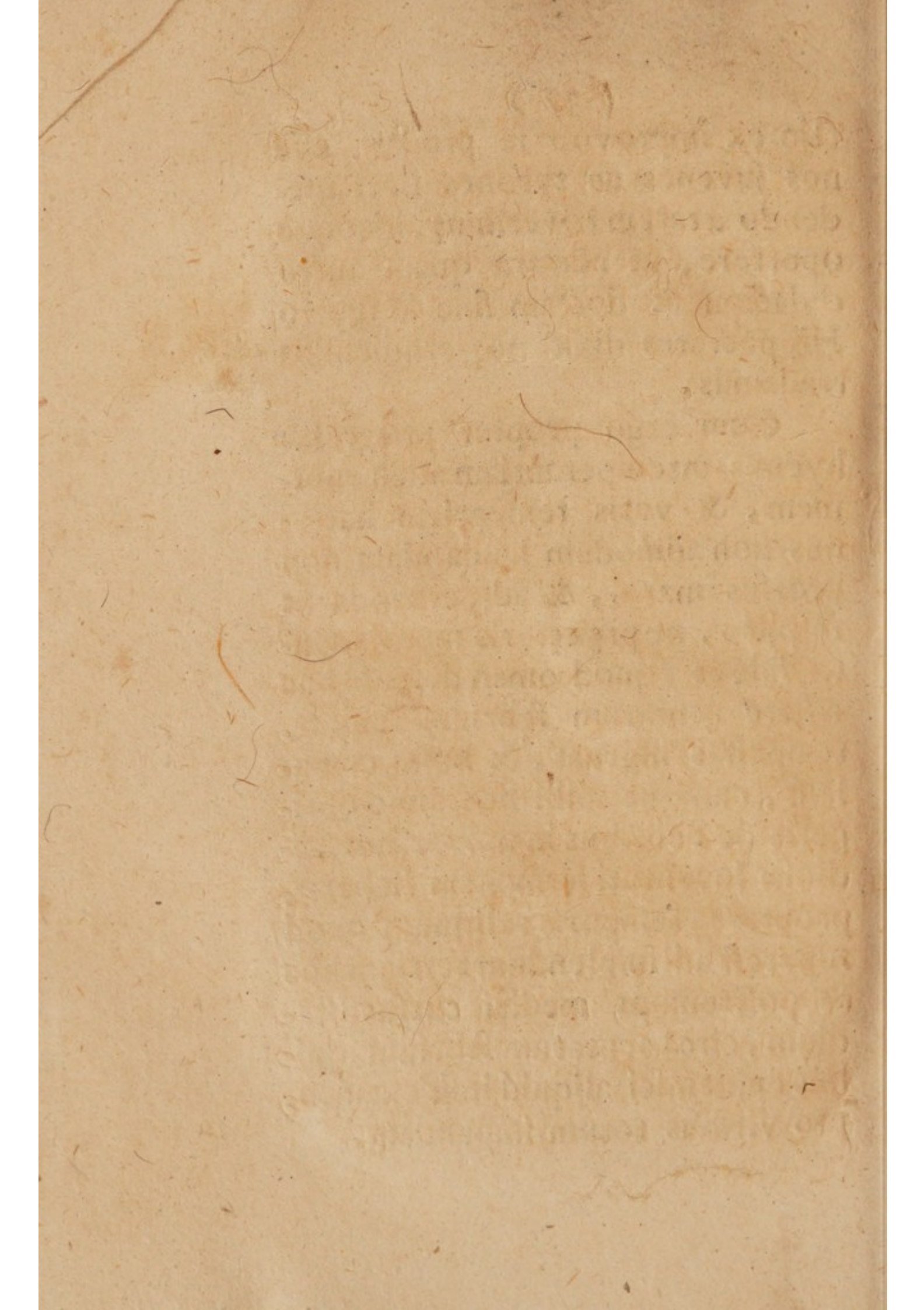
dem Hippocrate, in legitimis tem-^{3. Aph.}
poribus & convenientem servantibus^{Aph. 3.}
temperaturam morbi legitimi & boni
judicii fiunt; in intempestivis autem
non legitimi & mali judicii.

Sed quid frugis ex hujusmodi
apparatu datur colligere ad præ-
cautionem & sanitatis custodiam?
Paucis dicam quod sentio. Adver-
sus temporum tam enormes in-
temperantias magnum erit præsi-
dium Temperantia, neque solum
in victu sed in omnibus quæ res
non naturales vocant Medici. Non
inopportunum tamen erit purga-
tiones instituere, & si opus fuerit
sanguinem mittere. Quibuscumque^{6. Aph.}
convenit venæ sectio vel purgatio^{Aphor.} hos^{47.}
Vere purgare, vel venam secare oportet, aiebat idem Hippocrates. Ma-
gna certè animadversione particu-
la illa disjunctiva digna est; Pra-
cticorum enim non pauci magnum
piaculum committere sibi videren-
tur, si purgationem verno tempo-
re

re instituentes venam simul non
 runderent. Ast quàm longè à di-
 vini Præceptoris vestigiis aberrent
 nemo non videt. Est ubi tantum san-
 guinem mittere oporteat, est ubi so-
 lum purgare liceat, est ubi utrum-
 que remedium conveniat. Si verò
 aliquis ex memoratis affectibus hac
 æstate populariter vagari incipiat,
 boni & periti Medici erit non tam
 properè & inauspicatò communi-
 bus remediis, ut in morbis spora-
 dicis, curationes aggredi, rectè
 L.3.c.7. propterea Celsus de pestilenti fe-
 bre verba faciens aiebat, *sanguinem non facile mittere alvum non
 facile ducere* suspenso pede igitur
 procedendum erit, atque attente
 observandum, qua methodo Natu-
 ra morborum medicatrix in iis
 utatur, qui spontè aut paucis re-
 mediis evadant; illa enim sibi vias
 & aggressiones invenit, quas præ-
 noscere & divinare non possumus;
 fateamur enim necesse est, quan-
 docunque aliqua epidemica affe-
 ctio

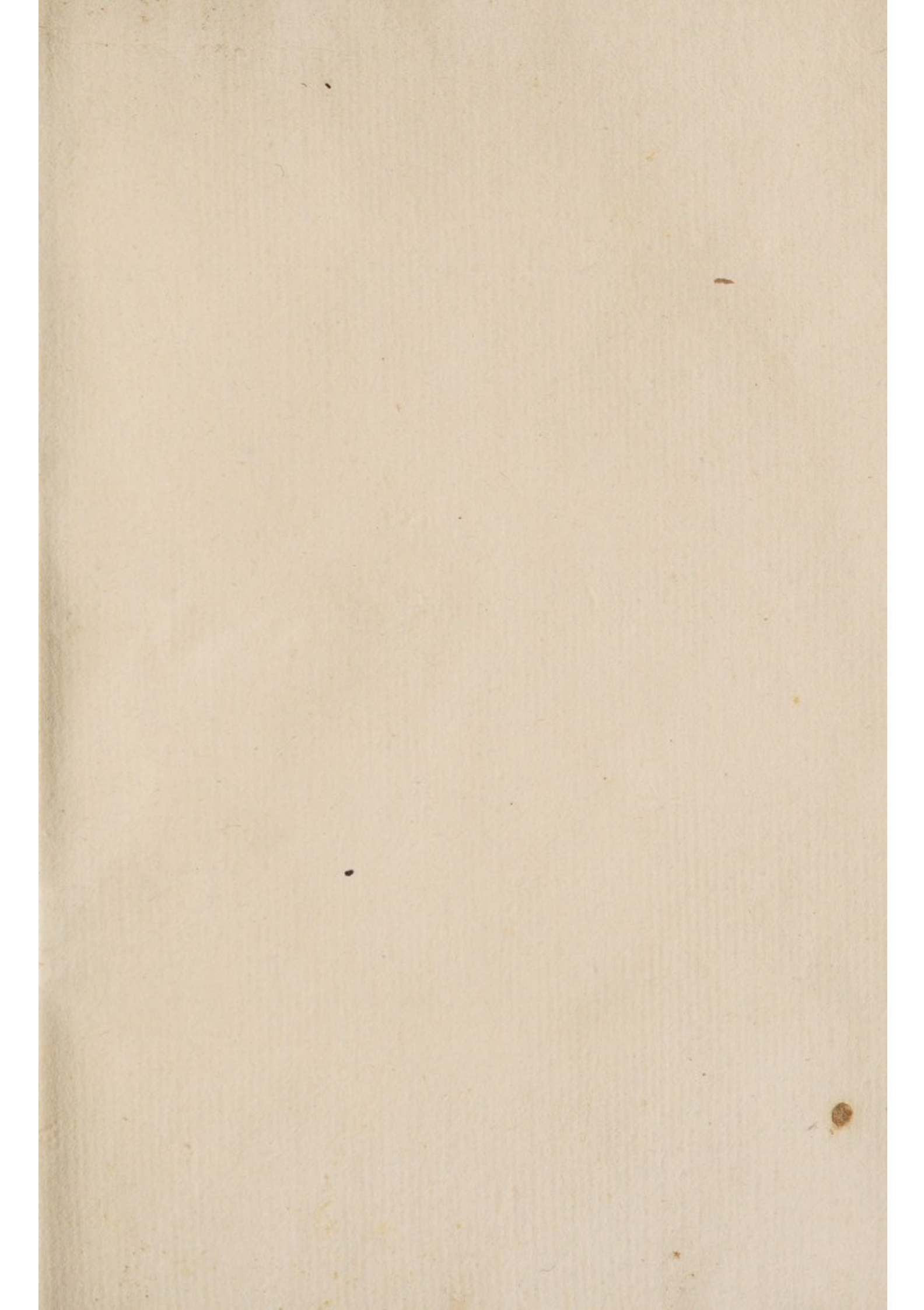
ctio ex improvilo se prodat, esse nos juvenes ac tyrones licet mendendo ætatem triverimus, ideòque oportere, ut Naturæ quam aucto didacton & doctam sine Magistro Hippocrates dixit nos erudiendos tradamus. s. in 6.
Epid.

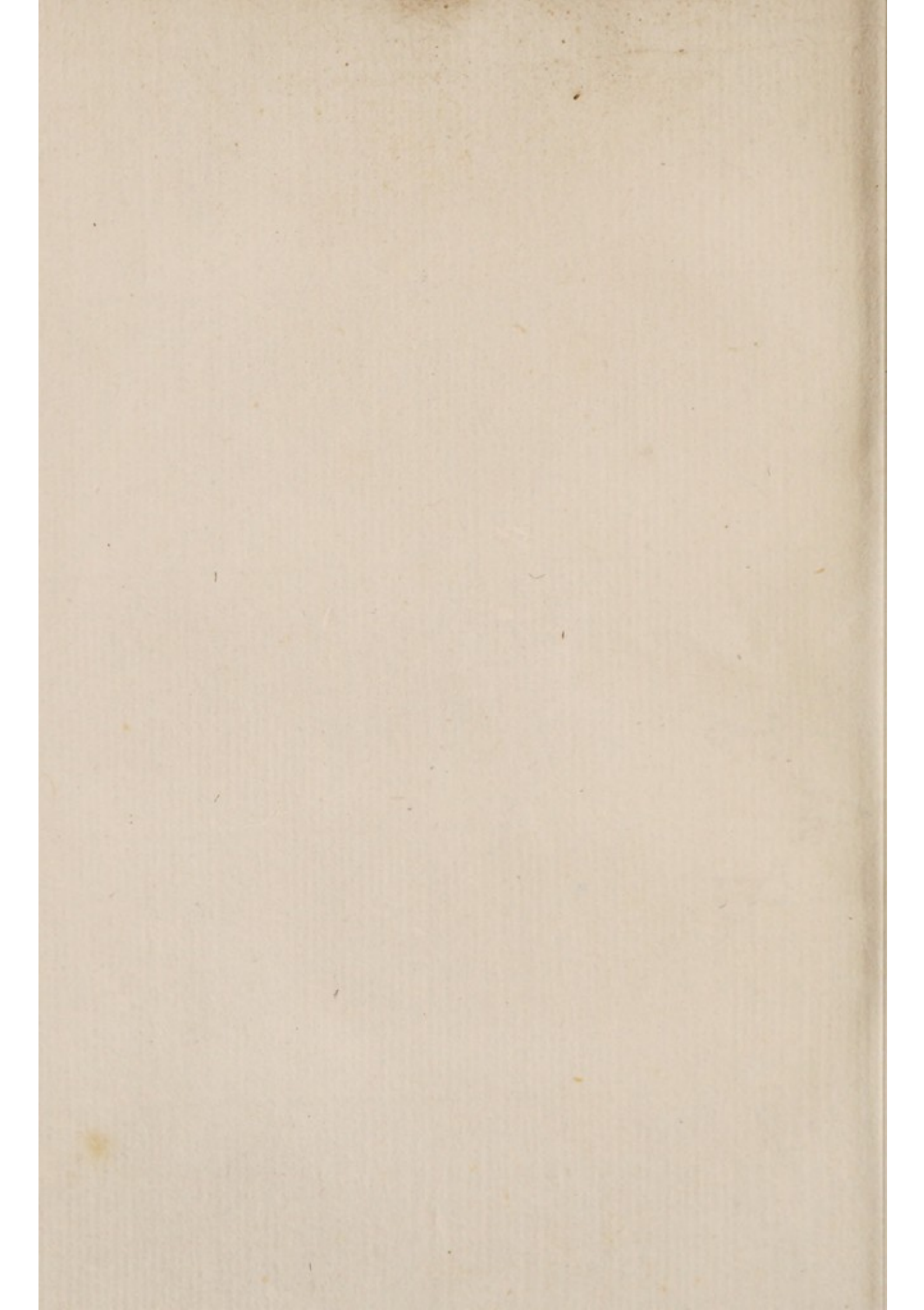
Cum ergo propter prægressæ hyemis intemperantiam adeò enormem, & veris temperiem hætenus non admodum laudandam non prorsus inanis, & adspernanda sit suspicio, ne præ ceteris morbis acutæ febres (quod omen despuo) hac æstate acutarum febrium subita tempestas ingruat, & busta cumulent, cumque mihi hoc anno obtigerit de Febribus in universum studiosæ Juventuti sermonem habere, propterea temporis reliquum quod superest ad implendum tertium hoc & postremum medici cursus stadium, circa acutarum febrium, quibus epidemici aliquid insit examen, pro viribus totum impendam.

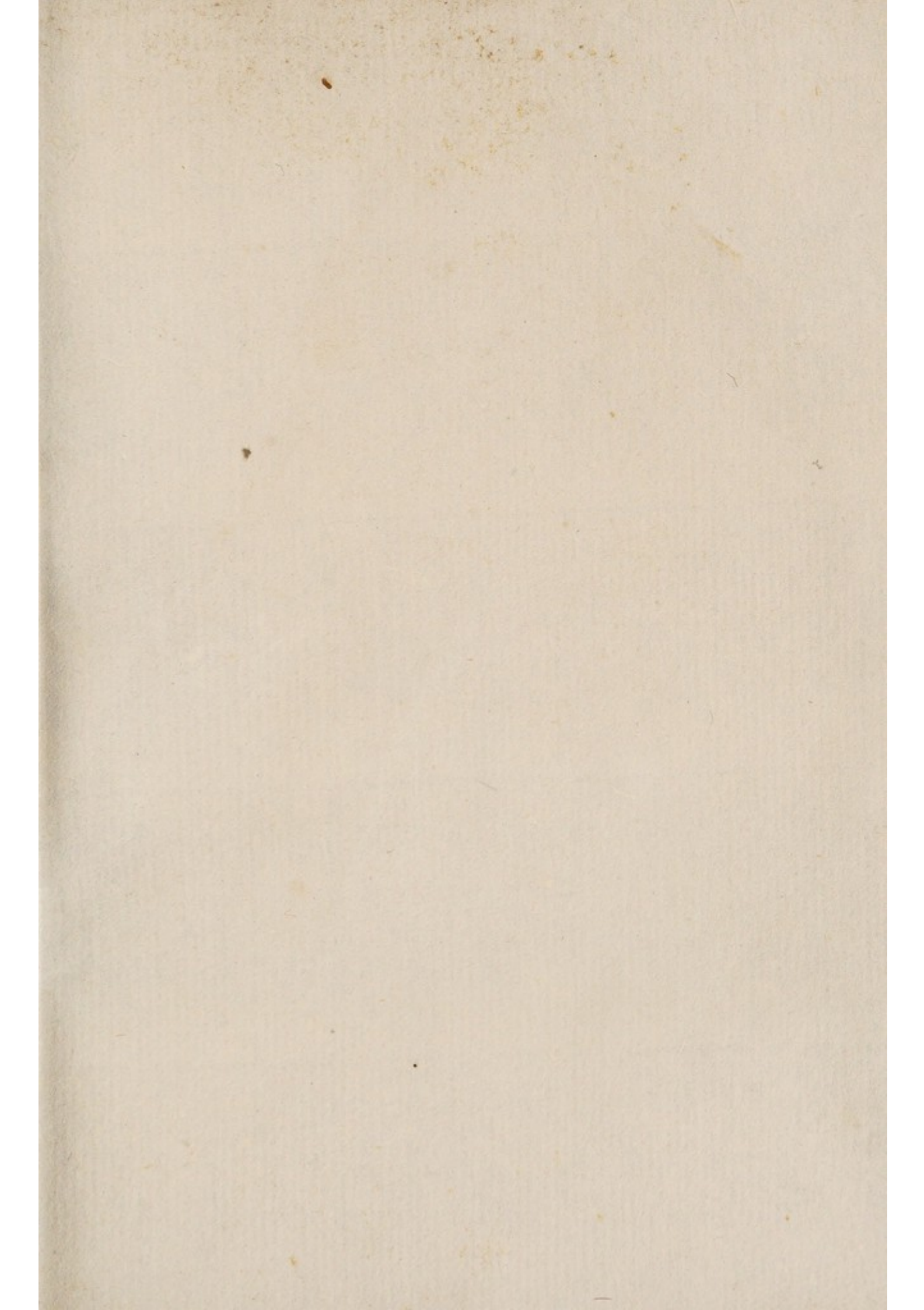

1006

